

ОДБРАНА

www.odbrana.mod.gov.rs

Година XIV

327

Септембар 2019.

цена 100 динара
(1.20 евра)

Међународне војне игре 2019

ГРМЉАВИНА ГВОЗДЕНИХ ПТИЦА

120 година
Уметничког
ансамбла
МО „Станислав
Бинички”

МЕЛОДИЈА ИСТОРИЈЕ

Конкурси

Нова радна
места у систему
одбране

ISSN 1452-2160

9 771452 216004

ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ НА КОНЦЕРТУ „НАША ДЕЦА“

**Уметнички ансамбл МО „Станислав Бинички“
организоваће традиционални концерт „Наша деца“,
на којем ће наступити деца професионалних припадника
Министарства одбране и Војске Србије**

Пријава треба да садржи следеће податке:

- име и презиме кандидата, датум рођења;
- име и презиме пратноца;
- адресу становања кандидата;
- назив јединице професионалног војног лица или војног службеника;
- контакт телефон (фиксни и/или мобилни);
- жанр инструменталне композиције, песме или игре, назив и време трајања.

Потребно је обезбедити корепетитора и клавијанску пратњу за кандидате који ће интерпретирати соло нумере. Могу се пријавити деца узраста до 18 година.

Пријаву доставити преко претпостављене команде редовном поштом или директно УА МО „Станислав Бинички“ на адресу
Браће Југовића 19, 11000 Београд
или електронском поштом на адресу ansambl@mod.gov.rs
до 1. октобра 2019. године.

Аудиција пријављених кандидата организоваће се
у Дому Војске Србије, Браће Југовића 19, Београд.

О терминима аудиције кандидати ће бити накнадно обавештени.

Концерт „Наша деца“ организоваће се у Свечаној сали Дома ВС.

Све додатне информације и питања
у вези са аудицијом и концертом „Наша деца“
могу се добити на телефон 011/3240-242
или на мејл ansambl@mod.gov.rs

Карађорђево

27–29. септембар 2019.

Насловна страна
Међународне војне игре 2019

| 4 |

У фокусу ВОЈСКА СРБИЈЕ НА ЦРВЕНОМ ТРГУ

На састанку министара одбране Републике Србије и Руске Федерације Александра Вулина и генерала армије Сергеја Шојгуа у Москви, 17. августа, у пријатељској атмосфери разговарано је о наставку војнотехничке сарадње и констатовано да ће све што је планирано за ову годину бити и реализовано

Магазин Министарства одбране и Војске Србије „Одбрана“ наставља традицију „Ратника“, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Стевица С. Карапанџин, пуковник

Главни и одговорни уредник

Драгана Марковић

Извршни уредник

Душан Глишић

Уредник

Мира Шведић

Новинари

Владимир Вјештић, Мартина Новак

Сарадници у броју

др Раденко Мутаџић,
потпуковник Владимир Почуч, Звонимир Пешић

Дизајнер

Оливера Синадиновић

Фотографи

Горан Станковић (уредник), Даримир Банда,
Јово Мамула, Душка Стефановић

Језички редактори

мр Наташа Николић, Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Татјана Шућин

Телефони

Директор 3241-258; 23-809
Главни и одговорни уредник 3349-489;
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Графичка припрема 3240-019; 23-583
Маркетинг 3201-728; 23-728; 3349-536
Продаја 3201-810; 3241-254; 23-810
Телефакс 3241-258

Адреса

11000 Београд, Браће Југовића 19
odbrana@mod.gov.rs, redakcija@odbrana.mod.gov.rs
www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана“

Претплата

Анжелика Стојанов
pretplata@odbrana.mod.gov.rs
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995
За припаднике МО и Војске Србије преко РЦ
месечно 80 динара. За претплатнике преко
Банка Поштанска штедионица
месечно 90 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд
ISSN 1452-2160, COBISS.SR-ID 125540364

Магазин излази месечно

6 | Међународне војне игре 2019

Спој силе и душе

11 | „Војни рели“

Медаље са истока Русије

13 | Бригадни генерал Жељко Кузмановић

Овде смо и виђени и цењени

Стајна тачка

14 | Јубилеј српског војног санитета

Најбољи у најтежим временима

Систем

20 | Капетан бојног брода Милан

Коњиковац
Оптимизам с покрићем

24 | Поводом Дана рода авијације

Нови узлет

28 | Може и овако

Прославу обележила акција
давања крви

29 | Сто година од формирања организације резервних војних старешина Србије

Допринос одбрани земље

30 | Наташа Аризанов, кадеткиња завршне

године 140. класе Војне академије
Мој пут

Техника

32 | Компанија „Patrimons Automotiv“ доо

Корак испред захтева тржишта

Специјални прилог

33 | 120 година Уметничког ансамбла

МО „Станислав Бинички“

Мелодија историје

Глобално

47 | Колумна

Зашто је ликвидиран Споразум
о уништењу ракета средњег и
кратког домета

48 | Милоје Нешић

Заједнички именитељ смрти

53 | Уродњавање рата

Жртвовање жртава

Историја

57 | Откривено спомен-обележје генералу

Драгиши Масалу
Војник судбине

58 | Пробој Солунског фронта

Српски војник истински херој
Великог рата

Култура

65 | Ненад Јанковић – др Неле Карајлић

Заборав је лек за стид

Огласи

69 | Сервисне информације, конкурси

„Одбрана“ је члан Европског
удружења војних новинара

Пишу за
„Одбрану“

Др Александар
Животић, професор
Филозофског
факултета у
Београду

Потпуковник
Горан Топаловић
Центар за мировне
операције

Гордана Крајачић
професор историје
музике

Заставник прве класе
Радослав Спасић,
Репрезентативни
оркестар Гарде

ИЗ НОВИНАРСКЕ БЕЛЕЖНИЦЕ

Када сам негде почетком деведесетих први пут кренула у Москву на службени пут, позвао ме је на разговор пуковник Иво Матовић, тадашњи главни и одговорни уредник „Војске”, часописа који је претходио „Одбрани”. После назнака на шта треба да обратим пажњу, о чему да водим рачуна, замолио ме је да лично за њега урадим нешто. Узела сам папир и оловку, очекујући списак на коме би евентуално могла да се нађе нека специфична потрепштина из Русије... То што је уследило никако нисам очекивала. Пуковник Матовић ме је замолио да, када се нађем на Црвеном тргу, а свакако то мора да се догоди, застанем негде око његовог центра, погледам у небо и изговорим: „Мајко Русијо, пуковник Иво Матовић те поздравља”. После кратке станке, као последице приличног изненађења, запитала сам гласно: „Откуд то?” „Био сам руски ђак” – одговорио је кратко, и поновио молбу.

У Москви ме је, како то обично бива, за кратко време боравка чекало много посла. Једне вечери, нешто пре поноћи, домаћини су предложили да одемо до Црвеног трга и чујемо чувено сагласје са звоника околних цркава. Слушајући ту мелодију први пут у животу, окружена пространством трга, нисам могла а да не погледам у небо и тихо, скоро за себе, изговорим тражену реченицу. По повратку у Београд известила сам пуковника да сам поверену мисију извршила.

Много година касније нашла сам се у Рјазању, са идејом на напишем репортажу о руском Спецназу, чији се гарнизон и школски центар ту налазе. Истовремено сам пратила филмски фестивал „Златни витез”. Преговори су трајали данима, чекала се сагласност из Москве...

Драгана
Марковић

*Слушајући њу
мелодију први њућ
у живоју, окружена
јросјрансјвом
јјриа, нисам мојла
а да не јојледам у
небо и јјихо, скоро
за себе, изјоворим
јјражену реченицу.*

*По јоврайку у
Беојрад извесијла
сам јуковника да
сам јоверену мисију
извршила*

Последњег дана мог боравка испред хотела у ком сам била смештена зауставило се војно возило. „Чека вас командант гарнизона” – саопштио је уздржано војник. Све што је уследило било је део уобичајеног новинарског рада. Разговор је трајао прилично дуго. Када је завршен, пуковник ме је повео ка излазу, застао, отворио једна бочна врата у ходнику и рекао: „Изволите”. После само пар корака нашла сам се на сцени. Испред позорнице, у сали, седело је стотинак курсиста ВДВ (ваздушно-десантне војске). Маскирна униформа, испод ње плаво-бела мајица... Сви високи, плави – одабрани. Пуковник ме је представио као војног новинара из Србије, замолио да се обратим публици, а онда да присуствујем кратком уметничком програму који је приређен за ту прилику. Након пар секунди размишљања одлучила сам да испричам причу о пуковнику Матовићу. Када сам је изговорила салом се проломио звук наглог устајања, скоро у такту, с руком подигнутом у поздрав уследило је громогласно: три пута УРА за пуковника Матовића. Вратила сам се у Београд. Пуковник Иво Матовић одавано већ није био главни и одговорни уредник. Посетила сам га и испричала догађај из Рјазања. Ћутао је дуго, а у тој тишини пар капи нашло је свој пут браздом боре низ увек строго лице.

Припремајући за штампу септембарски број „Одбране”, уз текст о Међународним војним играма, великим делом одржаним у Русији, наслањам и ово никад објављено сећање из новинарске бележнице, као допринос тези да уз официјалне односе између земаља увек постоје и они људски, проживљени – који допуњују слику.¹

Министар одбране Александар Вулин у посети Руској Федерацији

ВОЈСКА СРБИЈЕ НА ЦРВЕНОМ ТРГУ

Министар Вулин боравио је у дводневној посети Руској Федерацији на позив министра одбране генерала армије Сергеја Шојгуа

На састанку министара одбране Републике Србије и Руске Федерације Александра Вулина и генерала армије Сергеја Шојгуа у Москви, 17. августа, у пријатељској атмосфери разговарано је о наставку војнотехничке сарадње и констатовано да ће све што је планирано за ову годину бити и реализовано.

Министар Шојгу упутио је позив председнику Србије Александру Вучићу да са почасном четом Војске Ср-

бије учествује на паради на Црвеном тргу поводом 75 година од победе у Другом светском рату у мају следеће године. Он је такође прихватио позив председника Вучића да посети Србију.

Министар Вулин присуствовао је и финалној трци „Тенковског биатлона“ на полигону „Алабино“ код Москве, којом су завршене Међународне војне игре 2019. Пре тога је са министром Шојгуом обишао штанд Србије у Дому дружбе, на којем је представљена наша земља, и том прили-

ком поклонио му књиге „20 година од НАТО агресије на СРЈ“ и „Српски заповедници у руској војсци“, које је издао Медија центар „Одбрана“.

На полигону „Алабино“ министар Вулин разговарао је са члановима екипе Војске Србије на „Тенковском биатлону“ и учесницима Фестивала националне културе из Уметничког ансамбла „Станислав Бинички“.

НОВИ ХЕЛИКОПТЕРИ ЗА ВОЈСКУ СРБИЈЕ

Делегација Министарства одбране, предвођена министром Александром Вулином, обишла је 16. августа фабрику за производњу хеликоптера Ми-35М „Роствертол“ у Ростову на Дону.

Министар Вулин састао се са руководством ваздухопловног завода, присуствовао статичком приказу четири хеликоптера Ми-35М који ће бити испоручени Војсци Србије и њиховом демонстрационом лету.

– Ово јесу „летећи тенкови“ и ово су средства која су у стању да заштите наш простор и појачају борбену готовост наше земље – изјавио је министар Вулин после приказа хеликоптера Ми-35М.

Припадници 714. противоклопне хеликоптерске ескадриле из Краље-

ва који се налазе на обуци у фабрици „Роствертол“ информисали су министра Вулина о свим предностима које ови савремени борбени системи доносе Војсци Србије и јачању њених оперативних способности. Хеликоптер Ми-35М првенствено је намењен за противоклопну борбу, али оспособљен је и за многе друге задатке, као што су превозење људства, терета и извиђање из ваздуха.

ПОСЕТА СПОРТСКОМ ДРУШТВУ ЦСКА

Министар Александар Вулин, током боравка у Москви, посетио је спорско друштво ЦСКА. Са пуковником Артјомом Громовим, начелником ЦСКА, обишао је спортске дворане за припреме и такмичења једног од најтрофејнијих руских спортских клубова.

Министар Вулин и пуковник Громов сагласили су се да треба унапредити сарадњу војних спортиста Србије и Русије.

ЦСКА је једно од најтрофејнијих спортских друштава у Русији које негује и развија 56 различитих спортова. Располаже са 170 спортских објеката широм Русије, у којима тренирају војна и цивилна лица, а нарочито су поносни на дечије спортске школе.!

Међународне војне игре 2019

СПОЈ СИЛЕ И ДУШЕ

Пише Раденко МУТАВЦИЋ

Финалном трком у дисциплини „Тенковски биатлон” и свечаном церемонијом затварања, на полигону Алабино код Москве завршене су Међународне војне игре 2019, једно од највећих војних спортских такмичења у свету

Међународне војне игре 2019, пете по реду, одржане су од 3. до 17. августа на 21 полигону у 10 земаља: Русији, Азербејџану, Јерменији, Белорусији, Индији, Ирану, Казахстану, Кини, Монголији и Узбекистану. Број учесника прешао је 5.000, сврстаних у 223 екипе из 39 земаља Европе, Азије, Африке, Централне и Латинске Америке.

Боје српске заставе на овогодишњим Међународним војним играма припадници Војске Србије бранили су у

три дисциплине – „Тенковски биатлон”, „Војни рели” и „Снајперска граница”. Прве две дисциплине одржаване су у Руској Федерацији, а трећа у Републици Белорусији.

СНАЈПЕРСКА ГРАНИЦА

Најбољи резултат од наших представника остварио је десетар Иван Обреновић, припадник Специјалне бригаде Војске Србије, освајањем првог места и златне медаље у конкуренцији мешовитих парова са колегом из Оружаних снага Узбекистана.

Екипа Русије је и ове године победник „Тенковског биатлона“

ПОЈЕДИНАЧНЕ НАГРАДЕ

На „Тенковском биатлону“, после квалификационих индивидуалних трка, проглашени су најбољи у појединачним категоријама. Из екипе Војске Србије возач у другој посади десетар Драгор Бојовић, припадник Друге бригаде Копнене војске, добио је медаљу за високи професионализам, потпуковник Раде Адамовић, руководилац екипе Војске Србије на „Тенковском биатлону“ и судија такмичења, добио је медаљу за развој међународне војне сарадње, а бригадни генерал Жељко Кузмановић, национални представник Србије на Међународним војним играма 2019 и један од главних судија на играма, награђен је медаљом за развој Међународних војних игара.

Медаље у тој категорији најбоље пласираним екипама уручио је министар одбране Александар Вулин, који је на позив белоруског колеге генерал-потпуковника Андреја Равкова присуствовао завршној церемонији и подели награда у дисциплинама „Снајперска граница“ и „Поларна звезда“. Свечаности на полигону у близини града Брест присуствовао је и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић.

Такмичење у дисциплини „Снајперска граница“ одржано је на полигону за обуку Ваздушнодесантне војске Белорусије у Бресту. Наши припадници учествовали су други пут на овом такмичењу, а ове године у екипи је било девет припадника Војске Србије.

Прве три етапе такмичења су групне и у њима је учествовало шест стрелца из наше екипе. Гађало се из пиштоља „макаров“, пушке АК-74, баца-

ла се школска бомба. Снајперска гађања изводе се на даљинама од 150 до 800 метара.

Последња етапа је појединачна. У њој су се надметали парови снајпериста из 21 земље учеснице.

– Парови су одређени жребом. Системом елиминације дошло се до финала. Пуцали смо из снајперске пушке „драгунов“ калибар 7,42×54Р. До тада нисам имао прилике да пуцам из те пушке. Мета је кружна пречника 30 центиметара, а гађали смо на даљини од 300 метара. Ко пре погоди мету, тај је победио. Такмичење је тешко, конкуренција је озбиљна. То су све припадници специјалних јединица – каже освајач златне медаље десетар Иван Обреновић, поносан на резултат који је остварио и поновио прошлогодишњи успех потпоручника Ђорђа Лапчевића, који је био први у конкуренцији 18 мешовитих снајперских парова.

Златна медаља за десетара Ивана Обреновића

Такмичење је тешко, конкуренција је озбиљна. То су све припадници специјалних јединица

УТИСЦИ

Ахмад Раџбарин, Иран

— Ово је лепа прилика да свака земља представи своју националну културу и да ми који излажемо овде у Дому дружбе и бројни посетиоци стекнемо основне утиске о свакој земљи. Сувенири које размењујемо сутра ће нас подсећати на ово дружење, на наше нове пријатеље које смо стекли овде, а долазе готово из целог света. У том смислу је и Иран представио своју дугу традицију и посебности због којих вреди доћи и видети нашу земљу.

Генерал Ахмад Аксам, Сирија

— Сирија овде показује да је слобода наша основна вредност. Сада су нам градови слободни и нема опасности по становништво. Око 10–15 посто територије угрожено је сукобима, али кад знамо шта смо прошли и како смо се борили, онда смо уверени у скори мир и боље дане за Сирију и мој народ. Овде се дружимо и желимо да сви знате да Сирија и њен народ живе, боре се и радују пуној слободи.

Анатолиј Назаров, Узбекистан

— Песме и игре које сам видео и чуо овде на Фестивалу националне културе приближиле су ми музику далеких земаља. Посебно су занимљиве биле фолклорне игре у којима смо видели народне ношње и необичне костиме који симболизују културу појединих земаља. У такмичарском делу конкуренција је велика и жанрови су разнолики, што доприноси богатству ове манифестације, али отежава рад жирија. Али, овде је заиста важно учествовати, поделити искуства са много младих људи са разних меридијана, сачувати контакте, а резултат је у другом плану.

Учесници Фестивала националне културе са министром Вулином на штанду Србије

ВОЈНИ РЕЛИ

Значајан резултат остварила је екипа Војске Србије на „Војном релију“, поделивши треће место са екипом Белорусије. Победник је Руска Федерација, а НР Кина је друга.

Свечаном затварању такмичења у граду Кизилу присуствовао је и заменик министра одбране Руске Федерације генерал армије Димитриј Булгаков, који је честитао свим учесницима на успешном савладавању тешке стазе и препрека на њој, а посебно победничким екипама, међу којима је и Србија.

Руководилац наше екипе пуковник др Жељко Ранковић истиче да су и Србија и Белорусија први пут ове године учествовале на Војном релију и успех је утолико већи.

— Наши возачи постигли су велики успех, посебно ако се зна да смо били најмалобројнија екипа, да нисмо пре управљали овим возилима и опремом за навигацију. Верујем да ћемо након овог искуства бити спремни следеће године за још бољи резултат — каже пуковник Ранковић.

У саставу наше екипе били су национални представник и судија, капитен екипе, возач и стрелац за борбено вози-

ло „Тигар“ и осам возача такмичара изабраних на основу резултата на такмичењима Војске Србије 2018. и 2019. године.

Све екипе користиле су војна возила „камаз“ и „урал“ 4×4 и 6×6, једино се екипа НР Кине такмичила на својим возилима ВАТ SX 2190.

На појединачне две трке наши возачи стицали су вештину у управљању возилима која нису у опреми Војске Србије, а први пут служили су се војном навигацијом и руском радио-везом. Успех који су остварили показује да су и у тим околностима спремни да се такмиче са возачима из великих држава и великих војски и то на возилима којима нису пре управљали.

Војни рели одржан је у Републици Тива, на далеком истоку Руске Федерације. Главна трка релија вожена је на веома тешкој стази дугој 234 километра.

ТЕНКОВСКИ БИАТЛОН

На најзахтевнијем такмичењу Међународних војних игара, „Тенковском биатлону“, екипа Војске Србије, после полуфиналних трка, пласирала се на осмо место. Победници финалне трке су екипе Русије, Белорусије и Казахстана.

Квартет Ансамбла Бинички на Фестивалу националне културе

На такмичењу су учествовале четири најбоље екипе српских тенкиста – три такмичарске и једна резервна, односно 21 припадник Војске Србије. Наши припадници учествују у овој најатрактивнијој дисциплини Међународних војних игара од 2014. године, а најбољи резултат постигли су 2015, када су освојили треће место.

– Од 23 земље ми смо заузели осмо место. У односу на прошлу годину, ми смо направили корак напред. Ове године формирана су два дивизиона, односно две такмичарске групе. Србија је била у првој групи од 12 успешнијих земаља учесница, а у другој је било 11 земаља чије екипе имају слабије резултате. Задовољан сам нашим резултатом кад видим какве су и колико је екипа остало иза нас. То су земље које имају и по 10 пута више становника од Србије, спрам тога је и величина њихових војски – изјавио је потпуковник Раде Адамовић, руководилац екипе Војске Србије на „Тенковском биатлону“, на дужности команданта 17. моторизованог батаљона Прве бригаде Копнене војске у Бачкој Тополи.

Потпуковник Адамовић је додао да се екипе за ово такмичење припрема-

ју врло озбиљно и да већина њих има полигоне који су идентични полигону у Алабину, што ми немамо и долазимо на такмичење без могућности провере времена за колико стварно можемо да завршимо трку.

– Корист од нашег учешћа на „Тенковском биатлону“ и Међународним војним играма вишеструка је јер припремама за такмичење Војска Србије добија врхунски обучене тенкисте. Такође, добро је учествовати на једном овако масовном војном догађају, где ми увек представљамо Србију и Војску Србије на најбољи начин – истиче потпуковник Адамовић.

Потпуковник Адамовић наглашава да тенкисти Војске Србије у потпуности поштују правила такмичења и посебно воде рачуна о безбедности, да не дође до повређивања, што се иначе догађа на такмичењима у јурењу што бољег резултата. Не крије да је очекивао бољи резултат, јер по квалитету припрема и приказаним способностима наша екипа то може да оствари. Разлози што резултат није бољи су у околностима саме полуфиналне трке која је вожена по киши и ветру, стаза је због кише била превише наквашена, а било је и доста тех-

УТИСЦИ

Потпуковник Џанг Ми Хан,
Вијетнам

– Срећна сам што моја земља, Вијетнам, учествује на Међународним војним играма. Ово је прилика коју смо искористили да представимо нашу историју и културу, али и спремност наших војника који се такмиче у бројним дисциплинама на играма. Желимо да свет види да Вијетнам напредује, да се људи радују и стварају нови живот, јер имамо тешку прошлост дугог рата са Америком. Овде смо донели више предмета из наших музеја који илуструју последице рата. Такође желим да истакнем да у нашој војсци придајемо велики значај култури као делатности јер јача наш идентитет, знамо ко смо и умемо да волимо и чувамо нашу земљу и народ.

Минајет Милисем,
Венецуела

– Са пуно енергије показујемо нашу Венецуелу и на гитари радо свирамо наше мелодије и ритмове овде на штанду. То привлачи посетиоце и увек нас окружују.

Потпуковник Елзар Садиков,
Азербејџан

– Азербејџан је ризница вредности, традиције, али и савременог стваралаштва. То смо спојили на нашем штанду, а ја сам увек расположен да одговорим на свако питање посетилаца. Пажљиво сам разгледао и друге штандове и видљив је труд свих да се представе што боље. Тако да овде у Дому дружбе видите свет у малом, као и људе са свих страна света. А ми излагачи смо се већ добро упознали и нећемо заборавити једни друге и Москву која нас је љубазно дочекала.

УТИСЦИ

Генадиј Осипов,

Москва

– Ја живим у околини полигона Алабино и сваке године долазим на такмичења. Импресивно је, посебно трке тенкова који грме на полигону.

Има Добровина,

Москва

– Дошла сам са кћерком Машом која воли игрице, а овде све то види у стварности. Њој је занимљивије на полигону, а мени у Дому дружбе, где се, имам утисак, стекла култура целог света.

Марија Зајцова,

Москва

– Културна размена је нешто што бих као студент радо волела да живим, односно да путујем и упознам што више земаља. А овде је прилика да видим оно изабрано из многих земаља које учествују на играма и заиста сам очарана. Толико боја, облика, књига, сувенира... И све различито, особено. Уживам.

Катарина Решетов,

Москва и Мокра гора

– Нисте нас случајно затекли на штанду Србије. Долазимо јер волимо Србију и у Мокрој гори већ седам година имамо кућу. Проведемо тамо неколико месеци, колико обавезе дозвољавају, али смо у приватном послу и можемо да се организујемо. Супруг Руслан и ја смо из Москве, а наш син Фјодор рођен је у Београду. Спрема се за школу и кад га питате одакле је он важно каже: *Ја сам Србин.*

ничких проблема на тенку који је морао бити замењен.

У квалификационим индивидуалним тркама свака армија наступа са по три тенковске посаде. Оне имају задатак да за што краће време пређу стазу и реше изазовне али тешке задатке: да савладају маневарско земљиште, такозвану змију, попутне обртни транспортер, гађају из топа, пређу водену препреку, савладају брдо, прођу противтенковски ров, бетонски мост, „чешаљ” и минско поље, савладају коси нагиб, пређу ескарпу (вертикални зид висине 90 центиметара) и да гађају мете из митраљеза. Сабирањем времена све три посаде из ове прве фазе такмичења одређује се најуспешнијих осам екипа које иду у полуфинале, а најбоље четири учествују у финалној трци „Тенковског биатлона”.

ФЕСТИВАЛ НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ

Током Међународних војних игара у Дому дружбе на полигону Алабино, земље учеснице Међународних војних игара имале су свој штанд на коме су представиле особености националне културе. Штанд Републике Србије био је изузетно посећен, што још једном потврђује пријатељство два народа и две државе – Србије и Русије.

Организатор штанда Србије у Дому дружбе потпуковник Вељко Бућковић награђен је од Одељења за културу Министарства одбране Руске Федерације за успешно представљање Србије, њених културних вредности и традиције. На штанду је књигама, филмовима и каталозима приказана Војска Србије као модерна армије, са посебним освртом на одбрану отаџбине током НАТО агресије 1999. године.

– Ово је наше друго учешће на Фестивалу националне културе на којем су штандови земаља учесница у Дому дружбе саставни део. Свака земља је на свој начин представила себе. Суштина представљања Србије и њене војске

била је да се изложеним експонатима, а пре свега књигама из различитих области, наша земља приближи посетиоцима и учесницима фестивала. У разговору су додатно појашњене чињенице које су занимале многобројне посе-

тиоце, тако да су они стекли потпунију слику о нашој земљи, њеној историји и војсци – рекао је потпуковник Вељко Бућковић.

Фестивал националне културе организује Одељење за културу Министарства одбране Руске Федерације. У ревијалним и такмичарским наступима уметници из 20 зема-

ља учесница, песмом, игром и инструменталним композицијама, приказали су богат музички програм заснован на својој музичкој традицији.

Србију је веома успешно представио квартет Уметничког ансамбла „Станислав Бинички” у коме су били Катарина Божић (вокал), Биљана Нешковић (виолина), Зоран Тутуновић (хармоника) и Ненад Нинковић (труба). У такмичарском делу, у категорији инструменталних композиција освојили су друго место, а Катарина Божић награђена је за допринос у категорији вокалне музике.

У седмочланом жирију били су познати уметници и руководиоци најпознатијих руских музичких институција.

Катарина Божић, руководилац Хора Министарства одбране и Војске Србије, изузетно је задовољна Фестивалом и приликом да се представе тако разноликој публици.

– Настојали смо да достојно представимо Србију и њену музичку традицију. За наше ревијалне наступе припремили смо 25 композиција различитих жанрова које смо изводили у Дому дружбе и Парку Патриот. У такмичарском делу извели смо „Вилу са Кошара” и „Косовску песму”, а у инструменталном делу „Нишку бању” и „Марш на Дрину”. Ово је наше прво учешће и сада знамо како да се још боље припремимо ако и следеће године будемо наступали на фестивалу – каже Катарина Божић. |

„Војни рели“

МЕДАЉЕ СА ИСТОКА РУСИЈЕ

Поделивши треће место са екипом Белорусије, екипа Војске Србије остварила је значајан резултат на „Војном релију“.

Позив за учешће на „Војном релију“ упутио је пуковник Дмитриј Настојашчиј, начелник Одељења у Главној аутомобилској управи Министарства одбране Руске Федерације, када је прошле године боравио у Србији на нашем првенству војних возача, каже на почетку разговора руководилац екипе пуковник др Жељко Ранковић, начелник Одељења за саобраћај и транспорт Управе за логистику Генералштаба.

– Код нас је постојала жеља да одмеримо снаге и вештине, да видимо где смо у неком ширем међународном оквиру и после анализе и одобрења почели смо са припремама за учешће на „Војном релију“ – додаје пуковник Ранковић.

Капитен екипе капетан Дејан Чејовић, референт за транспорт у команди Батаљона специјалне намене „Кобре“,

истиче да је екипа отишла на такмичење добро припремљена на полигонима у Краљеву и околини, на Пештеру и Делиблатској пешчари.

Први сусрет са местом одржавања, градом Кизил у Републици Тива на далеком истоку Руске Федерације, оставио је добар утисак. Касарна је нова, изграђена последњих година, добро опремљена као и парк техничких средстава са свим елементима потребним саобраћајној служби.

Припреме за такмичење трајале су од 29. јула до 6. августа и требало је времена да се возачи упознају са војним возилима „камаз“ и „урал“ 4×4 и 6×6, на којима је одржано такмичење.

– Примили смо возила, прегледали их, обавили пробне вожње, примили руску навигацију и уређаје везе и имали часове за њихову примену. Детаљно смо проучили правила такмичења и пуни елана и борбеног духа

сачекали прве индивидуалне трке – прича капетан Чејовић.

Те две индивидуалне трке добро су дошле да се екипа још боље упозна и са возилима и са правилима, као и са врстама препрека које треба савладати на стазама. Главна трка релија, која је бодована за пласман, вожена је на веома тешкој стази дугој 234 километра.

Возач Драган Рашовић, професионални војник у Батаљону за обуку саобраћајне службе у Краљеву, добро је упознао све три стазе куда су вожене индивидуалне и главна трка.

– Стазе су различите и по дужини и по теренима куда пролазе. Најтежа је била главна трка, на којој је и било превише искушења. Понекад се возило „по ивици ножа“, јер је било критичних тачака које треба савладати, а све време скачете по седишту због неравнина на путу. Волан и појас су до-

бро дошли да се возачи одрже на месту и не изгубе контролу над возилом. Са возилима није било посебних проблема, то су моћне машине које у неким моментима просто остану у ваздуху прелазећи препреке које су као скакаонице. Било је мочвара, пешчара, воде, али се издржало и на циљ смо стизали презнојени ко зна колико пута. Главна трка трајала је четири сата непрекидне вожње – објашњава Рашовић.

Теже је можда било само навигатору, или „штурману“ како га Руси зову, који у таквим условима вожње мора да држи карту, уређаје за навигацију и везу и да контролише све задате параметре трке, да их преноси возачу, како екипа не би добијала казне поене због прекорачења прописане брзине или скретања са задате руте.

– Рели је заиста захтевно такмичење, опасно, али изазовно да се окушамо са другима – објашњава Војкан Ђоловић, који је задатак навигатора обавио веома добро и допринео успеху екипе Србије.

„Војни рели“ на Међународним војним играма могао би да се зове и

мото-оријентиринг, јер је то кретање по карти по непознатом терену, са учртаним елементима и задацима током трке.

Екипе су задужиле по пет возила, два са погоном 4×4 и два са погоном 6×6, и једно борбено возило „тигар“ са кога је извођено и гађање из пушкомитраљеза. Тих возила нема у нашој војсци, па су возачи могли добро да их упознају. Такође, били су веома задовољни резултатима јер су теренски услови били заиста тешки. Про-

САСТАВ ЕКИПЕ

Екипу Србије чинили су национални представник и судија на такмичењу пуковник др Жељко Ранковић, капитен екипе капетан Дејан Чејовић, возачи: водник Војкан Ђоловић, десетар Слободан Милашиновић, професионални војници Милош Четровић, Дејан Ђурђевић, Драган Рашковић, Љубисав Уњић, Иван Ђорић и разводник Стефан Згоњанин, и у посади оклопног возила „тигар“ заставник Зоран Лековић и млађи водник Далибор Ушљебрка.

сечна брзина у главној трци била је 57 километара на сат, али по тако тешким, неравним теренима то је велика брзина.

– У главној трци учествују сва четири возила која смо задужили. Поред добре сарадње возача и навигатора, важна је и координација између ова четири возила, како би тимским радом и договарањем екипа остварила што бољи резултат. Направили смо добру стратегију наступа, коју смо испоштовали током трке и добар резултат није изостао. Остварено треће време испунило нас је задовољством и поносом и потврдило се и овога пута да можда немамо најбољу технику, али имамо најбоље људе. Било нам је пуно срце када су наши момци певали химну Србије на победничком постољу. И то у Кизилу, на далеком истоку Русије, најдаљем месту на истоку где је српска чизма крочила! Из овог релија много смо научили и за следеће такмичење још ћемо се боље припремити. Возачи Војске Србије спремни су за нове изазове „Војног релија“ Међународних војних игара – истиче пуковник Ранковић.

Бригадни генерал Жељко Кузмановић,

командант Друге бригаде Војске Србије и национални представник Србије на Међународним војним играма

Овде смо и виђени и цењени

На овогодишњим Међународним војним играма бригадни генерал Жељко Кузмановић био је национални представник Србије и један од главних судија игара. Све што се догађало на играма и коначни резултати били су под контролом и у надлежности Главне судијске комисије, тако да је генерал Кузмановић најпозванији да оцени и квалитет овогодишњих игара и наступ наших представника.

Господине генерале, како оцењујете организацију овогодишњих Међународних војних игара?

– Напредак је видљив и ове године, као и сваке до сада. Дисциплина је на вишем нивоу, полигони су одлично уређени, укупна инфраструктура побољшана. Такође, такмичари су све

спремнији за игре. Одзив 39 земаља потврђује да су Међународне војне игре избориле место у самом врху војних спортских манифестација у свету.

Како оцењујете наше возаче и тенкисте?

– Честитам нашим возачима који су први пут учествовали на „Војном релију” и остварили изванредан успех освајањем трећег места. На „Тенковски биатлон” послали смо добро припремљене посаде и освојено осмо место није реалан израз спремности и обучености наших тенкиста. На основу досадашњих резултата тим Војске Србије завредио је да буде у првој такмичарској групи, међу 12 најбољих. Пласман у полуфинале, међу осам најбољих, већ је успех.

КонкурENCIЈА је све јача?

– Екипе које долазе веома су напредовале у односу на почетне године игара. Али спремност није све. На пример, Кина је дошла са својим тенковима, важила је за једног од фаворита за прво место, али је такмичење завршила на 6. месту. Овога пута и Белорусија и Казахстан дошли су са својим тенковима, добро припремљени и у финалној трци заузели су друго, односно треће место. Пријатно изненађење овогодишњег „Тенковског биатлона” је екипа Азербејџана, која се пласирала у финалну трку, што баш и није било очекивано.

Хоћемо ли и следеће године на „Тенковски биатлон”?

– Треба да идемо. И током припрема наших екипа и на овим такмичењима, ми остварујемо све виши ниво обучености тенкиста и тиме подижемо ниво оперативних способности Војске Србије. Од када учествујемо на овом такмичењу, а то је од 2014. године, сви чланови наших екипа прошли су захтевну обуку и можемо рећи да имамо врхунски оспособљене посаде и тенкисте.

Такође, значајно је и појављивање Србије на Међународним војним играма, на којима је ове године било 39 држава. Овде смо и виђени и цењени, а организатор има само речи хвале за наше припаднике који су учествовали у „Снајперској граници”, „Војном релију” и „Тенковском биатлону”.

У којим дисциплинама још можемо наступити?

– Ове године биле су 32 дисциплине и треба проценити где још можемо наступити. Занимљива је „Пољска кућиња”, у којој има места за наше интендантске јединице. Ту су и такмичења падобранаца, припадника војне полиције... После успеха који смо остварили на „Војном релију”, треба наставити учествовање и у тој дисциплини. Има и других активности у којима се можемо појавити, али то треба пажљиво анализирати и одлучити.!

Јубилеј српског војног санитета

НАЈБОЉИ У НАЈТЕЖИМ ВРЕМЕНИМА

Пише Мира ШВЕДИЋ

Сто осамдесет година развоја санитета је веома дуг период неизмерног залагања пожртвованих појединаца, бројних генерација медицинара, али и несебичне помоћи пријатеља и савезника из бројних земаља. Највећи проблеми и најтежи тренуци учинили су све припаднике војног здравства припремљеним да брзо и адекватно реагују у свим ситуацијама и то је део позива војног медицинара који активно преносимо новим генерацијама – каже бригадни генерал др сц. мед. Угљеша Јовичић, начелник Управе за војно здравство.

Развој војног санитета везан је за стварање модерне српске државе. У његов настанак уложили су огроман рад и енергију великани српске медицине – др Емерих Линденмајер, др Карло Белони, др Владан Ђорђевић, др Роман Сондермајер, др Гојко Николиш и многи други. Гледајући на протеклих 18 деценија приметно је једно – српски санитет углавном је био ратни и поратни јер је настанак државе пратила непрекидна борба за независност. Санитет се суочавао са бројним искушењима и опстајао је ојачан знањем и драгоценим новим искуствима, пре свега у области хирургије и превентиве.

Данас српски војни санитет уважавају у свету због мултидисциплинарног приступа и високе стручности у свим гранама медицине, фармације, стоматологије и ветерине, а комплексни хируршки захвати и најновије методе у лечењу били су и остали његов препознатљив знак.

КРОЗ ИСКУШЕЊА РАЗВОЈА

Велико је дело када се ни од чега изгради нешто – од гвардије војска, од шачице лекара санитет, од малих и неугледних зграда савремене болнице. Још веће је дело да то што је ни из чега створено упркос свему траје 18 деценија.

– Најтеже је било направити основу, јер је млада држава Србија била без стручних кадрова и болница. Сви лекари су у почетку били странци, а војни санитет је до 1864. године имао четири лекара. Истина, и војска је у почетку била мала, са око 2.000 вој-

ника. Од те године направљен је први пробој у развоју, кад су примљена још три лекара. Међу њима био је и мој прадеда Стефан. Тек су од половине седамдесетих година 19. века почели да шаљу стипендисте у иностранство, прво појединачно, касније групно. Али све до осамдесетих година 19. века већину лекара чинили су странци – прича др Александар Недок, научни саветник, који се и у 94. години живота врло активно бави историјом српског војног санитета, настављајући тако породичну традицију.

Према његовим речима, друга фаза развоја санитета почиње крајем 19. века, у време када је др Михајло Мика Марковић био начелник санитета. Било је то време процвата српске хирургије.

– До седамдесетих година 19. века готово свака рана се гнојила јер лекари нису знали за асепсу и антисепсу. Тада настаје процват хирургије и код нас, што се показало добрим у балканским ратовима и Првом светском рату. Али форсирање хирургије је направило штету јер се није развијала превентива, посебно хигијена, а војни санитет пре свега служи да чува здравље војника – да не дозволи да се војник разболи. Ту смо заостајали и до 1912. године, када је др Лазар Генчић успео да упутити на школовање само пет лекара – тројицу за опште бактериологе и двојицу за хигијеничаре, али су и они по доласку са специјализације, у недостатку кадра, упућени у труп као пуковски лекари. Зато смо и имали страшну епидемију колере у Другом балканском рату и после ње стравичну епидемију пегавца у Првом светском рату.

Доктор Недок наводи да је због недовољно развијене превентивне службе, сиромаштва и неразвијености земље у балканским ратовима умрло око 12.000 војника од колере, а у епидемији три тифуса 1914/1915. око 35.000 војника, скоро толико заробљеника и нико не зна колико грађана, претпоставља се око 200.000.

– До балканских ратова војници нису имали обавезан сапун у ранцу, односно у торбици. Други позив није имао ни чутурице за воду за пиће. Војска је имала нешто покретних апарата за стерилизацију, али су они били рогобатни и тешки за транспорт. То је допринело да се војници заразе пијући воду из реке Брегалнице. Епидемија пегавог тифуса у Првом светском рату се није могла избећи због порушене земље, расељеног становништва, мешања војске, заробљеника и народа. Међутим, херојски је подухват који су лекари извели 1915. године у епидемији тифуса. Величанствено је било њихово саможртвовање. Многи су, иако болесни од пегавца, лечили болеснике до последњег дана, док не падну у кревет и умру. Ја им се дивим – истиче др Недок.

Ратних изазова за санитет на Солунском фронту било је још. Доктор Недок наводи пропусте које је учинила тзв. Међусавезничка противепидемијска комисија, у чијем саставу су били прваци европске превентиве и бактериологије. Због њиховог превида више од половине српске војске, нарочито из Тимочке и Шумадијске дивизије Друге армије, било је упућено ка делу фронта кроз делту Вардара, познатом маларичном подруч-

Првих 180 година

Одредбама изведеним из Устава из 1835. године нормативно је уређена и успостављена организација војносанитетске службе у Србији. **|| Након прве регрутације** 2.000 војника установљене су и прве војне болнице – у Крагујевцу, Београду, Пожаревцу, Ћуприји и Чачку. **|| Први војни лекари** били су странци – др Карло Пацек, др Емерих Линденма-

јер и др Карло Белони. **|| Указом од 30.** јула 1839. за првог штабног доктора (начелника санитета) постављен је др Емерих Линденмајер и тај дан се слави као Дан војног здравства. **|| Први војни лекар** Србин био је др Филип Тајсић. Потом су уследили др Сава Петровић, др Владан Ђорђевић и др Михајло Мика Марковић. **|| Указом кнеза Алексан-**

дра Карађорђевића од 2. марта 1844. озакончена је изградња војне болнице у Београду и тај датум се слави као дан ВМА. **|| Прва фармакопеја усвојена** је 1863. године захваљујући др Карлу Белонију. Он је заслужан и што су донети и други прописи којима су регулисани битни елементи санитетске службе. **|| У првом српско-турском** рату 1876.

године у санитету наше земље било је 60 лекара (19 војних), 10 лекарских помоћника (пет војних), 26 апотекара (један војни), а у другом српско-турском рату 1877. године 64 лекара, 41 лекарски помоћник, 25 апотекара. **|| Ослобођењем Ниша 1878.** године формирана је Велика нишка војна болница, садашња Војна болница Ниш, а њен први управ-

ју, и заразило се маларијом. Њихов је пропуст и што нису препознали прве случајеве грипа током пробоја фронта и ослобођења 1918, из којих се развила незадржива епидемија у свету, пандемија, која је убрзо покосила десетине милиона људи.

– Била је велика грешка што су допустили да се војска у тој мери зарази маларијом. Мој деда Јосиф, који је био командир једне пољске болнице у Шумадијској дивизији, за месец дана дао је 2.400 понављајућих инјекција кинина за лечење маларије. Плус у таблетама – каже др Недок.

Други проблем био је, по његовим речима, неодговарајући санитарски транспорт, јер нико није предвидео да ће се војска борити на терену где људска нога није крочила, а камоли тешка санитарска возила. Од четири пољске хируршке болнице предвиђене да приликом пробоја прате напредујуће српске трупе, само је једна успела да се покрене за њима. Та једина права покретна хируршка болница са покретним извором струје, покретним рендген-апаратом и осталим потребним материјалом и опремом која би могла бити узор и у каснијим ратовима била је хуманитарна француско-руско-болница принцезе Нарискинове. На француском делу фронта ситуација је била нешто боља, али је и терен био лакши.

Од настанка Солунског фронта и реорганизације српске војске 1916, преко пробоја и ослобођења 1918. па надаље, српска војска, касније југословенска, постала је савремена европска армија, а њен санитар између два рата нарастао је упоредо са развојем државе и повећањем војске.

ОРГАНИЗАЦИЈА

Управа за војно здравство надлежна је за организацију и спровођење здравствене подршке у систему одбране, бави се организацијом лечења на свим нивоима, потом обуком кадра, НИР-ом и учешћем у мултинационалним операцијама. Војноздравствене установе распоређене су на три нивоа. На нивоу ГШ ВС примарну здравствену заштиту обављају санитарска одељења. Други ниво чине војноздравствене установе потчињене Управи за војно здравство – војне болнице Нови Сад и Ниш и Центар војномедицинских установа Београд, а трећи, терцијарни ниво је ВМА. У саставу Управе су Централна апотека и центри санитарске и ветеринарске службе, те војнолекарска комисија.

ИЗЛОЖБА САНИТЕТСКИХ ВОЗИЛА

На изложби постављеној испред свечане сале Дома Гарде на Топчидеру, која је претходила централној свечаности поводом 180 година војног здравства, приказано је, кроз десет историјских тачака, стварање војног санитета. Представљена су различита санитарска возила, која су симболично обележавала напредак ефикасног транспорта и лечења пацијената и рањеника – од макете санитарског воза до савремених возила за санитарски превоз. Приказан је и модул Лаке пољске болнице нивоа 2. Уз та средства стајали су припадници санитета у униформама и обележјима из тих времена, а изложен је и део санитарске опреме.

РАТНИ И ПОСЛЕРАТНИ ПЕРИОД

У 20. веку ратови су долазили и пролазили, односећи жртве. Војни санитар развијао се учећи на грешкама и пратећи савремене токове медицине, али је сваки нови рат доносио и нове изазове. Тако је и санитарска служба у Народноослободилачком рату (НОР), развијајући се на исти начин и у исто време кад и партизанска војска, у почетку била без разрађених принципа рада, без материјалне базе и са веома малим бројем стручних кадрова. Са оснивањем првих партизанских одреда на територији Југославије, формиран је и њихов санитар, а од средине 1944. године, када су почеле велике операције за ослобођење Југославије, партизански санитар постаје јединствена, добро организована, бројна и за тадашње услове савремена санитарска служба.

Оцену рада припадника санитета у НОР-у дао је у једној анализи др Гојко Николић, шеф санитета партизанске војске:

– Формиран је посебан лик партизанског санитарског радника: висока стручна етика, савестан и брижан однос према болесницима, пожртвовање у вршењу дужности, упорност у учењу и стручном развоју.

Бригадни генерал у пензији доц. др Вељко Тодоровић, начелник Управе за здравство ВС од 2007. до 2011, који се годинама бави историјом санитета, појашњава његов рад у послератном периоду. Санитарска служба ЈНА имала је уравнотежено развијене сегменте за дијагностику и лечење, превентивно-медицински рад, научноистраживачку и наставну делат-

Првих 180 година

ник био је др Владан Ђорђевић. || Србија је међу првим државама у свету (после пруског санитета) почела да користи антисептичку методу јодоформом у ратној хирургији. Заслугом др Михаила Марковића 1897. године, за потребе војске, набављен је први рендген-апарат, а он је иницирао и оснивање Пастеровог завода у Нишу 1900. године. || Начелни-

ци санитарске службе од 1903. до 1912. године били су др Димитрије Герасимовић, др Роман Сондермајер и др Лазар Генчић. || Српска војска добија 1. новембра 1909. једну од најмодернијих болница тада на Балканском полуострву – Општу војну болницу на Врачару. || Према подацима српски војни санитар је у балканском рату 1912. године имао 370

лекара (60 санитарских официра и 310 цивилних лекара), међу којима и 21 жену лекара. Било је присутно 16 страних медицинских мисија, а 1913. године 21. || У балканским ратовима наш санитар је једини на Балкану имао три санитарска воза, који су превезли око 110.000 рањеника до позадинских болница. || Србија је у Први светски рат ушла са 409

лекара (25 хирурга), од којих 17 жена, 203 медицинара, 190 апотекара и 60 ветеринара. Поред њих било је 200 лекара из страних мисија и 500 школованих сеистара. || Процењује се да је епидемија „три тифуса” била узрок смрти око 35.000 српских војника, исто толико заробљеника и око 200.000 становника Србије. Међу њима 143 лекара, апо-

ност, развој ратних санитетских средстава и опреме и санитетско снабдевање. Примарна здравствена заштита остваривана је у трупним и гарнизонским амбулантама, секундарна у војномедицинским центрима и војним болницама (Београд, Ниш, Нови Сад, Загреб, Сплит, Пула, Љубљана, Сарајево, Скопље, Подгорица и Мељине), а терцијерни ниво здравствене заштите постојао је на ВМА.

– Почетком осамдесетих година дефинисана је тактика санитетске службе у миру и у ванредним ситуацијама, доктрина ратне хирургије, интерне медицине, неуропсихијатрије, превентивне медицине и санитетског снабдевања. На основу те доктрине организована је масовна обука стручних служби и волонтера, а једним делом обука је реализована кроз наставу на факултетима и у средњим школама – истиче доц. др Тодоровић.

САНИТЕТ У РАТОВИМА ДЕВЕДЕСЕТИХ ГОДИНА

Систем војног здравства био је максимално ангажован на збрињавању повређених припадника система одбране и грађанства у ратним сукобима деведесетих година, од 1991. до 1995, у Хрватској и БиХ. У том периоду били су ангажовани локална цивилна и војна санитетска служба, као и санитетске јединице и установе у Србији и Црној Гори. Велики број рањеника и болесника са територије Републике Српске Крајине и Републике Српске наставио је, после збрињавања у локалним болницама, лечење у војним и цивилним болницама у Србији и Црној Гори. Према речима ге-

Са санитетске показне вежбе „Пролеће 2018”

Пријем војника санитетске службе на ВМА, 2017.

Првих 180 година

текара и ветеринара. || **У пролеће 1915.** године у Србији је било око 90 ратних војних болница у 52 места од Београда до Битоља. || **Прва евакуација рањеника** авионима у свету обављена је у Србији 1915. године. Француска аеропланска чета је приликом напуштања Београда борбеним авионом превезла једног тешког рањеника до Ниша. || **На**

Солунском фронту 1918. године било је 172 лекара (68 лекара активних официра, 86 лекара резервних официра, осам хонорарних лекара, десет грађанских лекара) и 119 медицинара. || **Највећи српски ратни** хирург тог времена био је др Михаило Петровић. || **Због епидемија колере**, пегавог, повратног и трбушног тифуса, али и дизентери-

је, маларије и шпанске грознице, од 1912. до 1918, према званичним проценама изгубљено је око 360.000 људских живота. || **Побољшава се статус** војних апотекара и 1920. године почиње превозиње војних фармацеута у официрске чинове. Апотекарски одсек формиран је 1923, а 1928. године један број официра фармацеута упућује се на

школовање у Француску. || **До 1923. санитетски** официри могли су напредовати до чина пуковника, а тада краљ Александар уводи генералске чинове. || **На челу санитетског** одсека Врховног штаба од 1941. године и током рата био је др Гојко Николиш. Он је поставио и темеље послератног санитета. || **Према непотпуним подацима**, у борбама

нерала др Тодоровића, рад санитета био је посебно отежан, али и веома ефикасан, у време егзодуса и повлачења становништва са територија на којима је живело до почетка борбених дејстава. Тада су организовани прихватни центри и привремене амбуланте за преглед и лечење болесних и повређених.

На крају 20. века српска држава и санитет проживели су још једно страдање – НАТО агресију. Спремајући се за рад у новонасталим ратним условима санитетска служба обавила је детаљне припреме. Формирано је скоро два пута више хируршких екипа него што их има у миру и обезбеђено је 2.500 болесничких постеља у војним и 48.000 у цивилним здравственим установама, уз могућност проширења капацитета. Хируршке екипе лоциране су у близини очекиваних рејона бомбардовања и борбених дејстава (нарочито на КиМ), обезбеђени су услови за брзу евакуацију ваздушним и копненим путем, санитетске установе попуњене су опремом, потрошним санитетским материјалом и лековима. Успостављена је и одлична координација рада војне и цивилне здравствене службе. Примењиване су строге хигијенске и противепидемијске мере.

Најинтензивнија борбена дејства вођена су на територији Космета, па је тамо био највећи број рањеника. Свака јединица Војске Југославије, чак и издвојени састави и карауле, имала је у свом саставу екипу од једног лекара, медицинске техничаре, болничаре и санитетско возило са возачем, и могла је да пружи хитну и општемедицинску помоћ. Посебну улогу у збрињавању повређе-

Херојски је њоухваћ који су лекари извели 1915. године у епидемији тифуса. Величанствено је било њихово саможртвовање. Многи су, иако болесни од тифуса, лечили болеснике до последње дана, док не падну у кревет и умру.

них имали су КБЦ у Приштини, Војна болница у Нишу и ВМА.

Генерал Тодоровић описује како је после рата, у првој деценији 21. века, текао развој санитетске службе. Цела служба је реорганизована и рационализована – од одељења здравствене заштите у јединицама, преко војних болница и војномедицинских центара до ВМА. Потписан је и реализован уговор са Републичким фондом за здравствену заштиту Републике Србије о лечењу цивилних осигураника на ВМА, у Војној болници Ниш и ВМЦ-у Нови Сад. Основан је Медицински факултет ВМА. Уведено је на десетине нових дијагностичких

МИРОВНЕ МИСИЈЕ

Припадници Управе за војно здравство годишње реализују више од 50 међународних активности у земљи и иностранству. Од 2003. године војни санитет учествује и у санитетским тимовима у мировним операцијама УН и ЕУ. Данас су активни учесници и у мировним операцијама у Сомалији, Малију и Централноафричкој Републици (ЦАР). Најбројнији санитетски тим је у мисији MINUSCA у ЦАР, где је од краја 2014. ангажована војна болница нивоа 2.

и терапијских метода, од којих неке први пут у Србији или региону и интензивирани су међународна војно-медицинска сарадња са више од 30 држава.

– Данас је санитетска служба реално оцењена и високопозиционирана у савременим светским армијама. Она је веома важан сегмент у војној систему и од њене организованости и функционалности зависи сигурност војске у миру, а поготово у ванредним ситуацијама и рату. Не може се схватити јединство и комплексност војне организације, начин њеног функционисања, систем руковођења и командовања, ако се добро не познаје и не разуме санитет као најхуманији део тог система, веома значајан у миру, али и у ванредним ситуацијама, укључујући и увек могуће ратне опасности. Тога морају да буду свесне све државне и војне структуре, нарочито у Србији, јер када год то није било тако, онда се то лоше одражавало и на санитет и на војску, али и на целу државу – истиче генерал доц. др Вељко Тодоровић.

НАРЕДНИ КОРАЦИ У РАЗВОЈУ

Војноздравствени систем данас чине медицинска, стоматолошка и фармацеутска служба, које обављају функције лечења, превентивне медицине, санитетског снабдевања, наставе и научноистраживачког рада.

– Добра, али и лоша искуства из периода иза нас утицала су на војни санитет који познајемо. Највећи проблеми и најтежи тренуци учинили су све припаднике војног здравства припремљеним да брзо и адекватно реа-

Првих 180 година

1941–1945. учествовало је 3.080 лекара, 492 фармацеута, 1.600 студената медицине, 304 студента фармације и више од 6.000 болничара. Умрло је и погинуло 208 лекара, 33 фармацеута, 287 студената медицине, 17 студената фармације и 3.578 болничарки. || **Партизански хирурзи 1944.** године примењују трансфузије крви, а у партизанским болни-

цама рањеници су први пут лечени пеницилином. || **Први број часописа „Војносанитетски преглед“** изашао је 1944. године. || **Један од највећих успеха** санитетске службе у послератном периоду је искорењивање маларије на нашим просторима 1965. године. Од те болести у Македонији и на југу Србије, 1946. године, регистровано је 16.000 оболелих

војника. || **Након ослобођења Београда** улогу Централне болнице добија Главна војна болница ВШ НОВЈ, од које је 1950. настала ВМА. || **На ВМА је од 1956.** до 1966. радила Виша школа за медицинске сестре. || **Законом о ВМА** та установа је 1973. године дефинисана као високошколска, научна и здравствена установа. || **Крајем шездесетих го-**

дина трупне амбуланте претворене су у гарнизонске, а за санитетско снабдевање основано је Главно санитетско складиште, које је и производило санитетски материјал. || **Војноздравствене установе од 1974.** године преузимају бригу и о пензионисаним старешинама и члановима њихових породица, а уведени су и једногодишњи систе-

Изложба о развоју санитетске службе поводом 180 година војног здравства

Припадник војног санитета у мисији UNIFIL у Либану, 2014.

гују у свим ситуацијама и то је део позива војног медика који активно преносимо свим новим генерацијама – каже бригадни генерал др сц. мед. Угљеша Јовичић, начелник Управе за војно здравство, и истиче да су оданост, висока етичност и хуманост били и остали постулати рада те службе.

Говорећи о наредим корацима у развоју санитетске службе, генерал др Јовичић наглашава да велики јубилеј дочекују са новом опремом и кадровски ојачани пријемом 164 лица. Према његовим речима, наставља се тренд осавремењивања, а на основу Одлуке министра одбране санитет ће бити појачан са нових 120 људи, чији је пријем у току.

– У наредном периоду планирамо да уз помоћ пријатеља из Кине отворимо Центар за традиционалну кинеску медицину на ВМА. У плану је и изградња ургентног блока у Војној болници Ниш, а приближава се и почетак изградње Војног геронтолошког центра на Карабурми, чиме ће бити знатно унапређена здравствена заштита војних осигураника старије доби – каже др Јовичић.

Војни санитет Републике Србије не брине само о здрављу више од стотину хиљада војних осигураника, већ и бројним цивилним осигураницима. Поверење које постоји гради се деценијама на темељима стручности и традиције. Будућност војног здравства требало би да буде светлија од прошлости, а посвећеност раду нових генерација приближна оној кроз историју. Прошлост треба поштовати, а савремене токове свих грана медицине и фармације следити.

Првих 180 година

матски прегледи за старешине старије од 40 година. || **Од 1975. године** у санитетским установама стационарног типа око 40% постељног фонда коришћено је за лечење грађана. || **Изградња нове зграде** ВМА на Бањичком вису завршена је 1981. године. || Центар војномедицинских установа Београд формиран је 1992. године. || **У здравственим уста-**

новама Војске Југославије и Републике Србије, од маја 1991. до децембра 1995. године, лечено је 23.112 рањеника. Поред ВМА (збринула више од 15.000 повређених и оболелих) биле су укључене војне болнице Ниш и Нови Сад и бројне цивилне здравствене установе. || **У НАТО агресији** 1999. године теже и лакше је рањено око 6.000 цивила, од тога

2.700 деце, као и 5.173 војника и полицајаца, а десетак особа се и данас воде као нестали. || **Од 2003. године** медицински тимови почињу да се упућују у мировне мисије у свету. || **Године 2008. потписан** је и реализован уговор са Републичким фондом за здравствену заштиту Републике Србије о лечењу цивилних осигураника на ВМА,

а од 2013. у Војној болници Ниш и ВМЦ Нови Сад. || **Од 2010. године** сваке среде ВМА је дежурна здравствена установа за све грађане Републике Србије. Кроз Центар хитне помоћи ВМА сваке среде прође око 500 пацијената. || **Висока школа ВМА**, основана 2009, прерасла је 2011. године у Медицински факултет ВМА Универзитета одбране.

Капетан бојног брода Милан Коњиковац,
начелник Одељења за обучавање грађана

ОПТИМИЗАМ С ПОКРИЋЕМ

Пише Владимир ПОЧУЧ

После скоро три деценије занемаривања планског оспособљавања младих за одбрану земље и понашање у условима нарушене безбедности, ученици завршних разреда средњих школа у Србији имају прилику да на факултативним часовима одељењских старешина, и у школској 2019/2020. години, систематично стичу основна знања о систему одбране. Такође развијају осећај припадности држави и утичу на стварање сигурнијег друштва, које негује традицију и истинске вредности.

Још су стари филозофи тврдили да је апсолутна безбедност утопија. Чини се да је та мисао данас, у савременом свету који карактеришу различите напетости и сукоби у свим областима живота, актуелнија него икада. Поред традиционалних претњи, појавили су се додатни изазови и ризици условљени новом расподелом моћи, техничко-технолошким и информационим напретком, као и човековом (не)оправданом потребом да себи потчини све, чак и природу. То упућује и на другачије димензије остваривања безбедности. Иако друштва настоје да обезбеде оптимални ниво стабилности, потпуна безбедност је, ипак, недостижна.

Да је предвиђање и реаговање на изазове, ризике и претње условљено свеобухватним знањем, најпре због чињенице да је безбедност недељива, сматра капетан бојног брода Милан Коњиковац, начелник Одељења за обучавање грађана Управе за обавезе одбране Сектора за цивилну одбрану и припреме одбране Министарства одбране Републике Србије. Очување независности, суверености и територијалне целовитости државе, заштита грађана, те националних и цивилизацијских вредности заснивају се на заједничком учешћу у одбрани – успешној координацији и појединачној институцији.

Стога капетан бојног брода Коњиковац за „Одбрану“ говори о потреби да млади плански и систематично развијају свест о одбрани земље, негују осећај припадности својем народу, што доприноси стварању сигурног друштва и јасном разграничавању прихватљивих од неприхватљивих образаца понашања. Одговара и на питања о оправданости и резултатима настојања Министарства одбране да у школски систем Србије уведе одређене садржаје о систему одбране, перспективи таквог пројекта и његовим дометима.

Одељење за обучавање грађана, нова целина Управе за обавезе одбране, формирано је 23. марта прошле го-

дине. С којом намером и надлежношћима?

– Као што је познато, одбрана Републике Србије заснива се на концепту тоталне одбране, која се састоји из војне и цивилне компоненте. Носилац војне компоненте је Војска Србије. Оружане снаге, међутим, не могу извршавати мисије и задатке без планске и организоване подршке цивилних структура, односно интегрисаног укључивања свих привредних и друштвених потенцијала.

Као резултат уочене потребе за jaчањем цивилног сегмента одбране, у који се дуже времена није довољно улагало, Министарство одбране формирало је Сектор за цивилну одбрану и припреме одбране, као и Одељење за обучавање грађана у Управи за обавезе одбране. На тај начин проширене су надлежности Управе на координацију послова цивилне заштите и обучавање грађана за потребе одбране.

Да ли је обустава редовног служења војног рока утицала на оспособљеност становништва наше земље да ефикасно реагује у условима нарушене безбедности?

– Свака држава настоји да грађанима пружи оптималан ниво зашти-

те, али не смемо сметнути с ума да и сваки појединац, чињењем или нечињењем, утиче на успостављање, одржавање и развијање система одбране.

Иако се под људским ресурсима одбране углавном подразумева демографски потенцијал, који у правном смислу подлеже тој обавези, оспособљен за укључивање у систем одбране, због обуставе редовног служења војног рока од 2011. године, као и вишедеценијског занемаривања обучавања становништва за потребе цивилне одбране, евидентно је да велики број грађана, нарочито млађе генерације, немају потребна знања и вештине за поступање у условима нарушене безбедности, чије последице могу бити проглашење ванредног или ратног стања.

Сходно томе, креиран је нови нормативно-правни оквир како би се прецизно дефинисале категорије грађана за обучавање, ради стварања услова за реализацију задатака одељења, а успостављена је и сарадња са субјектима система одбране наше земље који имају сличне надлежности.

Које новине доноси поменути законска регулатива?

– Изменама и допунама „Закона о одбрани“ у члану 60а и „Закона о војној, радној и материјалној обавези“ у члану 79а, од прошле године, одређене су категорије грађана за чије је обучавање надлежно Министарство одбране, као и оне чије оспособљавање спроводе остали субјекти система одбране у сарадњи с Министарством.

За лица која чине резервни састав Војске Србије и оспособљавање жена војних обвезника одговорно је Министарство одбране. Ученици завршних разреда средњих школа, на пример, спадају у категорију за чије је обучавање надлежно Министарство просвете, науке и технолошког развоја, а коме стручну помоћ пружа Министарство одбране.

Препознали смо тај узраст као једну од најзначајнијих циљних група, јер пунолетством стиче прва права и обавезе према систему одбране. Средњошколци, заправо, недовољно знају ➤

о увођењу у војну евиденцију, добровољном служењу војног рока или извршавању војне обавезе у резервном саставу Војске, као и о могућности да на Војној академији или Медицинском факултету Војномедицинске академије стекну високо образовање или заснују радни однос у Војсци Србије у својству професионалних припадника.

Неопходно је, наравно, посветити пажњу едукацији и информисању свих категорија грађана о систему одбране, њиховим правима и обавезама, како бисмо развијали напредну и одговорну заједницу.

Сагледавајући реалне околности, потребе и могућности нашег друштва, шта је, у том смислу, предузело Министарство одбране?

– Стварајући предуслове да ученици стекну основна знања о систему одбране, Министарство одбране упутило је почетком 2018. године Министарству просвете, науке и технолошког развоја „Иницијативу за увођење садржаја обуке у школски систем Републике Србије”, с предлогом теоријских и практичних тема, које је потребно, на пријемчив начин, презентовати ђацима основних и средњих школа. Ресорно министарство прихватило је да се обука изводи са ученицима завршних разреда средњих школа, јер су одређена знања из области одбране и безбедности већ уграђена у предмете основних школа, као што су историја, биологија и географија.

Ваља напоменути да су том националном пројекту претходиле многобројне активности у Министарству одбране и ван њега, како би се обезбедили услови за његову реализацију. Припадници Одељења за обучавање грађана одржали су низ састанака са представницима надлежног министарства и Завода за унапређивање образовања и васпитања. Добили смо сертификат о усаглашености с образовним стандардима стручних материјала које смо за извођење наставе припремили – десет теоријских и једну практичну тему о систему одбране,

груписане према критеријуму сродност и приоритету извођења, као и њихове презентације.

Без обзира на чињеницу да су наставни планови и програми средњих школа већ били усвојени, са колегама из Министарства просвете, науке и технолошког развоја договорили смо алгоритам реализације „Иницијативе” и извођење наставе већ у другом полугодишту школске 2018/2019. године, факултативно на часовима одељењских старешина, посебно уважавајући обавезе ученика у том периоду, попут полагања матурских и пријемних испита. Пружили смо им и неопходну помоћ да дефинишу смернице и препоруке свим школама на територији Србије за извођење наставе.

Како већини наставника нису блиска знања о систему одбране, а предложени садржај је врло комплексан, усагласили смо се да стручну помоћ разредним старешинама, по захтеву школа, пруже припадници Министарства одбране, односно његових

ОСНОВЕ СИСТЕМА ОДБРАНЕ

Обучавање ученика завршних разреда средњих школа из области одбране обухвата следеће садржаје:

- ▶ место, улога и задаци Војске Србије у систему безбедности и одбране Републике Србије;
- ▶ војна обавеза;
- ▶ радна и материјална обавеза;
- ▶ како постати официр;
- ▶ како постати професионални војник;
- ▶ физичка спремност – предуслов за војни позив;
- ▶ служба осматрања и обавештавања;
- ▶ облици неоружаног отпора;
- ▶ бојни отрови, биолошка и запаљива средства;
- ▶ цивилна заштита.

Практични део наставе може се реализовати и у командама, јединицама и установама Војске, где се за ђаке организују обиласци спомен-соба и тактичко-технички зборови.

територијалних органа, Војске Србије или резервне војне старешине.

Значи ли то да се у учионице, на неки начин, враћа предмет општенародна одбрана и друштвена самозаштита?

– У средњошколском систему Републике Србије, изузев Војне гимназије и Средње стручне војне школе, већ 27 година не постоје садржаји који су одговарајућа замена некадашњем предмету општенародна одбрана и друштвена самозаштита, наравно без идеолошко-политичких одредница, прилагођени времену у коме живимо, а који се организовано и плански изучавају ради развијања свести чланова заједнице о потреби за безбедним окружењем и одбрани државе.

Зато је Управа за обавезе одбране и настојала да некадашња позитивна искуства из тог предмета прилагоди садашњим условима, јер сем што доприносе безбедносној култури сваког појединца и друштва у целини, предавања о систему одбране промовишу традиционалне вредности на којима почива наша заједница, јачају индивидуалну и колективну свест о грађанским обавезама и нужности одбране.

Треба знати да никако није реч о покушају да се милитаризује друштво, већ да се првенствено млади оспособе да препознају критичне и опасне ситуације, начине и средства заштите, да науче како да заштите себе и друге од ризика и понашају се у складу с правним нормама у области безбедности и одбране, али и у свим осталим сегментима живљења када је нарушена безбедност. Важност таквог обучавања препознале су и поједине чланице Европске уније, које реализују едукацију ђака у средњим школама на изборном предмету или обрадом одређених војних тема.

Какви су резултати, образовна и васпитна искуства у почетној примени „Иницијативе”?

– Иако није реч о обавезном предмету, на основу препорука ресорног министарства, државне и приватне средње школе биле су изузетно заинтересоване за реализацију садржаја „Ини-

цијативе”. Резултати су знатно превазишли почетна очекивања и Министарства просвете, науке и технолошког развоја и Министарства одбране, што је последица добре припреме, организације, међусобне сарадње и координације.

Поносни смо на податак да је од 525 средњих школа на територији Србије наставу извело више од 90 одсто – 476 школа. У свим школама које су упутиле захтев за добијање стручне помоћи центрима Министарства одбране за локалну самоуправу, а њих је више од 60 одсто, представници Министарства, Војске Србије и организација резервних војних старешина презентовали су садржаје о основама система одбране.

Ученици су на практичној настави, тактичко-техничким зборовима и отвореним данима, као и приликом обиласка спомен-соба у командама, јединицама и установама, имали прилику да сагледају живот и свакодневни рад припадника система одбране и увере се у јединство Војске и народа, што још више доприноси угледу и поверењу наше војске у друштву. Посебно задовољство причињавао им је боравак у касарнама, где су били у прилици да виде наоружање и опрему Војске Србије.

И у васпитном смислу „Иницијативом” су остварени високи домети – створени су услови да се млађим генерацијама на примерен начин приближе истинске вредности и национални државни интереси, те да јачају патриотска осећања и негују традиције и слободарски дух нашег народа.

Осим утицаја на стварање сигурнијег и безбеднијег друштва, посебно истичете да млади на часовима о систему одбране Србије развијају осећај припадности држави. Зашто?

– Током дипломатске службе имао сам прилику да се уверим да у школама у иностранству сви ученици, без обзира на држављанство, сваког радног дана пре почетка наставе изводе химну земље домаћина. Изузетно ми је драго што је прихваћен мој предлог да, ради ближе културне и национал-

не идентификације са својом земљом, и наши средњошколци певају химну Републике Србије „Боже правде” на првом часу наставе о систему одбране. На тај начин, уче се да поштују државне симболе и да се идентификују са својом земљом. Све то заједно доприноси јачању нашег националног идентитета.

У наставу су, поред разредних старешина, укључени и представници Министарства одбране, Војске Србије и резервне војне старешине. Колико је то допринело квалитету и оплемењило предавања?

– Пројекат обучавања ученика захтевао је ангажовање стручног кадра. Припадници пет регионалних центара Министарства одбране и 29 центара Министарства одбране за локалну самоуправу непосредно су реализовали „Иницијативу”, од договора са школама, организације посета јединицама Војске Србије, до предавања појединих тема на настави. Речју, најверодостојније су сведочили о војничкој професији, за шта им треба одати признање.

Министарство одбране препознало је да и резервне војне старешине својим знањем и вештинама стеченим на обукама, војним вежбама, у условима ратног и ванредног стања, представљају значајан ресурс који може оплеменили часове о систему одбране. У оквиру договореног модалитета, ти људи ангажовани су у 35 средњих школа, што се потврдило као квалитетно решење, јер су ђаци исказали заинтересованост за њихова професионална искуства.

Како ће се наставити оспособљавање матураната и има ли простора да се оно додатно унапреди?

– На основу детаљне анализе досадашњих резултата Министарство просвете, науке и технолошког развоја потврдило је спровођење „Иницијативе” и у 2019/2020. школској години, факултативно, на четири часа одељењских старешина. Квалитету наставе, поред већ постојећег сета стручних материјала, допринеће и

„Приручник за наставнике” о основама система одбране.

Представници регионалних и центара за локалну самоуправу и даље ће, по захтеву средњих школа, стручно помагати реализацију наставе, док ће Војска Србије омогућити знатно већи број акција „Отворени дан”, како би касарне биле доступне ученицима за практично извођење теме Тактичко-технички зборови. И Савез организација резервних војних старешина, који ове године обележава стогодишњицу постојања, укључиће се поново у наставни процес.

Почетна искуства о примени „Иницијативе” биће врло корисна ради редефинисања модалитета преношења знања, како би се у потпуности остварио тај национални пројекат. Сходно безбедносним условима и исказаним потребама у домену одбране и безбедности земље, прилагођаваћемо садржаје намењене оспособљавању ученика. Само на такав начин елементарна знања о систему одбране постаће саставни део општег образовања.

Настојећи да што боље припремимо млађе генерације за могуће безбедносне изазове, постоји ли заједнички именитељ нашег наслеђа из прошлости, терета садашњег тренутка и онога чему стремимо у будућности, који никада и никако не смомо превидети?

– У ери дигитализације и медијског обликовања културних и осталих образаца понашања неопходно је превентивно деловати на младе и приближити им традицију на којој се вековима темељило наше друштво. Домовина је вредност изнад сваког појединца и институције, инспирација за заштиту истинских вредности и остваривање прогреса. Она је добро које се мора неговати, што је једини начин да сачувамо наш генетски код. Обучавање наших средњошколаца за одбрану земље јесте национални пројекат од општег значаја за државу, јер свако улагање у образовање и васпитање младих нараштаја јесте инвестирање у будућност Србије.!

Поводом Дана рода авијације

НОВИ УЗЛЕТ

Одлука да се набаве авиони МиГ-29 била је правовремена, вишеструко значајна и корисна. Сада имамо ескадрилу авиона МиГ-29, ремонтованих, ускоро и модернизованих и наоружаних најмодернијим ваздухопловним наоружањем. Тако опремљена ескадрила ловачких авиона способна је да 24 сата, свих 365 дана у години извршава свој најважнији задатак, односно да заштити ваздушни простор изнад Србије.

Авијација је комплексан и технички најзахтевнији род војске. У најразвијенијим државама и армијама улагања у развој и опремање савремене авијације у складу су са њеним стратешким значајем и свакодневно се,

сразмерно, повећавају. И наше ваздухопловство је осамдесетих година прошлог века, када смо и економски стајали неупоредиво боље, било међу првима у свету. Тада смо се опремали новим, најмодернијим ваздухопловима, уз пратећи сет опреме и наоружања у довољним количинама, имали смо савремене аеродроме, међу најбо-

љим у свету, попут Пљешивице крај Бихаћа.

Период стагнације и назадовања, нажалост и ратних сукоба на просторима бивше Југославије, довршен агресијом на СРЈ, оставио је знатне последице на род који се данас с правом сматра једним од најреалнијих показатеља снаге сваке, па и наше вој-

*Бити неутралан не значи бити
ненаоружан, најрођив. То
можемо да видимо на примеру
Швајцарске, делимично и
Аустрије, чије је наоружање
из последње две генерације.
Опредељење за војну неутралност
даје нам вишеструке могућности
за развој и опремање војске.*

ске. Крајем прошлог века било је покушаја да се авијација Војске Србије потпуно онеспособи, најпре санкцијама, а затим и немилосрдном агресијом 1999. године, када су, уз аеродроме и ваздухопловну инфраструктуру, уништени или оштећени и бројни ваздухоплови. Није било резервних делова, горива, а ни довољно квалитетно обученог људства. Где смо данас кад је реч о авијацији, колико смо се прилагодили савременим захтевима и стремљењима, колико су опремљене наше ваздухопловне бригаде и дали су формацијски оснажене и освежене, питали смо председника Савета рода авијације бригадног генерала Жељка Билића. До скоро командант 204. ваздухопловне бригаде, а данас заменик команданта Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране Војске Србије, већ две године је први човек саветодавног тела које се стара о свим аспектима рода, а посебно о кадру, опремању и развоју ваздухопловних јединица наше војске и своје ставове и предлоге о будућности рода авијације два пута годишње доставља највишем војном врху.

– Авијација се увек могла похвалити изузетно обученим и неустрашивим пилотима авиона и хеликоптера, херојима који су увек кроз историју, па и те 1999. године, своје борбене задатке у заштити неба над отаџбином извршавали не марећи на неупоредиво надмоћнију снагу нападача. Извршавајући борбене задатке неки од тих јунака положили су и своје животе, а неки су, после свега, отишли у заслужену пензију. Нажалост, последњих деценију или две дошло је до одлива дела кадра, па је искусне пилоте било тешко надоместити. Успели смо да се консолидујемо, задржимо део стручног кадра који је могао младим колегама да пренесе своје богато знање и професионално, летачко искуство, посебно оно најдрагоценије, борбено. Успели смо да сачувамо део искусног и обученог кадра, који представља окосницу данашњег пилотског и техничког особља, неопходну да премостимо овај период „враћања на стазе старе славе”. Биће, нарав-

но, тешко, али последњих годину-две квалитативни помаци у развоју рода авијације су све видљивији – каже генерал Билић.

ЗАМАЈАЦ ВОЈСКЕ И ДРЖАВЕ

Најновији догађаји показују да је државно и војно руководство препознало не само кључни значај рода авијације у савременом ратовању већ и чињеницу да је ваздухопловство замајак војске, да је то „тег којим се претеже на једну или другу страну”. Сва новија ратна збивања у свету показала су да је авијација најмоћнији део сваког удара, чак је било и сукоба у којима, осим ње, друге снаге нису ни употребљене, већ би све почело и завршило се ваздухопловним дејствима. Све чешће се чује да то што је Србија опредељена за војну неутралност не значи и да наша војска не треба да се опрема савременим средствима наоружања и модерним ваздухопловима.

– Бити неутралан не значи бити ненаоружан, напротив. То можемо да видимо на примеру Швајцарске, делимично и Аустрије, чије је наоружање из последње две генерације. Опредељење за војну неутралност даје нам вишеструке могућности за развој и опремање војске. Сведоци смо да је опремање војске увелико у току. Набавком средстава ратне технике из Руске Федерације знатно смо побољшали опремљеност и ефикасност наших ваздухопловних јединица. После НАТО агресије остала су нам четири авиона МиГ-29, од којих је само један био оперативан. У једном тренутку и будућност ловачке авијације дошла је у питање. Прво смо с нашим старим, прослављеним авионом МиГ-21, који је 2017. обележио 50 година употребе само у нашем ваздухопловству, успели да надоместимо недостатак ловачке авијације. И данас у наоружању имамо део тих авиона, наравно ремонтваних, али морамо бити свесни да су то летелице друге генерације, одавно превазиђене. Одлука да се набаве авиони МиГ-29 била је правовремена, вишеструко значајна и корисна. Сада имамо ескадрилу ➤

авиона МиГ-29, ремонтваних, ускоро и модернизованих и наоружаних најмодернијим ваздухопловним наоружањем. Тако опремљена ескадрила ловачких авиона способна је да 24 сата, свих 365 дана у години извршава свој најважнији задатак, односно да заштити ваздушни простор изнад Србије. Земља која нема ловачку авиацију принуђена је да на тржишту тражи и плаћа заштиту ваздушног простора.

– Да ли је набавка руских авиона била предлог Савета рода?

– Набавка авиона МиГ-29 је, између осталог, била један од наших предлога. Разматрали смо и друге вишенаменске ловачке авионе последње генерације, али је одлука да то буде МиГ-29 најбоље решење. Зашто? Зато што ми већ имамо оспособљен пилотски и технички састав за те авионе, за њихову борбену употребу не треба чекати три до пет година, ко-

лико траје оспособљавање и преобука, упознавање пилота и техничког састава с могућностима нове летелице и њеним наоружањем. После више од 30 година набавили смо и нове хеликоптере, најсавременије у својој класи, Х-145 М, који су заиста моћно наоружани. То су вишенаменске летелице које се могу користити у војне и цивилне сврхе, у мисијама трагања и спасавања, за медицинске потребе, за обављање задатака треће мисије Војске Србије, али свакако и у борбене сврхе. Повећали смо могућности ваздушног транспорта. Пилоти и техничко особље су на обуци у иностранству, део оспособљавања ће се реализовати и код нас, а колико су то моћне летелице сведочи и чињеница да су оперативни у свим временским условима и свако доба дана. До краја године стићи ће нам још три хеликоптера Ми-17 В5 с ваздухопловним наоружањем, чије мане и врлине добро позна-

јемо, јер таква два имамо од 2016. године, тако да смо у међувремену оспособили довољно летачког и техничког особља. Ускоро стижу и оклопљени борбени хеликоптери Ми-35 с веома моћним наоружањем, толико моћним да га с правом називају летећом тврђавом. Ти хеликоптери оснажиће ваздухопловну јединицу у Краљеву, где већ имамо „гаме“, односно наоружане „газеле“. Преобука за тај тип летелице је у току. Поред тога, ускоро нам стижу наоружане беспилотне летелице, с чим се мало земаља може похвалити. Употреба тих летелица је специфична, јер се њихов „пилот“, односно оператер све време, од планирања и организовања, па све до коначног извршења борбеног задатка, налази заштићен у ваздухопловној бази. Тиме ћемо, свакако, знатно подићи ниво оперативне способности ваздухопловних јединица за још један степен – каже генерал Билић и додаје да не смемо да занема-

ХЕРОЈИ СРПСКЕ АВИЈАЦИЈЕ

На месту некадашње зграде команде ваздухопловног пука на Аеродрому „Батајница“, која однедавно носи назив Војни аеродром „Пуковник – пилот Миленко Павловић“, подигнуто је спомен-обележје „Нико није рекао нећу“ с летачким знаком, крстом и авионским крилима која симболишу аеродром. Тиме су се припадници 204. ваздухопловне бригаде одужили свим пилотима који су кроз историју бранили небо над отаџбином и извршавали све постављене борбене задатке, не либећи се ни тренутка пред вишеструко надмоћнијим непријатељем. Неки се питају није ли тај чин унапред био осуђен на неуспех?

– Отаџбина се мора бранити. Пилоти су свесни своје жртве, али се она мора дати. То је цена нашег позива, пилотске професије, наше одлучности да се бавимо баш тиме и ничим другим. Ако вас неко нападне, морате да се браните, па имали педесет или сто педесет килограма, знали борилачке вештине или не. Све ћете учинити да сачувате живот. Припадник Војске Србије, а тиме и пилот, све ће учинити да се одбрани, да одбрани нападнуту отаџбину. Или ће је одбрани или ће погинути. Знамо да нема трећег. Зато су пилоти хероји, зато их памтимо, зато се наш аеродром данас зове „Пуковник – пилот Миленко Павловић“. Идеја о преименовању Аеродрома „Батајница“ настала је на стогодишњицу ваздухопловства у Србији, још 2012. године. Било је ту још набројано имена, још јунака који су осветлили образ српских пилота, који су један уз другог, раме уз раме, бранили родну груду – истиче генерал Билић.

римо ни наше „ласте“, које се већ налазе у јединицама. Баш као ни ловачко-бомбардерски ваздухоплов „орао“, чији је опстанак, замирањем наменске индустрије, био под знаком питања. Повратком наменске на тржиште и опоравком Ваздухопловног завода „Мома Станојловић“ некадашњи понос југословенске авио-индустрије поново је полетео. Сада „орла“ виђамо на многим војним манифестацијама, а ускоро ће то бити много снажнија летелица, модернизована и опремљена савременим и моћним наоружањем, производом домаће памети, које ће носити не само „орао“, већ и „супер-галеб“ Г-4 и хеликоптери Х-145 М.

НЕПРЕКИДНА БРИГА О ЉУДИМА

Један од најважнијих задатака Савета рода авијације јесте брига о људима, о кадру ваздухопловних јединица. Није тајна да су пилоти авиона и хеликоптера, али и техничко особље били незадовољни материјалним положајем. Многи од њих, посебно млађи, немају решено стамбено питање, а као под-

станари се тешко одлучују за заснивање породице. Бриге се умножавају, што није добро кад је о пилотима реч. Њихов је позив леп и одважан, али ипак врло тежак и специфичан.

– Није фраза кад кажем да у роду авијације посебно бринемо о кадру, да су људи наш највећи потенцијал. Свесни смо да је последњу деценију или две дошло до одлива искусних пилота, ваздухопловних инжењера и техничког састава, не само због тога што су многи од њих отишли у пензију, а млађи још нису довољно стасали да их одмене, већ и зато што је мотива за бављењем тако захтевним позивом било све мање. Ниска примања су била тек један од разлога за то. Након сагледавања чињеничног стања, упознавања надлежних са наведеним проблемима, у ваздухопловство је уложено много, пружена нам је максимална помоћ и ствари се мењају у последњих неколико година видно боље. Као што смо већ рекли, настављене су летелице, обезбеђени резервни делови, сетови алата и земаљске опреме. Инфраструктурно се на велика врата враћамо у „живот“.

Припадници ваздухопловних јединица су првенствено летачи, пилоти авиона и хеликоптера. Уз њих, не мање важан и значајан кадар су и ваздухопловни инжењери и технички састав. Сви они данас дају свој максимум како би допринели константном прогресу и развоју рода. Данас они поносно, раме уз раме с колегама из руског, румунског или бугарског ваздухопловства, извршавају све планиране задатке на међународним вежбама, на којима стручну комуникацију воде на страном језику. И као круна свега, на полигону „Шабла“ у Републици Бугарској током гађања циљева у ваздушном простору ниједна мета није остала непогођена – објашњава генерал Билић.

Председник Савета рода такође истиче да ће ситуација бити још повољнија када се из иностранства врате они који на обуци стичу нова знања и када из Средње стручне школе стигне прва генерација одшколованих стручних лица.

УСКОРО БОЉИ СТАНДАРД

Након деценија запостављања и неулагања наше ваздухопловство било је озбиљно угрожено, а авијација као његов најскупљи и елитни род доживела је можда и најтеже дане. Било и не поновило се, каже генерал Билић.

– Имамо обећање државног и војног руководства да ће за припаднике снага безбедности у више градова наше земље бити решавано стамбено збрињавање уз повољније услове.

Уз већ започету набавку заштитне летачке и техничке униформе, наставиће се комплетирање и занављање постојеће. Стандард припадника авијације ће у наредном периоду бити подигнут на виши ниво. На свим пољима почели су да се решавају нагомилани проблеми. Финансијска средства су углавном обезбеђена, имамо максималну подршку Генералштаба ВС и Министарства одбране, и без сумње, уз све већ наведено, авијацију чекају бољи дани.

Препознат је проблем недостатка стручног кадра и предузимамо све на његовом подмлађивању. Одабрали смо млад и перспективан кадар, послали их на Војну академију да заврше курсеве страног језика, а потом, сходно новонабављеним летелицама део њих, ради преобуке или подизања обуке на виши ниво, послали на усавршавање у иностранство.

План нам је да млади мајори или капетани по завршетку стручних курсева, било код нас или у иностранству, буду окосница развоја рода, односно кадар који ће уз искуство и несебичну помоћ старијих колега бити темељ очувања авијације. Верујемо да ће све наведено допринети повећању налета пилота, подићи оперативне способности РВ и ПВО на завидан ниво и уз наставак модернизације и опремања ваздухопловства и ВС бити огроман мотивациони фактор будућим генерацијама ваздухопловаца – закључио је бригадни генерал Жељко Билић, председник Савета рода авијације.!

Може и овако

ПРОСЛАВУ ОБЕЛЕЖИЛА АКЦИЈА ДАВАЊА КРВИ

Припадници 39. класе Средње војне школе КоВ обележили су 3. августа 2019. године 25 година од завршетка школовања на јединствен начин – акцијом добровољног давања крви. Догађај је снимала екипа емисије „Постројавање“ РТВ Војводина и прилог ће бити приказан у септембру.

Иначе се на прославама те класе, а ово је шеста по реду, окупе класићи из Србије, Македоније, Црне Горе, Босне и Херцеговине, као и они који сада живе и раде у Шведској, Немачкој, Аустрији, Холандији, Словачкој... Присутне су и колеге који су школовање прекинуле због рата.

Ове године на прослави је било сто припадника 39. класе СВШ КоВ, а као гости присуствовали су и командири из прве две године школовања у Сарајеву. Међу њима су били пензионисани генерал Војске Републике Српске Миломир Савчић и бригадни генерал Војске Србије Жељко Петровић.!

Фотографија и текст Р. КУЗМАНОВИЋ

Сто година од формирања организације резервних војних старешина Србије

ДОПРИНОС ОДБРАНИ ЗЕМЉЕ

Пише З. ПЕШИЋ

Далековидост војводе Степе Степановића показала се као водиља у разгранатим активностима организације која окупља резервне официре и подофицире. Организација резервних војних старешина Србије (ОРВСС) формирана је само годину дана по завршетку Првог светског рата. За датум оснивања, на основу иницијативе војводе Степе Степановића, узет је 15. септембар, дан када је 1918. године отпочео пробој Солунског фронта.

Било је то разумљиво исходиште после четворогодишњег војевања у којем је српска војска доживела голготу митских размера, али и васкрс, за време и нарочито после пробоја Солунског фронта. Пешадија српске војске, према сведочењу француских генерала, напредовала је после пробоја Солунског фронта брже од француске коњице. Нашем војнику се журило да што пре ослободи земљу од окупатора. Историја је забележила јунаштво српских војника и старешина у Церској, Колубарској бици и свим биткама до краја Великог рата. Командни кадар био је у првим борбеним редовима. Губици су били велики и тешки. У борбама на Човки, на пример, Моравска дивизија првог позива изгубила је 4.000 људи. Због овако великих губитака, и војника и командног кадра, четама у пуковима другог позива командовали су наредници, батаљонима потпоручници и поручници, а пуковима мајори и понеки потпуковник.

Ратна војска одувек је била неколико пута бројнија од мирнодопске. Командни кадар, осим активних официра и подофицира, претежно је попуњаван резервним војним старешинама. Зато је организација резервних старешина незаменљив и богат кадровски извор.

Током једног века резервне старешине имале су незаменљиву улогу у руковођењу и командовању једини-

цама у одбрамбеним ратовима који су уследили, али су знатно допринели и обучавању становништва за одбрану земље и цивилну заштиту становништва.

Организацији је у бурним деведесетим годинама минулог века, и поред нарастања потреба да се развија и шири, претило гашење. Упорна настојања ентузијаста из редова резервних војних старешина препозната су у Министарству одбране и Генералштабу Војске Србије, па су створени неопходни услови да организација од посебног значаја за одбрану земље, какав је статус имала пре више од четврт века, доживи нови замах примењен ходу времена и свеколиких догађања. По свему судећи, ускоро ће бити решено и финансирање организације, које је представљало највећи камен спотицања.

Организација резервних официра и подофицира, са својих неколико десетина хиљада чланова, остварује циљеве у области одбране, безбедности, заштите и спасавања људи, део је позитивне традиције у Србији, моралних и етичких вредности и угледа носилаца чина.!

ПРОГРАМ ПРОСЛАВЕ

Стогодишњица организације чију традицију баштини Савез организација резервних војних старешина Србије (ОРВСС) биће достојно обележена 15. септембра у Крушевцу, негдашњем престолу града и месту где се пред одлазак у Косовски бој причестила српска војска, Свечаном академијом у тамошњем позоришту, уз учешће званичника Републике Србије, Војске Србије, Српске православне цркве, Расинског управног округа и града Крушевца. Том приликом биће изведен и пригодан културно-уметнички програм. Претходно ће бити положен венац на Споменик косовским јунацима.

Представници организације резервних старешина из свих крајева Србије окупиле се 14. септембра да би одржали редовну седницу ОРВСС у касарни „Цар Лазар”. Уследиће и изборна конференција, а делегати ће имати прилику да посете културно-историјске знаменитости града.

МОЈ ПУТ

Наташа Аризанов,
кадеткиња завршне
године 140. класе
Војне академије

Пише Владимир ВЈЕШТИЋ

Кад сам била мала, говорила сам тати да ћу уписати Војну академију и он је рекао да ме подржава, али било је исувише рано да би једна таква одлука била донета. А када сам, знатно касније, мами рекла да бих волела да будем пилот, казала је – у реду, али знам да јој није било свеједно, јер је с татом, због његове професије, прошла заиста тешке тренутке. Логистика је „средила ствар”.

Бити на Војној академији крајем августа, на корак до краја школовања још једне генерације будућих официра Војске Србије, посебан је осећај. Не карактерише га само видљива ужурбаност, која скрива радосно ишчекивање, већ помало и нервоза. И трема. Најстарији кадети 140. класе, упоредо са полагањем последњих испита и израдом дипломских радова, више и нису сигурни да ли је њихова свечана промоција заиста тако близу, како стоји у кален-

дару, или пак толико далеко, колико се чини када се сете шта их све дотад чека. А тек неизвесност – где ће бити и како ће изгледати прве официрске дужности. И тако, укруг. Једно име, тачније презиме, привлачи ми посебно пажњу.

Аризанов. Наташа, ћерка Иље, прослављеног пилота Војске Југославије.

Диван осмех наговештава пријатан разговор са већ озбиљном девојком, чије презиме подсећа на незаборавну епизоду Војске Србије која се одигра-

ла у пролеће 1999. године. Први пут говори за новине, каже. Разговарамо у кантини, на Војној академији, намењеној искључиво старешинама, у коју је, уз дозволу, први пут закорачила..

Започиње причом да се „помало љути на штампа” који није баш како је желела одштампао грб Војне академије на корицама дипломског рада: „Могло је то боље”!

Као одговор на причу с почетка, уверава ме да сви кадети и кадеткиње 140. класе једва чекају да баце шапку испред Дома Народне скупштине.

– То је врхунац нашег школовања на Војној академији и сви за тај тренутак живимо. Очекује нас еуфорија и током увежбавања, јер свако жели да његов ешалон буде најбољи, да будемо похваљени... И ранијих година, док сам газила испред Скупштине, радио је адреналин, а могу само да претпоставим како ће бити сада, на крају школовања.

Питам да ли је школовање прошло брзо... Прилично брзо, каже. Скоро као дланом о длан!

– Чини ми се да су прве две године ишла мало спорије, јер су биле и теже. Математика, физика, историја... учинили су своје. Трећа и четврта година су буквално пролетеле.

Завршила је модул Логистика, смер – снабдевање, за који се определила на трећој години. Истиче да јој је то и била жеља. Уверава ме да ипак није било превише тешко и да је било доста подударних стручних предмета, па „кад научите један, већ сте на добром путу да ускоро савладате и следећи”.

– Успешно смо обавили и праксу, у касарни у Кнежевцу, тако да смо имали прилику да сагледамо шта ће нам бити посао и шта нас чека.

Тата је био пилот, кажем.

– Хтела сам и ја да будем пилот. Пријавила сам се по завршетку средње школе, али нисам прошла прегледе на Војномедицинској академији. Или, боље речено, прошла сам, али рекли су ми да моје здравље није на оном перфектном нивоу, неопходном за пилота. Докторка је донела одлуку. „Здрава си, али можда за 20 или 30 година могао би, због специфичног напора који проживљавају пилоти, да ти се догоди неки здравствени проблем”. И да, била сам разочарана... Мислим да је мами било мало лакше, искрено. Као да јој је пао камен са срца, а касније сам схватила да је можда и боље што нећу бити пилот. Ипак су то превелики напори за девојку, а ја бих једног дана хтела да имам и децу, породицу, да живим обичан живот младог човека. Наравно, у униформи. Због тога је уследила пауза, па сам годину дана студи-

*Учила сам и спрема-
ла се како бих дала
максимум на
сваком испитију
и доказала да
сам вредна
поверења*

рала на Војној академији као цивил, а онда сам наредне године изабрала логистику и поново прошла пријемни, целу процедуру, овога пута као кадет. И кренула испочетка.

Да ли си током студија на модулу Логистика добила то што си очекивала?

– Јесам! Пре Војне академије завршила сам Економску школу у Земуну, тако да сам имала солидно предзнање и разумем се у ту материју, па

ИЉО

Иљо Аризанов, Наташин отац, био је потпуковник и пилот Ратног ваздухопловства Војске Југославије, који се у првим данима рата 1999. године борио против авиона НАТО-а. Пилотирао је авионом Миг-29. Тада мајор, Аризанов је био међу пилотима који су одмах на почетку бомбардовања, 24. марта 1999, полетели да се супротставе нападачима. Оборен је исте вечери, као и још три авиона из којих су се пилоти катапултирали. Међутим, за разлику од осталих Иљо није био у могућности да пошаље поруку команди да је искочио, те му се губи сваки траг. Како се касније испоставило, искочио је у региону Дренице, где се готово два дана пробијао кроз положаје ОВК. Иако у врло лошем стању, с обзиром на то да није имао хране, а „пио” је само снег, успео је да стигне до приштинског аеродрома, где му је указана помоћ. Пензионисан је исте године и од тада је живео у Београду. Преминуо је 4. септембра 2011. од последица срчаног удара.

сам веома задовољна. Иначе, од малих ногу сам донела одлуку и имала жељу да кренем очевим стопама, али у то време девојке нису могле да упишу Војну гимназију. И онда, кад је дошло време за факултет, тате већ није било, али сам знала да ће то бити Војна академија.

Наташа Аризанов каже да није сигурна да ли би је тата подржао у тој одлуци.

– Ипак желим да верујем да би му било драго. У време када је тата преминуо, 2011. године, била сам друга година средње школе, па нисмо стигли озбиљно да разговарамо о мом факултету. Истина, кад сам била мала, говорила сам му да ћу уписати Војну академију и он је рекао да ме подржава, али било је исувише рано да би једна таква одлука била донета. А када сам мами рекла да бих волела да будем пилот, рекла је – у реду, али знам да јој није било свеједно, јер је са татом, због његове професије, прошла заиста тешке тренутке. Логистика је „средила ствар”.

С обзиром на траг који је твој отац оставио у војсци, да ли се то осећало у односу професора и колега према теби током школовања?

– Уживала сам неку врсту, да тако кажем, симпатија код професора, али сам заиста учила и спремавала се како бих дала максимум на сваком испиту и доказала да сам вредна таквог поверења. Татине колеге увек користе прилику да ми кажу како могу да им се у било ком тренутку обратим за помоћ или савет, што ми је одувек много значило. Биће и на промоцији, средином септембра, коју жељно очекује нас 170 са класе.

Наташа каже да је већ хвата трема, а нарочито је срећна што ће и ове године, као и прошле, летети „мигови 29”.

– То ми је посебан доживљај и у симболичком смислу ми много значи.

А шта тек да је докторка рекла да можеш да будеш пилот..

– Вероватно бих била на хеликоптеру... Мада не морам до те мере ићи стопама свог оца. Могу и нешто своје да имам и да због тога будем срећна.!

Компанија „Patrimons Automotiv” доо

Корак испред захтева тржишта

Предузеће за унутрашњу и спољну трговину „Patrimons Automotiv” доо већ 30 година је синоним за квалитет, поузданост и одличну услугу на српском тржишту резервних делова и одржавања комерцијалних возила

Компаније „Patrimons Automotiv”, која на нашем тржишту постоји од 1989, бави се увозом и пласманом резервних делова за комерцијална возила европских произвођача. У њиховом асортиману је више хиљада артикала за лака и тешка возила. Захваљујући стручном техничком тиму те компаније и одличној логистици, у могућности су да обезбеде брзу испоруку одговарајућих висококвалитетних резервних делова својим клијентима.

Запослени у том предузећу баве се и одржавањем и ремонтом комерцијалних возила европских произвођача. Квалификовани серви-

сни тим „Patrimons Automotiv” својим знањем, искуством и опремљеношћу нуди клијентима одговарајуће и најповољније сервисно решење за одржавање и ремонт комерцијалних возила произвођача „Mercedes”, „MAN”, „Volvo”, „Scania”, „DAF”, „Iveco” и „Renault”.

Такође, врши индустријски ремонт дизел-мотора и једина су компанија која на Балкану за тако ремонтване моторе у својим сервисима даје гаранцију од 100.000 километара.

Компанија се бави и продајом резервних делова и ремонтом теренских возила марке „Puch G” класе. Такође,

сертификован је представник компаније „Magna Steyr”, произвођача тих теренских возила за балканску регију.

У компанији од оснивања имају и војни програм, односно за потребе Војске увозе резервне делове за „гвоздику” и за Маз 537. Развили су и освојили комплетан ремонт војних возила ТАМ 110, ТАМ 150 и ФАП 2026. С обзиром на старост тих возила, једна су од малобројних компанија која може да обезбеди и резервне делове за њих. Почели су да се баве и набавком резервних делова и ремонтом специјалних теренских возила која се налазе у употреби Војске – Puch и Pinzgauer. Такође, са произвођачем тих возила склопили су ексклузивни уговор за ремонт и сервис њихових возила, али и за снабдевање резервним деловима. Новитет у њиховој понуди, али и на српском тржишту, представљају руска војна и цивилна возила марке УАЗ.

У њиховој мрежи постоји више продајно-сервисних и продајних центара који покривају територију Србије. Стручни и искусни тим компаније „Patrimons Automotiv”, укључујући и расположиве ресурсе, пружа одговарајућу подршку, квалитетну услугу по систему *све на једном месту* за резервне делове, односно *кључ у руке*.!

У КОМПАНИЈИ ОД ОСНИВАЊА ИМАЈУ И ВОЈНИ ПРОГРАМ, ОДНОСНО ЗА ПОТРЕБЕ ВОЈСКЕ УВОЗЕ РЕЗЕРВНЕ ДЕЛОВЕ ЗА „ГВОЗДИКУ” И МАЗ 537. РАЗВИЛИ СУ И ОСВОЈИЛИ КОМПЛЕТАН РЕМОТ ВОЈНИХ ВОЗИЛА ТАМ 110, ТАМ 150 И ФАП 2026.

ОДБРАНА

Специјални прилог

Година XIV
203
Септембар 2019.

120 година Уметничког ансамбла
МО „Станислав Бинички”

*Мелодија
историје*

Музиком у срце

Специфична веза Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички” не само са многобројним поштоваоцима и љубитељима класичне и популарне музике који, својом верношћу, непрекидно освајају срца и мотивишу ансамбл, већ и с најбољим интерпретаторима богатог и разноврсног музичког репертоара, траје, ево, већ 120 година

Пише Душан ГЛИШИЋ

Данас нема сумње да музика, једна од седам уметности, остварује моћан утицај на човека. Она, боље и снажније од било чега другог, повезује све наше емоционалне, духовне и физичке доживљаје. Зато је музика веома присутна у свим областима људског деловања, па и у војсци, где би јој, с обзиром на примарну улогу војне делатности, било најмање места. Али музика свој пут до срца налази у свим условима и приликама, кад нам је лепо и тешко, када смо срећни и тужни, забринуте или несрећне...

Тако и у рату, у борби за слободу, има места за музику, за песму. Још су нам у свежем сећању хуманитарни концерти Естрадног оркестра, дела Уметничког ансамбла „Станислав Бинички”, који је током 78 дана отпора НАТО агресији враћао снагу и наду. Као гости ансамбла, на концертима који су од краја марта до средине јуна 1999. године изазивали снажне емоције и јачали специфичну врсту ненаоружаног народног отпора, на трговима и мостовима широм Србије учествовали су бројни познати солисти – Жарко Данчуо, Оливер Њего, Жељко Савић, Зоран Шандоров, Милан Шћепановић, Оливер Сабо и други. Та веза Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички” не само са многобројним поштоваоцима и љубитељима класичне и популарне музике који, својом верношћу, непрекидно освајају срца и мотивишу ансамбл, већ и с најбољим интерпретаторима богатог и разноврсног музичког репертоара, траје, ево, већ 120 година.

Претпоследње године 19. века, 1899, основана је Београдска војна музика, за чијег је капелана, Указом краља Александра Првог Обреновића, постављен Станислав Бинички. Тако је почело, званично, мада је прве корене српске војне музике по-

*Претпоследње године
19. века, 1899,
основана је
Београдска војна
музика, за чијег је
капелана, Указом
краља Александра
Првог Обреновића,
постављен
Станислав Бинички.*

ставио још Карађорђе својим „уставом добошара”. Амбициозни Бинички је већ крајем прве године руковођења Београдском војном музиком организовао концерт на ком је изведена његова увертира „Из мог завичаја”. Одушевљена публика још је тада показала колико су јој у срцу војни оркестар и војна музика. Тако је остало до данас. Војни оркестри ће, као веома видљива спона између војске и народа, непрекидно бити у срцу народа, баш као и музика коју су свирали. И онда кад је народу и војсци било тешко, када се слобода тек назирала, као и када су музиком и маршевима прослављане победе и дочекивали се ослободиоци.

Драги гости и музички виртуози

Показало се, у протеклих 120 година војне музике у Србији, да је музика исто тако убојито оружје као и оно право, ако не и убојитије, јер је њен пут до срца готово незаустављив, од ње нема заклона, она осваја и најтврђа срца. То су последњих година доказале стотине концерата Уметничког ансамбла МО „Станислав Бинички”, чији су Симфонијски оркестар и Естрадни ансамбл обишли целу Србију, али и добар део Европе. И увек су, као представници Војске и државе Србије, били прихваћени као драги гости и музички виртуози. Богат и разноврстан репертоар којим би се представили, с веома занимљивим и често оригиналним аранжманима различитих дела класичне, духовне и популарне музике, постао је карактеристично обележје српских „музичара у униформи”. С истим одушевљењем прихватили би их љубитељи класике, популарне музике или симфо-рока у Словенији, Пољској, Мађарској, Аустрији, Чешкој,

Словачкој, Италији, Швајцарској... Ансамбл је за свих њих налазио најкраћи пут до срца, онај уметнички и музички.

О томе сведочи и начелник Управе за односе с јавношћу Министарства одбране капетан бојног брода Петар Бошковић, који истиче да је пре десетак година Уметнички ансамбл „Станислав Бинички” био много већи, поред Симфонијског оркестра имао је хор и фолклорни ансамбл, од којег је касније настало „Коло”.

– У време реорганизације и трансформације Војске, почетком двехиљадитих, било је тешко војном врху оправдати велики хор и још већи Симфонијски оркестар. Било је чак и размишљања да се ансамбл утаси. Срећом, у оркестру је било више разумевања времена које долази, па данас можемо да се поносимо свиме што су ти вредни и стручни људи постигли. Мада у смањеном броју, они су својим сталним наступима, од Сава центра, до Коларца и Дома синдиката, оправдали не само славно име које носе, већ и своје постојање. Данас снимају музику за филмове, гостују широм Србије и Републике Српске, а често су и ван тих граница, у Италији, Словенији, Швајцарској, Аустрији... Захваљујући том прегалаштву, том изузетном ентузијазму свих чланова Ансамбла, од извођача до руководства, успели су да опстану у изузетно тешком времену, од 2005. до 2007. године. Данас они на најбољи начин представљају Војску Србије, приближавајући је својом делатношћу широкој јавности. Као што војној јавности на најбољи начин представља музичку уметност, „Бинички” широкој публици приближава Војску и њену другу, уметничку и културну страну. Нема сумње да су захтеви према њима веома високи, али и они треба да знају да многи љубитељи музике и музичке културе, који у огромном броју посећују њихове концерте, по квалитету „Биничког” процењују и квалитет војске. Они су на неки свој, уметнички начин, огледало Војске Србије. И они то својим разноврсним и богатим репертоаром, својим ентузијазмом и високом професионалношћу, коју показују и на променади у Кнез Михаиловој улици, и у Бечу, на Светосавском балу и у Бањалуци, и у Швајцарској, и када с Мањификом раде на снимању музике за филм „Монтевидео, Бог те видео”, Италији... „Станислав Бинички” је једна од установа којом Министарство одбране и Војске Србије може да се поноси – рекао је капетан бојног брода Петар Бошковић.

Говорећи о установи којом руководи, начелник Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички” капетан фрегате

Капетан бојног брода
Петар Бошковић

*Као што војној
јавности на
најбољи начин
представља
музичку уметност,
„Бинички”
широкој публици
приближава Војску
и њену другу,
уметничку и
културну страну*

Капетан фрегате
Светозар Василески

*Трудимо се да
сваке године, бар за
нијансу, подиђемо
квалитет
извођења и тако
оправдамо велико
поверење које
живимо у народу*

Светозар Василески на прво место ставља ентузијазам и прегалаштво свих чланова Симфонијског оркестра и Естрадног ансамбла, којим „на мах” освајају многобројне посетиоце концерата класичне или популарне музике:

– Наш репертоар је заиста разноврстан, тиме се с правом поносимо. И најшира јавност, а посебно верни љубитељи наше музике, знају да ће на нашим концертима моћи да уживају како у делима најпознатијих мајстора класичне музике, тако и у остварењима најпопуларнијих аутора забавне или духовне музике. Оно што нас краси јесте својеврстан аранжман, којим постижемо висок ниво оригиналности у извођењу. Трудимо се да сваке године, бар за нијансу, подиђемо квалитет извођења и тако оправдамо велико поверење које уживамо у народу. На то смо обавезни не само због тога што смо ансамбл Министарства одбране и главни носилац уметничког и музичког живота у Војсци, већ и зато што носимо име једног од највећих музичких стваралаца српског народа, човека који је, при томе, био и официр српске војске. На то нас обавезује и традиција дуга 120 година, односно сви они напори и жртве које су уложили наши претходници, војни музичари српске војске у Првом и Другом светском рату и послератном периоду. А успеха и разлога за понос заиста је много – каже капетан фрегате Василески.

Опоравак на Крфу

Иако Први светски рат, албанска голгота српске војске и народа и опоравак на Крфу нису посебно плодотворан период у развоју српске војне музике, почетак Великог рата и прва савезничка победа 1914. године на Церу остаће забележени, кад је о музици реч, по непролазној химни војничког јунаштва и непокора, по маршу „На Дрину” Станислава Биничког, и данас најизвођеније мелодије Уметничког ансамбла „Станислав Бинички”. Зато, баш као и због незаборавних „Тамо далеко” или „Креће се лађа француска”, враћање вере у сопствену војску и нада у коначну победу нису могли да прођу без војне музике, која није замрла ни на Солунском фронту. Посебну улогу и тада је имао Станислав Бинички, који је на Крфу, далеко од отаџбине, реорганизовао музику српске војске и, упркос свему, пронашао јој пут до отвореног ратничког срца. Сетне мелодије српских песама убрзо су прихваћене и од братског грчког народа, који је, посебно на Крфу и у Солуну, све више саосећао са српским ратницима. ➤

Слично је било и у Другом светском рату. То, наравно, не значи да војне музике није било и да је њен значај изгледао. Напротив. Партизански хорови су користили свако затишје да окупљеним борцима представе неке од револуционарних композиција из совјетске Русије, или оригинална дела тадашњих музичких стваралаца попут Херцигоње, Словенског, Миховила...

Прави процват војна музика доживљава у послератном периоду, када су створени бројни оркестри и хорови Југословенске народне армије. Свака република, односно армија, имала је свој оркестар, а најбројнији и највећи, свакако и најзначајнији, био је Симфонијски оркестар Централног дома, са Дувачким оркестром и хором. Већ 1946. године Симфонијски оркестар имао је свој први концерт, на ком су учествовали и гости из Београдске опере. Извођења су дела Чајковског, Пучинија, Вердија, Бизеа, Мусоргског, Дворжак... Како тада, тако и данас. Наступи Симфонијског оркестра Уметничког ансамбла „Станислав Бинички“ не могу да се замисле без гостију и сарадника из богатог музичког света престонице. И не само престонице.

Тешко је и подбројати све уметнике из света музике, инструменталисте, вокалне солисте, композиторе, диригенте и аранжере који су стасали и доживели светску славу уз ансамбл „Станислав Бинички“. Уз многобројне диригенте и аранжере који су дали свој допринос „прилагођавањем“ класичних остварења, оперске певаче и солисте класичне музике, уз „Бинички“ су наступали и познати поп певачи, рок музичари и други представници популарне музике. Њихови наступи обележавали су државне празнике и свечаности, али и бројне музичке фестивале, приредбе и вечери. Наступи „Станислава Биничког“ на Дубровачким летњим играма, Београдском пролећу, МЕСАМ-у и данас се памте као најуспешнији концерти.

Сећајући се свог тридесетогодишњег рада с оркестром, Павле Медаковић, стални диригент Уметничког ансамбла „Станислав Бинички“, каже да је несребрна сарадња са спољним сарадницима обележје ансамбла и Симфонијског оркестра.

– Ми смо увек изванредно сарађивали с младим певачима и инструменталистима. Неки од њих су уз војне музичаре стекли потребно сценско искуство, а многи се и прославили с нама на сцени. Ако бих морао неког да издвојим, онда свакако не бих изоставио Јадранку Јовановић, Оливера Њега, Радмилу Бакочевић, Дубравку Зубовић, Александра Шандорова, Стефана Миленковића, Риту Кинка, Гертруд

Павле
Медаковић

*После њеног
шири деценије
руковођења
Симфонијским
оркестром и не
мало искуства
стеченог с другим
мањим или већим
оркестрима,
филхармонијама
и ансамблима,
мислим да заиста
нема никога који
„Бинички“ не може
да изведе*

Владимир
Мустајбашић

*Није била
рећкошћ да нам
се, после напуштања
у иностранству,
наш амбасадор у
тој земљи похвали
како су му „сва
врата отворена“*

Мунитић, Александра Мацара... На десетине музичких стваралаца у своје биографије могу да упишу сарадњу с нашим Симфонијским оркестром. Много је заслужних певача и музичара који су стасавали с нама, али и оних који су део своје славе преносили на нас. Нема сумње, то не би било могуће да је Уметнички ансамбл „Станислав Бинички“ просечан. Не треба бити прескроман нити неодмерен, али ради истине треба рећи да је Симфонијски оркестар јединствен и изузетан оркестар, који је своје златно доба имао седамдесетих и осамдесетих година прошлог века, али који и данас има чиме да се поноси. То су, пре свега, његови музичари, који подједнако добро изводе и класичну и популарну музику. С правом могу да кажем да су то виртуози свог инструмента. Веома прилагодљиви сваком сараднику, сваком диригенту и аранжеру. После готово три деценије руковођења Симфонијским оркестром и не мало искуства стеченог с другим мањим или већим оркестрима, филхармонијама и ансамблима, мислим да заиста нема тога што „Бинички“ не може да изведе. Од хорске, симфонијске и оперске, до ораторијумске музике. Уосталом, познато је да је репертоар Симфонијског оркестра УА „Станислав Бинички“ веома разноврстан, што истовремено доказује врхунски квалитет музичара – рекао је диригент Павле Медаковић.

Често на турнејама

Кад говори о Уметничком ансамблу „Станислав Бинички“ некадашњи диригент и руководилац оркестра Владимир Мустајбашић сећа се својих почетака у Гарди, где је дошао по завршетку Средње војне музичке школе. У „Бинички“ је најпре долазио као свирач, на испомоћ, да би по завршетку студија композиције и дириговања, почетком осамдесетих година, прешао у „Бинички“.

– Био сам тада једини диригент у војној униформи. Сећам се да смо ишли на турнеје у пограничне државе, Италију, Мађарску, Румунију, Бугарску, Аустрију... где су нас заиста изванредно примали. Наступали смо и у њиховим сарнама, али и у концертним салама. И што је југословенски војни аташе био активнији, што је боље припремио тамошњу војну јавност за наше наступе, то су наши концерти били запаженији, а наш успех већи. Доносило је то корист и нашој дипломатији. Није била реткост да нам се, после наступа у иностранству, наш амбасадор у тој земљи похвали како су му „сва врата отворена“. Често би нам говорили да су дома-

ћини били изузетно пријатно изненађени нашом професионалношћу и виртуозношћу. Треба имати у виду да је тада у саставу „Биничког” био и хор, а имали смо и мали играчки ансамбл, па је уметнички доживљај нашег наступа био комплетан. Биле су то златне године Уметничког ансамбла – истиче Мустајбашић.

Само лепе речи о војном Симфонијском оркестру има још један његов дугогодишњи диригент, Војкан Борисављевић, који напомиње да га за „Бинички” веже рад пун успеха.

– Последњих година посветио сам се дириговању и успоставио блиску сарадњу с „Биничким”, најстаријим српским симфонијским оркестром. У том смислу и најзначајнијим. Он је, свакако, раме уз раме са сличним, знатно већим оркестрима Радио-Београда или Београдске опере. Наши легендарни осмомартовски концерти Драгана Стојнића у Дому синдиката остаће у сећању свих љубитеља популарне музике, а евергрин концерте у истој дворани публика и данас обожава. Са Уметничким ансамблом „Станислав Бинички” на сцени Дома синдиката учествовали су Душан Јакшић, Аница Зубовић, Лео Мартин, Бисера Велетанлић, Боба Стефановић, Ђорђе Марјановић. Наши наступи у Смедереву, на тврђави, или и у сали Културног центра, постали су већ традиционални. Тврдим да је „Бинички” својим врским музичарима, одабраним репертоаром и популарним певачима вратио музику у Дом синдиката. Надам се да ће се та пракса наставити – рекао је Војкан Борисављевић, познати композитор и аранжер, диригент који је с „Биничким” често изводио и композиције у „симфо-рок” стилу. О изузетно богатој сарадњи диригента и оркестра сведочи и одлука да свој јубиларни концерт „Моја одисеја” 2018. године организује управо са Уметничким ансамблом „Станислав Бинички”. Био је то концерт за памћење, уз велики број познатих и славом овенчаних солиста, који су, бар за тренутак, на београдску сцену вратили звуке шлагера и Медитерана.

Академик Иван Јевтић један је од познатих српских композитора који је своју славу поделио са Симфонијским оркестром „Биничког”. Истичући да је, из много разлога, његова сарадња с „Биничким” од великог значаја за српску музичку културу, он каже:

– Наша сарадња је заиста имала великог одјека у музичкој јавности. Од првог сусрета, 2015. године, сарађивали смо на изузетно високом нивоу, што потврђује врхунски реноме музичара запослених у Уметничком ансамблу Министарства одбране.

Војкан
Борисављевић

Наши легендарни осмомартовски концерти Драгана Стојнића у Дому синдиката остаће у сећању свих љубитеља популарне музике, а евергрин концерте у истој дворани публика и данас обожава

Иван
Јевтић

Од првог сусрета, 2015. године, сарађивали смо на изузетно високом нивоу, што потврђује врхунски реноме музичара запослених у Уметничком ансамблу Министарства одбране

флаутистом Кишиштофом Кацком, „Бинички” је 2015. године снимио моја два концерта за флауту и камерни оркестар. Тај наш први сусрет и сарадња били су од великог значаја за мене као композитора. Остварили смо један снимак за ЦД високог квалитета, на чему сам заиста био захвалан оркестру и диригенту Станку Јовановићу. Од тада креће наша изузетна сарадња, која иде из успеха у успех, да би 2017. Ансамбл „Станислав Бинички” и чувени француски флаутиста Венсан Лика (соло флаута Париског оркестра) снимили, са великим успехом, моја два концерта за флауту, који се налазе на ЦД-у мојих сабраних дела за флауту, издатом у Паризу код познате издавачке куће „Индесанс”. Критике су биле изразито похвалне (у Немачкој и Француској), а оркестар је добио велика признања за интерпретацију. Затим долази концерт у Београду 2018, где флаутиста Венсан Лика са Ансамблом „Станислав Бинички” изводи мој Концерт бр. 2. Концерт је пропраћен овацијама! Исте године у октобру Ансамбл изводи моја дела са чувеним француским трубачем Ериком Обиером у холу Народног музеја, пред многобројном публиком и амбасадорима (САД, Бразила и Португала). Био је то догађај за памћење, а наша сарадња се и продубљује. Ове године у октобру, такође у атријуму Народног музеја, заједно ћемо остварити светску премијеру мог концерта за тромбон и камерни оркестар са чувеним француским тромбонистом Жаком Можером. То ће бити целовечерњи концерт моје камерне музике, на ком ће учествовати и наши многобројни солисти.

Честа гостовања у Републици Српској била су прилика да Уметнички ансамбл помогне и развој тамошњег Полицијског оркестра. Заједничке наступе остварили су у Бечу, на традиционалном Светосавском балу и Мајским хорским свечаностима у Бијељини, приликом обележавања 800 година аутокефалности Српске православне цркве, 120 година „Станислава Биничког” и 120 година од оснивања СПД „Србадија”. О сарадњи два оркестра руководиоца Полицијског оркестра МУП Републике Српске Јелена Атлагић каже:

– За музичаре нашег оркестра велика је част заједнички концерт на ком смо имали прилику да свирамо традиционалне српске маршеве, химне, хорску музику, родољубиве песме, али и мелодије ширег, забавног репертоара. Захвални смо и за сву помоћ коју добијамо у смислу проширивања нашег репертоара. Познато је да „Бинички” поседује изузетно богату нототеку, с веома старим и оригиналним делима српских композитора – рекла је Јелена Атлагић.

Поводом 120 година рада,
председник Републике Србије
Александар Вучић одликовао
је Уметнички ансамбл
МО „Станислав Бинички”
Сретењским орденом трећег
степенa

Лична карта

Уметнички ансамбл МО „Станислав Бинички” је установа Управе за односе са јавношћу која својом програмском и репертоарском разноврсношћу, жанровском прилагодљивошћу и високим уметничким критеријумима и широким извођачким могућностима на достојан начин домаћој и иностраној публици, али и стручној јавности, афирмише и репрезентује Републику Србију, Министарство одбране и Војску Србије. Својим радом и залагањем Ансамбл је, поред своје основне функције, постао и неизоставни део протоколарних догађаја на највишем државном нивоу.

Ансамбл је остварио значајне пројекте у дискографији и филмској музици. Издвајамо вишегодишњи рад на снимању музике за филм „Монтевидео, Бог те видео”, који је поред фантастичног пријема љубитеља филма, резултирао великом европском турнејом, на којој се Ансамбл представио концертима у Словенији, Италији и Швајцарској.

Последњих година Ансамбл је изашао у јавност са неколико компакт-дискова: „Најзначајнији српски маршеви и кола”, „Српске изворне народне песме”, „Староградски бисери” и два концерта за флауту академика Ивана Јевтића.

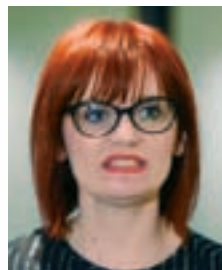

Истичући да „Станислав Бинички” има изузетно богату, драгоцену нототеку, којом може да се поноси сваки оркестар, мајор Никола Живковић, руководилац Оркестра, каже:

– Посебан сегмент у раду сваког оркестра представљају нотни записи дела која музички ствараоци, од композитора, преко аранжера и музичара до диригента, претварају у музичку уметност. Кроз векове се мењала и техника записивања уметничких идеја. Чудесан је пут од композиторове идеје, преко записа, до озвучавања у оркестру. Нотни записи и партитуре чувају се у посебним просторијама – нототекама, својеврсним музејима испуњеним музичком архивском грађом из свих епоха. Једну такву нототеку поседује и Уметнички ансамбл „Станислав Бинички”. Мада мирис старог папира даје посебан мотив музичарима да дају свој најдубљи уметнички израз, због очувања својеврсног културног добра у плану нам је да, уз помоћ савремене технологије, дигитализујемо комплетну нототеку. То би подигло квалитет музицирања и сачувало антиквитете које поседујемо за будуће генерације – каже мајор Живковић.

Јелена
Атлагић

*Захвални смо и
за сву помоћ коју
добивамо у смислу
проширивања
нашег репертоара.
Познатио је да
„Бинички” поседује
изузетно богат
нотни фонд, с
веома старим
и оригиналним
делима српских
композитора*

Роберт Пешут
Мањифико

*Сваки пут када
урадимо неки нови
концерт, поново се
уверим да је музика
за Бјелоурићев
филм и сарадња
с ансамблом
„Бинички” једна од
најбољих ствари
које сам урадио*

Некада саставни део Уметничког ансамбла, без кога није могло да прође готово ниједно гостовање, био је хор, расформиран током реорганизације Војске. Данас аматерски Мешовити хор Министарства одбране и Војске Србије формално није део „Станислава Биничког”, али се све чешће појављује на војним свечаностима и градским манифестацијама. Аматерски хор којим руководи Катарина Божић, од оснивања 2016. године до данас, освојио је срца бројних познавалаца духовне и хорске музике. Део Хора учествовао је и на свечаности поводом Дана бранилаца у Москви 2017. године, а исте године учествовао је и на 52. „Мокрањчевим данима” у Неготину.

О сарадњи с Уметничким ансамблом, односно његовим Симфонијским оркестром, говорио је и Роберт Пешут Мањифико, који је истакао и посебан квалитет тог „средње великог филхармонијског оркестра”.

– Рад на филму „Монтевидео, Бог те видео” и сарадња с ансамблом „Станислав Бинички” веома су значајни за моју каријеру. Оркестар је специфичан по саставу и има изузетну способност прилагођавања аутору или извођачу. То смо доказали великим бројем концерата, како у региону, тако и на европској сцени. Пошто и филм и оркестар негују посебну врсту неисквареног патриотизма, није нам било тешко да продремо у срца свих наших слушаца и гледалаца. Сваки пут када урадимо неки нови концерт, поново се уверим да је музика за Бјелоурићев филм и сарадња с ансамблом „Бинички” једна од најбољих ствари које сам урадио.

„Бинички” наставља ударнички. Начелник ансамбла капетан фрегате Светозар Василески истиче да их до краја године очекује концерт поводом јубиларног Дана установе, који ће организовати у септембру у Коларчевој задужбини.

– Биће то својеврстан микс рок музике и симфонијског оркестра. Наставићемо да афирмишемо младе уметнике, већ у октобру реализоваћемо концерт Млади у музици, као и традиционални концерт деце припадника система одбране „Наша деца”. Пред нама је и новогодишњи концерт у Љубљани, са словеначким музичарем Робертом Пешутом Мањификом. Уз то, наступићемо с Мешовитим хором МО и ВС на војним свечаностима и у државном протоколу. Треба рећи и то да је при крају израда новог Правила музичке службе у Војсци Србије, чиме ће у потпуности бити унапређен рад и живот припадника музичке службе у нашој војсци, рекао је капетан фрегате Светозар Василески. |

Кад сећања набиру

„Бинички” је увек био ту. За младе уметнике, музичаре и солисте који су тек почињали каријеру, али и за оне који су већ стекли славу и познато име. Био је ту и за све оне који воле не само класичну већ и популарну музику, који уз музику проживљавају неко лепше и срећније време

Пише Гордана КРАЈАЧИЋ

Пре 30 година, далеке 1989. у Дубровнику, на 40. Дубровачким љетним играма, маестрално отвореним Вердијевим „Реквијемом” са Уметничким ансамблом ЈНА и харизматичним, ауторитативним диригентом Младеном Јагуштом, уз квартет изванредних вокалних солиста са Радмилом Бакочевић на челу, показала се сва слава јединственог војног оркестра. Извођење је било сјајно: готово 120 извођача, од тога осамдесетак чланова хора, озвучили су дело величанствено, побуђујући у мени осећања бола, страха, безнађа, патње и бескрајне несагледиве тонске лепоте. Интерпретација је била за памћење, кретала се од скрушеног лиризма до снажних драматских градација.

Радећи (с највећим задовољством) монографију о Војној музици и музичарима од 1831. до 1945. године путовала сам са Уметничким ансамблом и прикупљала грађу. Путовали су они широм наше тада велике и лепе земље, по војничким касарнама и варошицама, и многим младићима, тада на одслужењу војног рока, то је био први сусрет са великим вокално-инструменталним ансамблом. Интерпретирали су разноврстан програм: популарне композиције из света симфонијске, оперске, забавне, војничке литературе и били поздрављани овацијама! И оно што је притом најлепше – високи професионализам био је свуда: и у китњасто-декоративном простору Фрањевачке цркве у Дубровнику, пред бројним новинарима и критичарима и у дворишту касарне у Билећи; певало се и свирало пуна срца, не штедећи ни глас, ни прсте, ни емоције. Поштовали су публику!

Наше будуће примадоне и професорке на Факултету музичке уметности Милка Стојановић и Ирина Арсикин најпре су певале у Хору Уметничког ансамбла. Снимали су готово сва велика вокално-инструментална ремек-дела из светске музичке литературе, а и на десетине домаћих – многа су извели премијерно, многа су управо њима и била посвећена.

Када ми је колега Будимир Гајић предложио да радим војну музику, запитала сам се шта ту заправо има да се „ради”? На

Академији о њој нисмо сазнали готово ништа, мада је моја дивна професорка Стана Ђурић Клајн, код које сам дипломирала, написала да је војна музика као сребрна нит уткана у српску уметност. А онда, откривајући камен по камен, као у прављењу каквог великог мозаика, уграђивала се та дивна слика нашег музичког рађања, трајања и постојања, од пионирских покушаја Јосифа Шлезингера и његове „Књажевско-србске банде” из 1831, која је била први оркестар у Србији, преко генерације сјајних чешких музичара који су после „златног Прага” дошли у Србију и поставши хоровође бројних певачких друштава и капелници заволели и земљу, и људе у њој, до 1899, када у Београд долази уметник који ће одредити историју музике на нашим просторима – Станислав Бинички.

Бинички је већ за собом имао завршен и Природно-математички факултет у Београду (једну годину предавао је математику у Лесковцу), а за четири године завршио је и музичке студије у Минхену. Матерњи језик му је био немачки (мајка Марија била је рођена бароница фон Рехинген), па с разумевањем градива није било проблема. Од ње је Бинички наследио и господствено понашање (карактеристично за официре), а од оца Стевана, инжењеријског поручника, смисао за математику и љубав за војску. А дар за музику био му је од Бога дат!

Са задивљујућом енергијом почео је са радом. Са Стеваном Мокрањцем и Цветком Манојловићем основао је 1899. прву Српску музичку школу у Београду (данашња школа „Мокрањац”), дванаест година касније сам и другу – „Станковић”, а 1920 – Оперу! У међувремену постављен је за војног капелника и референта за музику при Министарству војном, а са Београдским војним оркестром приредио је већ те године први концерт. Као диригент са Хором „Станковић” и Музиком Краљеве гарде извео је премијерно више обимних вокално-инструменталних дела, између осталих Хајднове ораторијуме „Седам речи Христових” и „Стварање света”, Бетовенову Девету симфонију, Христићев ораторијум „Васкресење”!

Оркестар је у току Првог светског рата у Француској доживео оваације, а одмах након њега, по успостављању нове државе, имао је велику турнеју у Загребу, Мостару и по Далмацији.

Забележено је да је у Краљевини тада било 27 војних капела са 28 капелника и 1.196 музичара, а за њихово образовање формирана је Војна музичка школа у Вршцу, са 540 приправника и три наставника.

Данас се Бинички памти као творац прве (изведене и сачуване) српске опере „На уранку” и још више по најлепшем маршу – „Маршу на Дрину” – који су најпре открили Швеђани, а затим прихватили широм света, чак и у далекој Кини.

По оснивању Опере 1920. године Бинички се повукао из војне службе, а на његово место дошао је Чех Драгутин Покорни, који је завршио Конзерваторијум у Бечу. Он је основао Војну музичку школу и диригентски курс за војне капелнике. Његов помоћник био је рано преминули композитор Миленко Пауновић, који је дипломирао у Лајпцигу и 1914. написао нашу прву „Југословенску симфонију” по меланхоличним стиховима „На Липару” Ђуре Јакшића.

Временом се репертоар Оркестра Краљеве гарде све више ширио, а све су биле и похвалније критике у дневним листовима и часописима. Забележено је да су извели и Зигфридову погребну музику из „Сумрака богова” Рихарда Вагнера, увертиру за оперу „Либуша” Беджиха Сметане, симфонијску поему „Проклети ловац” Сезара Франка. Истовремено разгранаво се и програм са делима домаћих композитора – Готовца, Барановића, Ткалчића, Франа Лотке, Стевана Христића... Све то навело је др Милоја Милојевића да 9. јуна 1936. у „Политици” запише: „Оркестар Краљеве гарде је несумњиво један од најбрижљивије склопљених војних оркестара на свету”.

И у току Другог светског рата при штабовима су основане културне екипе које су подстицале родољубива осећања, а

неке од њих имале су висок ниво музичке репродукције. После рата од музичара из Прве пролетерске дивизије при Дому Југословенске армије у Београду формиран је дувачки оркестар, на челу са потпуковником Фрањом Седлачком. Те исте 1945. основан је, углавном од демобилисаних бораца из ове дивизије, и хор којим је руководио диригент Милан Влајин. У оквиру дувачког оркестра било је доста музичара који су свирали и гудачке инструменте, те је по потреби он прерастао у симфонијско музичко тело. У јануару 1947, наредбом маршала Јосипа Броза Тита, конституисана је Уметничка група чији је руководиоца био мајор Антон Кватерник, а диригент Иван Рупник. Била је то права „Југославија у малом”, у којој су поред професионалних музичара били и људи различитих других занимања. Већ у октобру исте године приредили су први концерт, углавном са масовним песмама на програму. Крајем 1948. променили су назив у Уметнички ансамбл Централног дома Југословенске армије. Оркестар је тада имао 64 музичара, а хор је био мушког састава. Приређивали су образовне концерте са коментарима о великим композиторима чија су дела изводили. Поводом гостовања у Загребу музички критичар „Народног листа” објавио је 28. септембра 1948: „Пјевачки збор представио се у најбољем свјетлу. Несумњиво је то данас најбољи мушки збор у држави”. У хору је тада било осамдесетак певача, а у оркестру седамдесетак (међу њима тридесетак виолиниста). Предузимали су велике турнеје широм Југославије, интерпретирајући дела музичких великана. Мира Сањина руководила је балетско-фолклорним ансамблом, али је он расформиран почетком 1950. године. Те године у Ансамбл је дошао диригент Франц Клинар, који је отворио сарадњу са истакућим југословенским солистима, композиторима и диригентима (Анита Мезетова, Мелита Лорковић, Бранко Пајевић, Драго Старц, Крешимир Барановић, Мирослав Чанга-

ловић, Борис Папандопуло, Оскар Данон, Ружа Поспиш, Петар Тошков, Игор Озим, Јован Колунџија, Душан Трбојевић, Дубравка Томшић, Никола Митић, Павле Дешпаљ, Силвије Бомбардели)...

Ансамбл је на Дубровачким љетним играма 1955. године извео Хендлов ораторијум „Месија”. И инострана штампа писала је са одушевљењем: „...Ансамбл квалитета каквог у западној Европи није лако наћи...”

Учествовао је на готово свим домаћим фестивалима (Бемус, Нишке хорске свечаности, Смотра „Мермер и звуци”, Сплитско љето, Охридско лето)...

Нов успон квалитета дошао је са маестром Младеном Јагштом, 1956. године. Отворила су се врата младим уметницима, од којих су многи (као што је Иво Погорелић, на пример) своје прве наступе са оркестром имали управо са Уметничким ансамблом. Под његовим окриљем те године основано је неколико мањих ансамбала (Мали инструментални забавни оркестар, Вокални октет, Група певача), чиме се кренуло ка естрадној делатности, ка којој се Уметнички ансамбл данас све више усмерава.

Музичко одељење ССНО и Ансамбл расписивали су конкурсе за вокално-инструментална дела инспирисана ратом и револуцијом и тако су настала нека од капиталних дела Папандопула, Барановића, Бручија, Херцигоне, Вукдраговића... Први фестивал војничких песама и корачница одржан је поводом Дана армије 21. децембра 1962. године, а победничку композицију Марија Нарделија по тексту Бранка Каракаша певала је Аница Зубовић.

Поред ових програма, није се одустајало ни од великих форми. Интерпретирали су Хендлов ораторијум „Јуда Макабејац”, Бетовенову „Мису солемнис”, делове Вагнеровог „Парсифала”...

У свечаној сали Дома Војске организовани су концерти под називом „Музички четвртак”, којима су се радовали београдски љубитељи музике. За музичке програме радија снимљено је (само у 1963. години) преко 200 минута музике, углавном из опуса домаћих композитора. Забележена су гостовања у највећим концертним дворанама Москве, Будимпеште, Букурешта, Софије, Берлина, Стокхолма, Лењинграда...

За новог шефа-диригента 1966. постављен је Ангел Шурев, који је са колегама Будимиром Гајићем и Ивом Дражинићем креирао нове програмске оквире. Од 1978. Естрадним оркестром и Хором дириговао је Ђорђе Минов, а Симфонијским оркестром Владимир Мустајбашић. Десет година касније за шефа-диригента постављен је Павле Медаковић, који је инсистирао да Ансамбл од 1992. године понесе име Станислава Биничког, оснивача Београдског војног оркестра (1899), који је 1904. прерастао у „Музику краљеве гарде”. И у току НАТО бомбардовања звуци „Биничког” чули су се по српским градовима – „Волимо те отаџбину наша”, „Поносна земљо моја”...

И опет сећања...

Незаборавно је вече Владимира Мустајбашића, који је маестрално извео свих шест Сметаниних симфонијских поема из циклуса „Моја домовина”, антологијски су читави низови концерата којима је прави „бечки ђак” – по широком образовању и дивном осмеху – Павле Медаковић пружао топли, готово родитељски загрљај охрабрења и подршке тинејџерима пуним треме који су први пут свирали или певали са оркестром. Били су то Марко Јосифоски, Немања Радуловић, Никола Алексић, Тијана Милошевић, Владимир Милошевић, Небојша Мрђеновић, Дејан Божић, Ненад Јанковић, Игор Лазић, Јагода Ђерић, Срђан Палачковић, Владимир Цвијић, Снежана Савичић, Миљана Николић, Сузана Шуваковић Савић...!

Родоначелник српске војне музике

Већ од првог уметничког концерта који је приредио 1899. године са Београдским војним оркестром, када је изведена његова увертира „Из мог завичаја”, Бинички је домаћој публици представио сасвим нове програмске садржаје

Пише Радослав СПАСИЋ

Стваралаштво Станислава Биничког, диригента, композитора и педагога изузетних способности и огромног ауторитета, обележило је читаву једну епоху у српској музичкој историји.

Рођен је у месту Јасика недалеко од Крушевца 27. јула 1872. године. По завршеној основној школи отишао је у гимназију у Ниш, где упоредо учи свирање на виолини и флаути код хороваће и војног капелника Фридриха Брунетија и војног музичара Павла Гајичића, а затим и код чешког педагога Јосифа Свобде. Још као гимназијалац испољио је афинитете ка компоновању и дириговању руководећи ђачким хорovima, а интензивно бављење музиком наставио је и током студија, певајући у певачком друштву „Обилић”, под диригентском палицом Јосифа Маринковића, и „Београдском певачком друштву”, чији је управник у то време био Стеван Ст. Мокрањац.

Године 1896. Бинички добија стипендију Министарства просвете за школовање на Музичкој академији у Минхену. Пре одласка захвалио се тадашњем министру просвете речима: „... као главни предмет у првом триместру узео сам Теорију, тако да бих по свршеном школовању могао постати добар капелник и учитељ музике, и да бих могао успешно радити на скупљању наших народних музичких умотворина и доводити их у ред модерних композиција...”. Препознат као изузетно надарен, Бинички наредне године добија и другу стипендију од Министарства војног, за наставак музичких студија, што ће у каснијем раду умногоме одредити даљи правац његовог уметничког деловања. У Минхену се оженио колегиницом са студија Фридом Бланк, која по удаји постаје Мирослава Бинички, његова верна уметничка сарадница и истакнути музички педагог.

Године 1899, након завршетка студија, Бинички се вратио у Србију, где је постављен за војног капелника и референта за музику при Министарству војном. Ова дужност обавезивала га је да води бригу о школовању кадрова војне музике, попуњавању војних оркестара, премештајима војних музичара и набавци инструмената за све војне оркестре. Иста година била је од великог значаја како за Биничког тако и за целокупну српску музичку историју. Основао је први симфонијски оркестар у Србији под именом „Београдски војни оркестар” и са њим одржао први уметнички концерт, а заједно са Стеваном Мокрањцем и Цветком Манојловићем основао је и прву „Српску музичку школу” (данашња МШ „Мокрањац”), у којој је радио као наставник певања. У Српској музичкој школи као педагози су тада били ангажовани и Цветко Манојловић као наставник клавира, Мирослава Бинички као наставник певања, Јован Ружичка као наставник виолине и Венцеслав Рендл као наставник виолончела. Музичку теорију предавао је управник школе Стеван Ст. Мокрањац.

Већ од првог уметничког концерта који је приредио 1899. године са Београдским војним оркестром, када је изведена његова увертира „Из мог завичаја”, Бинички је домаћој публици представио сасвим нове програмске садржаје. Одишући траговима отоманских поробљивача, Београд је радознало дочекао нов музички дах који је Бинички уносио извођењем својих и композиција иностраних аутора. Приређујући концерте на којима је извођена популарна музика, који су одржавани у башти кафана „Кољарац”, као и симфонијске концерте на којима су извођена и дела старих мајстора, Бинички је едуковао

и музичаре и тадашњу публику, те педагошки деловао на све који су били спремни и вољни да приме нешто ново.

Почетком 1904. године расформиран је Београдски војни оркестар и Бинички оснива „Музику краљеве гарде“, ангажујући војне музичаре из различитих састава са највише знања и оркестарског искуства. Године 1907. „Музика краљеве гарде“ постаје „Оркестар краљеве гарде“ и остварује велики утицај на српске музичке прилике. У српској престоници одржано је неколико значајних концерата и на свима је учествовао Бинички са музичарима „Оркестра краљеве гарде“. У дворани „Коларца“ 12. децембра 1907. године изведен је ораторијум „Седам речи Христових“ Јозефа Хајдна за соло глас, хор и оркестар. Ораторијум Јозефа Хајдна „Стварање света“ изведен је 7. априла 1908. године у Народном позоришту, а један од значајних догађаја, такође у Народном позоришту, било је и „Оперско вече“ одржано 10. новембра 1909. године. Круна свих дотадашњих успеха било је извођење „IX Бетовенове симфоније“ за соло гласове, хор и оркестар, које се одиграло 5. априла 1910. године у Народном позоришту, уз учешће, за ту прилику, специјално припремљеног оркестра од 75 музичара, кога су махом чинили музичари Оркестра краљеве гарде, и преко 120 чланова хорског ансамбла, сачињеног од чланова више певачких друштава.

Народно позориште у Београду, као једна од најзначајнијих културних институција у држави, имало је сталну сарадњу са војним оркестрима и Станиславом Биничким, а у уговору из 1901. године, који су потписали тадашњи управник Народног позоришта комедиограф и књижевник Бранислав Нушић и командир БВО Љуба Марковић стоји: „У овом позоришном

оркестру не сме бити никада мање од 25 музичара, који ће се служити државним инструментима и прибором за исте“. У истој години Бинички је у Народном позоришту дириговао тим оркестром у 82 представе.

Педагошка активност Станислава Биничког је, поред ангажовања у Српској музичкој школи, подразумевала и рад у музичкој школи „Станковић“ у којој се залагао за неговање вокално-инструменталне музичке традиције и континуирано образовање, не само певача и свирача већ и учитеља певања и свирања. Такође је био ангажован и на Војној академији, где је држао наставу из музичке теорије, прегледа историје музике и подучавања у певању родољубивих песама. Наставни програм садржао је наглашену етичку димензију, кроз вид истицања и неговања националног музичког идентитета. Циљ наставе било је развијање естетских и патриотских осећања, чиме је она, осим музичког, имала и васпитни карактер.

Околности Првог светског рата зауставиле су велике напоре Биничког да обезбеди одговарајуће услове за несметано функционисање војних оркестара у оквиру војног ресурса и да одржи висок ниво стручног ангажовања Оркестра краљеве гарде. Догађаји који су уследили зауставили су и, започет процесом професионализације војске, покушај трајног осигурања системског образовања војномузичких кадрова.

Када је, инспирисан победом српске војске у Церској бици, године 1915. у Ваљеву компоновао чувену оркестарску композицију „Марш на Дрину“ и посветио је пуковнику Миливоју Стојановићу Брки, страдалом команданту „Гвозденог пука“, Бинички је створио један од највећих симбола храбрости српског народа и његове војске, који надахњује сваку нову генерацију Срба и учи их части и витештву.

На тешком путу по Албанији, на који је, заједно с војском кренуо и Бинички, страдали су многи музичари, изгубљена је комплетна музичка архива Оркестра краљеве гарде, као и већи део инструмената. По доласку на Крф Бинички се ангажовао на реорганизацији ансамбла, набавци нових инструмената и обнови нотне архиве. Спремност војног врха да у најкраћем року спроведе реорганизацију оркестара указује на високу свест о значају деловања војне музике у ратним условима. Оркестарски звук на бојном пољу снажно је подупирао моралну снагу војске и народа и неговао веру у основне националне вредности. Концерти за војнике и рањенике наше и савезничке војске, добротворне приредбе за избеглице, породице погинулих, за Црвени крст, наступи са српским позориштима у избеглиштву, почастри приликом обележавања црквених и државних празника, представљали су вид музичког деловања у оквиру ког је било потребно развијати свест о осећању националне припадности, осећању родољубља и потреби очувања сопствене културе. Концертна турнеја Оркестра краљеве гарде у Француској, коју је је организовала српска влада а предводио Станислав Бинички, допринела је да се Европа и свет упознају са српском културом, а српска војска и српски народ стекну велике симпатије народа савезничких земаља.

Након ослобођења Бинички је са Оркестром краљеве гарде приредио први концерт 7. децембра 1918. године, а након тога, у циљу успостављања пријатељства између српског и осталих на- ➤

рода новоједињене Југославије, пошао на шестомесечну турнеју наступивши у Вршцу, Белој Цркви, Новом Саду, Темишвару, Сомбору, Кикинди, Суботици, Осијеку, Загребу, Карловцу, Бјеловару, Љубљани, Сарајеву, Мостару, Сплиту, Макарској, Сињу, Дубровнику, Цавтату, Солуну.

Године 1920. Бинички је одлучио да напусти службу у војсци и прешао у Министарство просвете, након чега је основао националну Опери и постао њен први директор. Улогу водеће музичке институције у музичком животу Србије и њене престонице, у годинама након одласка Биничког са дужности референта за музику Министарства војске, Оркестар краљеве гарде препустио је оркестру Београдске филхармоније, али је задржао домете добро обученог оркестра, способног да изводи симфонијски програм.

Станислав Бинички повукао се из јавног живота 1924. године, да би се у тишини, у пуној животној снази, посветио стварању. Двадесетпетогодишњица његовог уметничког рада обележена је 3. 4. и 5. фебруара 1924. године, прославом у којој су учествовала сва београдска певачка друштва, целокупни музички ансамбл Опере и многи значајни уметници тог доба. Искazuјући му поштовање и дивљење, уметници-извођачи су пред београдском публиком том приликом извели готово комплетан композиторски опус Станислава Биничког.

Под тмурним облацима Другог светског рата, у окупираним Београду, тихо и незапажено, Станислав Бинички умро је током сурове зиме, 15. фебруара 1942. године. Примерним и пожртвованим радом принео је себе највишим духовним идеалима просветитељског уздицања генерација Срба. Он, који је први заорао многе бразде на нашим музичким пољима и који је узгајао културу колективног сећања и памћења, заслужио је да га памтимо.!

Пише Срђан ПЕРИШИЋ

*Што се тиче Србије, сада се
показује значај њене војне
неутралности. Једноставно,
Србија није потенцијална мета.*

Зашто је ликвидиран Споразум о уништењу ракета средњег и кратког домета

Споразум о уништењу ракета средњег и кратког домета (INF) потписан је 1987. године у Вашингтону и представљао је билатерални споразум између СССР-а и САД о нуклеарном разоружању у Европи, којим су ликвидиране све ракете (балистичке и крстареће) домета између 500 и 5.500 километара, а које имају копнено базирање. Совјетски Савез је тражио да се у споразум укључе и европске државе које су већ поседовале такво наоружање, Француска и Велика Британија. Међутим, оне су то одбиле под изговором да Европу треба ослободити само ракета из неевропских земаља. То одбијање је одговарало Американцима.

У почетку преговора, током осамдесетих година, Совјетски Савез се држао чврсто, јер је главну реч водио маршал Дмитриј Устинов, тадашњи министар одбране, који је имао велики углед у СССР-у. Он је био познат по томе што је у Другом светском рату руководио ратном индустријом, а после рата и целокупним војноиндустријским комплексом. Но, у току преговора Устинов умире и преговоре преузима Михаил Горбачов, који је стајао на много мекшим позицијама. Резултат тога: СССР је уништио ракете средњег домета (Р-12, Р-14, РК-55), као и ракете малог домета за подршку копненим снагама на фронту (ОТР-22 „Темп-С“ и ОТР-23 „Ока“). Ракета „Ока“ имала је домет испод 500 километара и није требало да буде предмет споразума, али, потпуно несхватљиво, Горбачов је и ту попустио. Сједињене Америчке Државе уништиле су балистичке ракете „першинг 2“ и крстареће BGM-109G („томахавк“ копненог стационарирања). Совјетски Савез је ликвидирао 1.846 ракета на 117 објеката, САД – 846 ракета на 31 објекту. Међутим, у стварности, ракете „томахавк“ поморског базирања остале су у Британији и по Средоземљу и увек су постојали услови да се оне развију у ракете копненог базирања. То се и потврдило њиховим недавним тестирањем само две недеље после америчког напуштања споразума INF. Све то заједно потврђује да је споразум био у старту на штету СССР-а, касније и Русије.

Русија је од 2000. године позивала Вашингтон да прекине и са праксом коришћења ракетних мета, односно са праксом симулирања ракета средњег и кратког домета током тестирања антибалистичких ракетних система, што је споразум такође забрањивао. Очито да су те симулације и развиле америчку крстарећу ракету тестирану 18. августа ове године. Према томе, амерички ПВО вертикални лансирни систем МК-41, постављен у Румунији и Пољској, поред ракета пресретача СМ-3 може да лансира и ове тестиране крстареће ракете, што је било директно кршење INF-а већ 2016. године, када је систем постављен, па и 2010. године, када је и најављено размештање противракетног система у Европи.

Сада се потврђује да САД нису поништиле споразум INF зато што га је Русија нарушила, већ зато што их је он ометао да пређу на завршну етапу развоја своје нове ракете, њеним првим лансирањем. Поново се потврђује и то да америчка противракетна одбрана у Европи није усмерена против Ирана, већ управо да се онемогући руски војни потенцијал на њеној територији.

Питамо се које су последице кршења и, на крају, америчког напуштања споразума? Последице су највише по европску безбедност, јер је ради Европе споразум те 1987. и склопљен. Прво, претпоставка је да територија САД не би била мета за евентуалну руску нуклеарну одмазду, него територије европских држава чланица НАТО-а, у којима се налазе ракетни системи САД. У томе и јесте опасност ове америчке авантуре. Друго, америчка ликвидација споразума директан је притисак на европске државе, чланице НАТО-а да крену у ново наоружавање по шеми Вашингтона, тј. на прихватање америчке ратне технике, што јача амерички буџет, а не европске буџете.

Што се тиче Србије, сада се показује значај њене војне неутралности. Једноставно, Србија није потенцијална мета. Показује се и значај отпора Српске да БиХ постане чланица НАТО-а. Јер у том случају у БиХ би, вероватно, веома брзо било стационарирано америчко тактичко нуклеарно оружје.

Аутор је професор геополитике, политички саветник председника Републике Српске

Милоје Нешић, продуцент филма „Експеримент наживо”

ЗАЈЕДНИЧКИ ИМЕНИТЕЉ СМРТИ

Пише Мира ШВЕДИЋ

Документарни филм о последицама НАТО агресије, радиолошком и хемијском загађењу Србије, „Експеримент наживо”, који је поводом годишњице бомбардовања емитован у два дела на Првој српској телевизији, побудио је пажњу јавности. Велика гледаност и позитивне критике које су уследиле по емитовању говоре да је на објективан начин сагледан веома озбиљан проблем о коме се већ две деценије прича и на који се упозорава, а наш саговорник Милоје Нешић, извршни продуцент филма, испричао је детаљнију причу.

Експеримент *наживо* (Experimentum in vivo) чини серијал од осам полчасовних епизода, који је за потребе емитовања на програму Прве српске телевизије скраћен на два филма по 48 минута. У првом делу говори се о радиолошком загађењу Србије током НАТО бомбардовања и медицинским аспектима, а у другом о хемијском загађењу. Филм је урадила Агенција за телевизијску продукцију „Слободна продукција”, а Министарство културе и информисања суфинансирало је пројекат на коме је окупљено више од 20 чланова продукцијског тима. Екипу је предводио редовни професор Факултета драмских уметности у Београду и Факултета уметности у Новом Саду мр Андрија Димитријевић, а поред њега радило је десетак сниматеља из целе Србије. Били су то махом људи са локалних телевизија који су као организатори и водичи успевали да дођу до саговорника до којих друге екипе нису могле. У продукцијској екипи било је и неколико монтажера, графичких дизајнера.

О томе како је настајао тај серијал, како су бирали саговорници и о поукама из њихових изјава разговарали смо са Милојем Нешићем, извршним продуцентом филма.

– Филм смо почели да радимо пре две године, иако је идеја постојала одраније. До лета је трајала непосредна припрема за продукцију филма, истраживање, избор саговорника и локација за снимање. А како смо, заправо, дошли на идеју да снимимо овај серијал? Ја сам инжењер електротехнике, смера за телекомуникације и на Првој српској телевизији од 2006. године водим Службу преноса и емитовања сигнала. Пре тога радио сам у нишкој ТВ 5, а раније сам са још неколико колега основао регионалну телевизију Пирот у Пироту. Био сам са колегама, поготово током рада на Првој телевизији, готово на свим емисионим објектима у Србији, којих има више од 250, а од којих је већина гађана 1999. године. Приметио сам да

су неке колеге са РТС-а и других телевизија које су радиле на локацијама гађаним муницијом са осиромашеним уранијумом (ОУ) почеле да оболевају. Нажалост, неки су и преминули веома млади. На пример, изванредан техничар Зоран Стефановић, радник РТС-а, који је био на Пљачковици непосредно после бомбардовања, убрзо се разболео и преминуо. Имао је само 20 година. Такође се разболео и млади колега Милан Митић, шеф емисионе технике РТВ Врање. Када му је оперисана штитаста жлезда, извађен му је лимфни чвор величине од 11 цм. И један од наших водећих стручњака Јовица Богдановић из Ниша, који је сервисирао емисионе уређаје, такође је оболео и оперисан је.

**НАТО ЈЕ У НАЛЕТИМА
ИЗНАД СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ
ПОТРОШИО КИСЕОНИКА
КОЛИКО СВА ЖИВА БИЋА
У СРБИЈИ ПОТРОШЕ ЗА
50 ГОДИНА. РЕЧ ЈЕ О
350.000 ТОНА КЕРОЗИНА,
А У ГАЂАЊУ РАФИНЕРИЈА
И ЦИВИЛНИХ И ВОЈНИХ
СКЛАДИШТА ИЗГОРЕЛО ЈЕ
ЈОШ 150.000 ТОНА. УКУПНО
500.000 ТОНА.**

Слична ситуација била је и са новинарима, колегама из Ниша, Врања, са југа Србије, који су извештавали са тих локација. Нажалост, већина људи који су водили редакцију ТВ 5 из Ниша оболела је углавном од малигних болести. Међу новинарима је била и моја супруга, која је као новинар РТВ Б92 доста радила на тим контаминираним локацијама. Разболела се 2017. године и преминула.

Знајући за све то, моје колеге и ја смо се запитали: Ако имате групу од двадесетак људи од којих се више од половине разболело и многи преминули, углавном од малигне болести, шта је заједнички именитељ њихових смрти? Једино што их је у том смислу повезивало било је да су одлазили на локације које су гађане радиолошким

оружјем. Нама је онда постало јасно да то не може бити случајно, штагод у јавности причали стручњаци различитих профила. Зато смо решили да без предрасуда обрадимо ту тему.

Јесу ли Ваше колеге на те задатке ишле незаштићене?

– Нажалост јесу. Иако су Војска Југославије, тачније АБХО јединице, непосредно након бомбардовања оградиле и означиле локације за које су знале да су гађане муницијом са осиромашеним уранијумом, те табле и ограде је након рата неко скинуо и разнео, па је на многе локације могло да се оде без ограничења. Најдрастичнији пример био је локација Пљачковица изнад Врања, где је измерено зрачење од 235.000 бекерела по килограму, што је 1.100 пута више од доње дефинисане границе. Уместо да тај објекат буде ограђен, забрањен приступ и становништво обавештено, тадашње Савезно министарство за телекомуникације издало је 2002. године дозволе ТВ 5 из Ниша и Телевизији Б 92 за предајнике на Пљачковици и телекомуникационе екипе послате су да раде на недеконтаминираној локацији. Треба имати у виду да је од момента загађења до почетка деконтаминације прошло око 1.000 дана, дакле више од три године. И тек су 2002, 2003, 2004, 2005. године деконтаминације сукцесивно рађене.

Да ли мислите да се опасност од радијације схватала немарно?

– Наша војска је знала да је могућа употреба радиолошког оружја и Управа АБХО ВЈ донела је и дистрибуирала упутство свим јединицама у којем су прецизиране мере које треба да се предузму у случају радиолошког напада. А зашто се десила немарност коју помињете? Ми смо две године живећи са овом темом схватили да морамо да се вратимо у то време, у тај ратни период, када је код сваког постојала забринутост за голи живот, живот своје породице, неизвесност за сутрашњицу, а гађање муницијом са ОУ сигурно, на први поглед, није изгледало толико опасно као што је за-

право било, јер се радиоактивне материје и то зрачење не виде и не осећају.

Спремајући се за серијал, сигурно сте морали да прочитате бројне књиге, стручне радове и стекнете обимнија знања.

– Готово читаву продукцијску екипу чинили су физичари, инжењери који се баве јонизујућим или нејонизујућим зрачењима и нама је било потпуно јасно шта се дешава кад је реч о физици и примењеној физици. Из области медицине, ветерине, биологије морали смо да прочитамо стотине стручних и научних радова, монографија, публикација како бисмо се упознали с проблематиком. А имали смо и сјајне консултанте, чак петнаестак врхунских стручњака, који су о овој теми објављивали стручне и научне радове. У обзир су долазили само проверени стручни и научни посленици, чији су радови позитивно рецензирани и објављени. И ми смо их проверавали и укрштали њихове податке. Поред њих, имали смо за саговорнике и обичне људе, жртве загађења. Укупно око 40 саговорника.

Где сте запазили да постоји највише неслагања?

– Највише неслагања било је око локација које су гађане. Рецимо UNEP, Програм ОУН за заштиту животне средине понео се прилично неодговорно, јер су неопрезно дали информацију где су све били, а то је свега неколико локација на КиМ, а после су приказали податке за више десетина локација. Знате, неозбиљно је да говорите о локацијама на којима ваше екипе нису радиле. Друго, физичари и хемичари су можда највише урадили у овој области. Има пројекта и у области медицинске ветерине. Изванредно раде неке ветеринарске станице, на пример она у Бујановцу. Нажалост, најмање истраживања урадиле су медицинске установе, факултети. Једина институција у Србији која је то озбиљно радила била је ВМА, јер је 2000. покренула пројекат праћења здравственог стања око 1.500 војника и чланова њихових породица. Но

тај пројекат је прекинут 2005. године и тако је онемогућено будуће систематско праћење стања здравља становништва Србије.

У суштини се прецизно и не зна колико је муниције са осиромашеним уранијумом бачено на Србију, јер се не слажу подаци НАТО-а, руски и наши?

– НАТО је признао да је бачено око 10 тона. Наше процене говоре о око 15, а руске о 30 тона. Али треба имати у виду да је контаминирана област проблематична за живот јер се не загађују само тле и ваздух него и подземне воде. На Космету се налазе изворишта Јужне и Западне Мораве и онда загађења долазе у Велику Мораву, па у Дунав. Велики број локација није деконтаминиран, а за неке се

**ПОСТОЈЕ ПРОЦЕНЕ
ПРОФ. ДР СЛОБОДАНА
ЧИКАРИЋА ДА ЈЕ ОД РАТА ДО
ДАНАС САМО ОД ПОСЛЕДИЦА
РАДИОЛОШКОГ ОРУЖЈА
ПРЕМИНУЛО ОКО ДЕСЕТ ПУТА
ВИШЕ СТАНОВНИКА СРБИЈЕ
НЕГО ШТО ИХ ЈЕ ПОГИНУЛО
У РАТУ, А ТО ЈЕ ОКО
3.500 ЉУДИ**

и не зна. Према проценама наше војске на подручју Пчињског округа испаљено је око 5.000 метака, а кад је рађена деконтаминација пронађено је око 400 пенетратора и неодређен број кошуљица. Према речима др Јагоша Раичевића, физичара који данас ради у ЈП Нуклеарни објекти Србије, и који је учествовао у деконтаминацији, уклоњено је око 10 процената. Сличне податке износи и наша саговорница др Јасмина Вујић са Беркли универзитета у Сан Франциску. Ако су они у праву, 90 одсто те невидљиве претње и даље је у земљи, на већој дубини од оне на којој се тражи. А то је само у Пчињском округу. Где је Космет, на коме није деконтаминирана ниједна локација, а њих је, према подацима наше војске, 81.

Можемо ли рећи да се у Србији дешава злочин без преседана?

– Да, јер је загађење без преседана. Ми смо прва европска земља која је гађана том муницијом. Са жаљењем морам да приметим да нам је промакао рад проф. др Владимира Ајдацића са Института за нуклеарне науке „Винча“, који је објавио после бомбардовања и у коме је У-238 назвао металом бешчести или металом бешчашћа – на енглеском metal of dishonor. Тако су га назвали на Западу кад су видели како је утицај уранијума У-238 на људско здравље перфидан и дугорочан. А они су први почели да примењују то оружје. Наша саговорница др Јасмина Вујић каже да је против нас вођен не само радиолошки и хемијски рат већ и дугорочни биолошки рат, јер се испоставило да су евидентне генетске малформације код потомства. На то су још 2001. упозоравали лекари Института заштите на раду Србије „Драгомир Карајовић“, који су објавили рад у ком се наводи да су као касне последице примене уранијума У-238 евидентна малигна обољења различитих локализација и генетске малформације код потомства.

Професор др Слободан Чикарић, који је доскора био председник Друштва Србије за борбу против рака, а наследила га је проф. др Даница Грујичић, као радиолог-онколог радио је процене о томе колико је становника Србије оболело и колико је преминуло од последица радијације У-238 и других нуклида који су били у тој смеши. Његове процене су заиста застрашујуће. У раду објављеном 2017. он даје процену да је као последица бомбардовања од 2001. до 2010. године било између 15.000 и 33.000 новооболелих од малигних тумора, а сада их је дупло више.

Према последњим подацима од малигних болести на подручју целе Србије данас годишње оболи 39.000 људи, а 1995. године тај број износио је 7.000?

– Број оболелих је посебно питање. Изгледа да се у Србији воде два регистра за канцер. Један води Институт за јавно здравље Србије „Батут“, а

Фото: Зоран Јовановић Мачак

други Институт за онкологију у Сремској Каменици за подручје Војводине. И ако неко жели да сазна колико има новооболелих, мора да отвори два сајта и да сабира те бројке.

Застрашујуће су речи онколога са којима сте разговарали, а који су рекли да ће ова генерација, ако се не разболи сада, у генском материјалу пренети лоше семе потомцима, који ће бити подложнији оболевању од малигнитета?

УРАНИЈУМ У-238 ЈЕ ДОМИНАНТАН ИЗВОР АЛФА-ЧЕСТИЦА, И ТО ЈЕ У НУКЛЕАРНОЈ ФИЗИЦИ ВЕЛИКА ЧЕСТИЦА ЧИЈИ ЈЕ ДОМЕТ У ВАЗДУХУ 10–15 ЦМ, ШТО ЗНАЧИ ДА АКО ДОЗИМЕТРОМ ПРЕЂЕТЕ ПРЕКО КОНТАМИНИРАНЕ ЛИВАДЕ И ДРЖИТЕ ДОЗИМЕТАР НА КУКУ, НЕЋЕТЕ НИШТА ИЗМЕРИТИ. МОРА СЕ ПРИЋИ БЛИЗУ ТОМ ИЗВОРУ ЗРАЧЕЊА ДА БИ СЕ ИЗМЕРИЛО.

– Професор др Стојан Радић је то рекао на филму. О томе су говорили и други, а било је и неких манифестација на ту тему. Професор др Борислав Каменов, педијатар са нишког медицинског факултета, изнео је примере за које сматра да су се могли десити само у случају токсичног ефекта, а њих је могуће доказати молекуларно-биолошким техникама. Лекари сматрају да су генетске малформације код потомства доказане и да су реална опасност. Проблем је што та опасност може да се протегне на више генерација. Ми се морамо суочити с тим да су све те радиолошке и хемијске супстанце нови фактори ризика у животној средини Србије. Наравно, постоје и други, и не могу се све болести приписати само последицама бомбардовања. Али, с друге стране, има оних који свесно обмањују јавност, а при том су лекари. Не постоји праг радиоактивности, изнад природног, који није штетан за људско здравље. На подручју Баварске у Немачкој и дан-данас, после више од 30 година, забрањено је конзумирање шумских плодова и меса дивљачи, јер је након акцидента у Чернобилу радиоактивни облак претежно са цезијумом прешао и преко тог подручја. А код нас је чак коришћено радиолошко оружје.

НАТО је у Србији користио разна средства НВО. Имате ли податке о томе колико су биле штетне тзв. меке или графитне бомбе које су као паучина падале и онеспособљавале електричне водове?

– Када је Институт за нуклеарне силовине урадио анализе тих тзв. графитних бомби, испоставило се да у великом проценту садрже једињења алуминијума, која су веома токсична. Разговарали смо са Драганом Илићем, који је био шеф највеће трафостанице на Балкану – Ниш 2, која се налази између Ниша и Нишке Бање. Она је више пута гађана графитним бомбама. Он нам је рекао да се више радника разболело. Тамо је у животну средину отишло и око 120 тона трансформаторског уља, а посебан проблем ➤

је то што су се у близини налазили речни бунари нишког водовода.

У серијалу износите и приче људи који су рашчишћавали рушевине после бомбардовања. Неки од њих су видели наранџасти дим из кратера.

– У интегралној верзији дали смо казивања др Небојше Србљака из болнице у Косовској Митровици и др Вука Антонијевића. Доктор Србљак описује како је на КиМ пала бомба велике разорне моћи и како се из кратера појавио ружичасти дим. Та бомба је искидала инфраструктуру, коју је требало санирати. У кратер је ушло десетак војника. Након рата су скоро сви преминули од карцинома плућа. Готово идентичну причу чули смо од становника Пирота. Тамо је жестоко гађана касарна Трећег пешадијског пука и такође се појавио наранџасти дим. Радници пиротског „Комуналца” радили су на рашчишћавању последица бомбардовања и данас знамо да је више њих оболело од малигних болести. У жељи да сазнамо може ли се да нас установити шта је то било, хемичари и стручњаци за експлозиве рекли су нам да је протекло доста времена и да је могуће да је истекла и каренца, односно време у коме та јединица постају мање опасна или безопасна, али може се рећи да је то била нека врста хемијског оружја. Много тога се није мерило, анализирано, а сада је прошло 20 година.

Скупштина и Влада Србије формирале су комисију и међуресорно координациона тело за утврђивање последица НАТО бомбардовања Републике Србије по здравље људи и животну средину. Да ли они могу да дођу до неких резултата после толико година?

– Није проблем да се истражује, али јесте што се стручњаци, научници и лекари много више баве питањем кривике, а мало здравственим стањем људи који су били изложени бомбардовању. Ми нашем здравственом систему сугеришемо да почну да раде пројекте који до сада нису урађени и да наставе оне који су прекинути.

**БИЉКЕ СЕ ШТИТЕ ОД
ЗРАЧЕЊА ТАКО ШТО ЈЕ
НАЈВИШЕ ОШТЕЋЕН КОРЕН,
ПА СУВИ ЛИСТОВИ, ПОТОМ
СВЕЖИ, А НАЈМАЊЕ СЕМЕ.
ПРИРОДА ЈЕ ТАКО ЗАШТИТИЛА
ГЕНСКИ МАТЕРИЈАЛ И ОН
СЕ ПРЕНОСИ ЗДРАВ. ЉУДИ
НЕМАЈУ ТУ СПОСОБНОСТ**

И да се припадници Војске, полицајци, локално становништво и професионалне екипе који су били на тим потенцијално контаминираним теренима зову на превентивне прегледе, јер је евидентно да постоје одложени ефекти, који се најчешће појављују у виду солидних малигних тумора, како кажу лекари онколози. Многи животи могу да буду сачувани.

Где постоји болест, може се наћи и лек. У серијалу се помиње реактивни материјал уранофикс, који најчешће није примењен.

– Институт за технологију нуклеарних и других минералних сировина – ИТНМС спровео је вегетационе огледе на јаловини затвореног рудника уранијума Кална на Старој планини, где се налазио један од два рудника уранијума у бившој Југославији. Постављени вегетациони огледи имали су за циљ утврђивање утицаја биљних врста и њихових генотипова на степен усвајања уранијума. Они су предложили методе фиторемедијације – да се на контаминираним локацијама засаде биљке, хиперакумулатори уранијума, које би акумулирале или бар фиксирале део загађујућих честица. Такође, Институт је развио и реактивни материјал уранофикс, на бази природних фосфата, који се могу наћи на подручју Пчињског округа. Уранофикс трајно везује уранијум у стабилне нерастворне комплексе, нерастворне у подземним и површинским водама. Дакле, имамо Институт и технологију коју су развили, специфичан реактиван материјал на бази фосфата и биљке које служе за фиторемедијацију, али до сада ништа није примењено.

Серијал сте назвали „Експеримент ин виво”. Зашто? Јесмо ли ми заморчићи?

– Са великом сигурношћу се може рећи да експеримент ин виво траје и данас у форми неовлашћеног, али реалног праћења здравственог стања практично целе популације. Ми смо на крају текста у чланку који је објавио „Печат” написали да ће експеримент наживо бити прекинут кад људи почну да се лече. Због чега? Едвард Сноуден и други узбуњивачи или звиждачи показали су какве су размере праћења података и да је сваки податак који је у електронском облику доступан, што значи да ма колико мислили да су подаци наших министарства, матичне књиге и друго безбедни, то реално није тако. Неко може да седи на другом крају света и ако има приступ свим тим подацима да види да ли је неки наш војник био на контаминирајој локацији, колико је година тада имао, колико има сада, каквог је здравља, да ли се разболео и од чега.

Да ли је сврха филма да се каже истина?

– Сврха је да се дају истинити подаци, чињенично стање. Ко је пажљиво гледао филм, видео је да нисмо имали ниједан коментар. У документарном филму имате могућност да дате и свој став, али ми нисмо имали ту потребу. Ми смо само пустили стручњаке и научнике да кажу до којих су сазнања дошли. Чак и оно што сам ја читао само су цитати из њихових радова.

Шта Вам је било најпотресније у целом серијалу, а шта величанствено?

– Тешко је издвојити шта је најпотресније, јер је пуно таквих прича и сведочења, али могу рећи шта је величанствено. Разговарали смо са доста жртава бомбардовања, чланова њихових породица, људи који су оболели и невероватно је са каквом смиреностју они живе. Достојанствено се носе са својом муком и не очекују ни од кога помоћ. Не жале се и никог не оптужују. Није им право и кажу да то тако не треба, али никог не оптужују.

Фото: Горан Станковић

Уродњавање рата

ЖРТВОВАЊЕ ЖРТАВА

Манипулисање бројем жртава, односно манипулисање осећањима и осетљивошћу бирачког тела на све облике родно и сексуално заснованог насиља у политичке сврхе, открива једно друго лице увођења родне перспективе у оружане сукобе

Пише Горан ТОПАЛОВИЋ

Уродњавање рата или Gendering war (енгл.) кованица је бившег британског војног капелана Питера Лија (Peter Lee), који је у својој књизи из 2003. године „Истински рат” (*Truth War*), у издању Palgrave Macmillan из Лондона, Велика Британија, именицу Gender (енгл. род) претворио у глагол којим је насловио једно поглавље. На тај начин желео је да покаже колико су родне улоге важне за односе у локалним заједницама, у светлу намере авганистанских власти да зарад постизања мира са талибанима, након што се савезничке снаге повуку из земље, положи прву жртву – права жена. Посебно је алудирао на потпуну индиферентност међународне заједнице на једну овакву иницијативу, а посебно оних који су само пре неколико година говорили да у рат у Авганистану улазе управо ради заштите права жена. Он је тиме указао на мрачну страну увођења родне перспективе у оружане сукобе, а то је злоупотреба родних улога од оних који би права свих родних категорија становништва требало да штите, или се бар представљају као њихови заштитници.

У истом контексту може се посматрати и манипулисање бројем жртава сексуалног насиља повезаног са конфликтом на територији АП Косову и Метохији (у даљем тексту: АП КиМ), које је достигло врхунац 17. маја 2019. када је посланица владајуће ПДК (Хашима Тачија и Кадрија Весељија) Флора Бровина у тзв. Косовском парламенту показала фотографију на којој жену силују униформисана лица, за које је тврдила да су припадници српских снага безбедности, док су остали заробљеници били принуђени да гледају тај чин. Изнела је податак да је фотографија настала на АП КиМ 1999. године и да је пронађена у фото-апарату једног српског војника.

Навела је и да познаје жену која је преживела тај ужасан злочин, да она данас има педесетак година, да има њен пристанак за објављивање ове фотографије, али и да поседује и друге фотографије које су доказ злочина српских снага безбедности на АП КиМ, међу којима је и фотографија силованог дечака који је тада имао само осам година. Наравно, убрзо се испоставило да се ради о сцени из једног ирачког порно-филма, а која је већ раније коришћена у сличном контексту, где наводно амерички војници силују ирачку жену.

Специјално тужилаштво на АП КиМ издало је 5. јуна 2019. саопштење у коме је и званично потврдило да се ради о подвали, као и да су сви наводи посланице Бровине велика и гнусна лаж. Велики број политичара и званичника на АП КиМ у међувремену се оградио од њеног поступка. Али, штета је већ направљена. Овакав поступак, осим што је узбуркао јавност, највећу штету нанео је управо жртвама сексуалног насиља повезаног са конфликтом, а којих, нажалост, има у готово свим савременим сукобима и на свим странама. Међутим, манипулисање бројем жртава, односно манипулисање осећањима и осетљивошћу бирачког тела на све облике родно и сексуално заснованог насиља у политичке сврхе, открива једно друго лице увођења родне перспективе у оружане сукобе, о којем до сада није било пуно речи, а на које је први указао Питер Ли.

БОМБАРДОВАЊЕ ЛАЖИМА

Као што је Арно Гујон рекао, СР Југославија је 1999. године била бомбардована бомбама, а сви други лажима. На жалост, бомбардовање лажима и даље траје, а врхунац је достигло у тренуцима када је донета одлука да се крене у војну агресију на једну суверену земљу без одлуке Савета безбедности УН, јер је било потребно да се на неки начин оправдају сва кршења многих одредби међународног права. Једна од метода која је тада изабрана зарад остваривања поменутог циља, а чије последице осећамо данас много више него раније, била је и манипулисање осетљивошћу сопственог бирачког тела на све облике родно и сексуално заснованог насиља, а све ради добијања подр-

шке за једну нелегалну и нелегитимну војну интервенцију. Наиме, првих дана интервенције средства јавног информисања, између осталог, била су затрпавана изјавама високих званичника земаља које су учествовале у агресији, попут изјаве бившег британског премијера Тонија Блера од 26. априла 1999. године: „Стварни облик ужасне репресије српских снага на Косову дешава се сада. Српске снаге врше организована силовања жена, најчешће пред очима њихових мужева и деце”.

Иста метода коришћена је и током интервенције у Авганистану 2003. године, када је тадашњи амерички председник Џорџ Буш, као један од кључних разлога за улазак у рат, навео заштиту права жена. У исто време, као што је приметио Питер Ли у књизи „Истински рат”, западни медији били су преплављени сценама храбрих мушкараца који спасавају свет и немоћне жене. По његовим речима, Спајдермен, Супермен или Бетмен су најбоље оличење тога. За разлику од интервенције 1999. године, за војну интервенцију у Авганистану америчка администрација обезбедила је адекватну резолуцију СБ УН, па је у том смислу и задатак био лакши.

Постоји још много оваквих и сличних примера манипулисања осећањима бирачког тела према родно и сексуално заснованом насиљу, али кључно је да овакве тврдње никада нису, нити могу бити потврђене, али су увек (по) служиле сврси. Наставак оваквих и сличних паушалних процена чујемо и данас када се у многим медијима, али и у академској заједници, свесно или из незнања, манипулише стварним бројем жртава родно и сексуално заснованог насиља током сукоба на АП КиМ 1999. године. Сувишно је и рећи да се до тачних података највероватније никада и не може доћи, али манипулисање осећањима и бројевима је на примеру АП КиМ достигло врхунац тек данас и зато смо у обавези да посветимо више пажње овом феномену како „сто пута поновљена лаж не би постала истина”.

КО НОСИ МРАЧНУ ТАЈНУ

Подаци о 20.000 силованих жена током конфликта 1999. године на АП КиМ превасходно долазе из извештаја косовског сектора за здравље (енгл. Kosovo Health Sector Situation report) из 2000. године, у коме се констатује да „локалне организације процењују да је између 10.000 и 20.000 жена силовано између фебруара 1998. и јуна 1999. године”. Тако, на пример, једна од најпознатијих локалних невладиних организација на АП КиМ, Центар за заштиту жена и деце (Center for Protection of Women and Children – CWPC) „процењује да је најмање 20.000 жена и девојчица силовано током конфликта”.

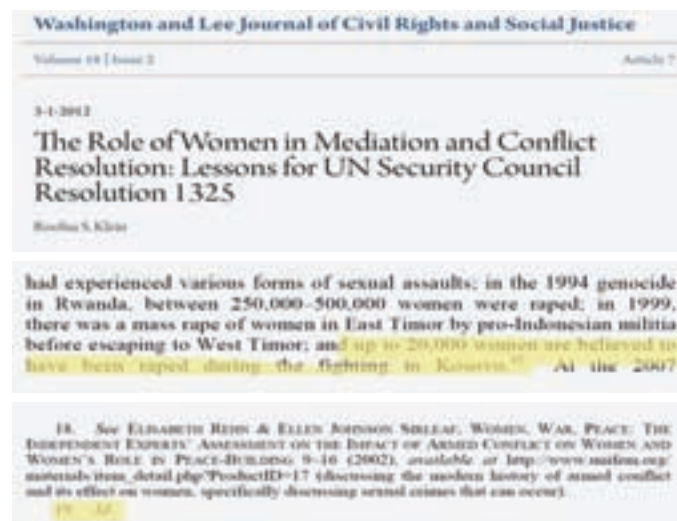
Важно је истаћи да наведени подаци никада нису потврђени адекватним истраживањем или позивањем на егзактне податке, већ се ради о проценама локалних организација.

Међутим, оно што посебно треба да забрињава јесте манипулисање академске заједнице бројевима, погрешном

интерпретацијом одређених истраживања, погрешним проценама или позивањем на податке из извора који не могу бити релевантни за научне радове.

НЕКОЛИКО ПРИМЕРА

Пример број 1: Рухија Клејн (Roohia S. Klein) у свом раду из 2012. године о улози жена у посредовању и решавању конфликта (The Role of Women in Mediation and Conflict Resolution: Lessons for UN Security Council Resolution 1325) наводи да се сматра да је 20.000 жена силовано током сукоба на АП КиМ, позивајући се на извештај независних експерткиња Елизабет Рен и Елен Џонсон Сирлиф.

Истовремено, Елизабет Рен и Елен Џонсон Сирлиф се у поменутом извештају о процени утицаја оружаног конфликта на жене и њихову улогу у изградњи мира, на страни број 16, за наведене податке позивају на новински чланак из „Гардијана” од 16. априла 2000, ауторке Хелене Смит.

До податка о 20.000 силованих жена Хелена Смит дошла је на основу разговора са једном женом која је наводно била жртва силовања током сукоба, као и разговора са директором једне локалне организације, где оне опет процењују да 20.000 жена на АП КиМ носи ову „мрачну тајну”.

Сувишно је рећи да један податак добијен на овај начин, а потом наведен у новинском чланку, не може бити валидан нити проверљив, а свакако не може бити коришћен као примарни извор академског рада, непосредно или посредно.

Пример број 2: Многи политичари, новинари или истраживачи са АП КиМ примењују разне методе како би верификовали поменути податак о 20.000 жена које су силоване од српских снага безбедности. Тако Сидита Куши, у тексту „Жене Косова: привид слободе и једнакости” (Women of Kosovo: a mirage of freedom and equality), наводи исти податак и додаје да се процењује да су српске снаге безбедности силовале око 4,4% популације косовских жена две године пре него што су снаге НАТО-а ушле на АП КиМ.

Интересантно је да је извор поново електронска адреса веб-сајта „Гардијана”, односно текст Хелене Смит из 2000. године, у коме се она у једном пасусу дотиче и овог податка.

Колико су подаци наведени у тексту неосновани показује и чињеница да се овде ради о превеланци, односно распрострањености случајева силовања у конкретним друштвима, а не о случајевима силовања повезаним са оружаним сукобом. Према проценама Светске здравствене организације (World Health Organization), која се у тексту помиње као извор података, распрострањеност случајева силовања жена које је починила друга особа, а не интимни партнер, на глобалном нивоу износи око 7%, док конкретни подаци за подручје АП КиМ за период на који се Хелена Смит позива не постоје. Такође, на електронској адреси Америчког центра за контролу болести (Center for Disease Control and Prevention – CDC) не постоје никакви подаци на које се Хелена Смит у свом тексту позива.

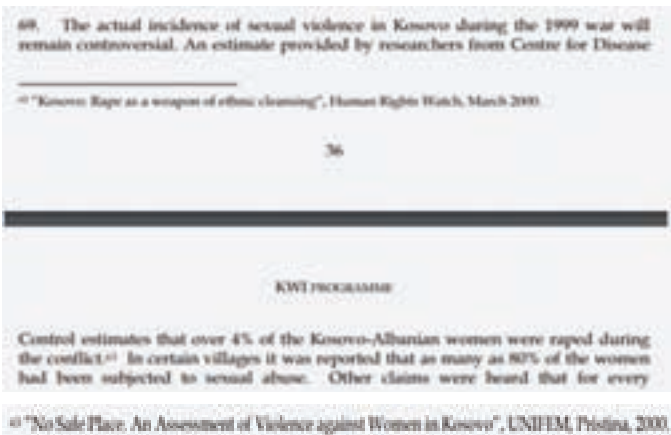

Једини подаци до којих је могуће доћи су из посредних извора, као што је „Часопис о женском здрављу и родно заснованој медицини” (Sexual Violence Against Refugee Women, Journal of Women's Health & Gender-Based Medicine) од 23. новембра 2000. године, у коме се аутор позива на исте податке CDC добијене истраживањем о броју случајева силовања у избегличким камповима у Албанији и Македонији, које је реализовано у августу и септембру 1999. године. Наводи се да је истраживање реализовано за 1.358 етничких Албанки са АП КиМ и да је распрострањеност случајева силовања била од 4,3 до 6,1%, без навођења где се то десило и ко су били починиоци. Другим речима, починиоци су могли бити припадници локалне заједнице, припадници паравојних формација, али и друга лица из кампа, имајући у виду да су случајеви силовања жена у избегличким камповима, услед недостатка снага реда, чести. Међутим, истраживачи су тада отишли и корак даље, па су „проценили” да је у том периоду на АП КиМ било 800.000 жена старијих од 15 година (што је такође нетачно, јер је према подацима косовске службе за статистику у том периоду укупна популација Албанаца на Косову износила око милион и по), те су тај број једноставно помножили са превеланцом и дошли до претпоставке да је између августа 1998. и августа 1999. године на АП КиМ силовано између 23.200 и 45.600 жена.

Сувишно је рећи да су ови подаци произвољни, као и да се овде не говори о случајевима силовања повезаним са конфликтом, како се оно данас, скоро 20 година касније, покушава представити. Према речима Патрика Бала (Patrick Ball), оснивача Групе за анализу података о људским правима, најчешћа грешка коју у вези са сексуалним насиљем праве истраживачи јесте да се подаци прикупљају на другим локацијама, као што су болнице, избеглички кампови и др., а не на местима која су предмет истраживања, да би се касније само пресликали на одређену географску локацију.

Пример број 3: Интересантно је да се манипулисање бројевима нашло и у низу докумената УН, односно у документима иза којих се посредно налазе неки од програма, фондова или агенција УН, па се тако на исти податак добијен од CDC позива и у независној евалуацији Косовске женске иницијативе (Kosovo Women's Initiative – An Independent evaluation), иза које стоји високи комесар УН за избеглице (UNHCR).

Објективности ради, важно је истаћи да се у самом тексту не наводи број од 20.000 силованих жена и указује се на то да ће бити тешко доћи до тачног броја жртава, али само преузимање података у контексту конфликта имплицира читаоца на погрешан закључак.

У другом документу, иза кога стоји UNIFEM, под називом „Нема сигурног места”, Рахел Варехам (Rachel Wareham, 2000, *No safe place*, UNIFEM, Приштина) такође се позива на налазе CDC, али констатује и да је на основу истог истраживања распрострањеност силовања мушкараца на нивоу од 4,4% и испред речи „силовање” додаје реч „интернетничко”, поново не наводећи ко су били починиоци, а ко жртве.

ОПСЕРВАТОРИЈА ЗА ЉУДСКА ПРАВА

Уколико погледамо извештај Опсерваторије за људска права (Human Rights Watch – HRW) од 1. марта 2000. године у вези са силовањем током конфликта на АП КиМ (*Kosovo: Rape as a Weapon of „Ethnic Cleansing”*), долазимо до података прикупљених истраживањем које је спроведено децембра 1998. године, дакле пре НАТО интервенције, и које је потврдило укупно шест случајева силовања жена, које су починиле снаге безбедности, као и терористичка Осло-

бодилачка војска Косова (ОВК). Током НАТО интервенције, према истом извештају, потврђено је укупно 96 случајева силовања жена, уз напомену да су неки случајеви можда и два пута рачунати јер су подаци прикупљани од великог броја организација и појединаца. У истом извештају се констатује и да се неколико случајева силовања десило и након завршетка интервенције, а да су их починиле или снаге безбедности или припадници ОВК, а жртве су биле српске, албанске или ромске жене.

У контексту манипулисања родним улогама од оних који треба да их штите, важно је напоменути да је и HRW (Human Rights Watch) 2000. године критиковао НАТО и САД због ширења непроверених информација о силовању док је НАТО интервенција била у току.

МЕЂУНАРОДНИ И ЛОКАЛНИ СУДОВИ НА АП КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

Током протеклог периода, од скоро 20 година, ниједан случај силовања у вези са конфликтом није процесуиран пред косовским судовима. Међународни кривични трибунал за бившу Југославију (МКТЈ) навео је у септембру 2016. године, између осталог, да постоји одговорност четири лица у вези са силовањем на АП КиМ (Никола Шаиновић, Небојша Павковић, Сретен Лукић и Властимир Ђорђевић). У пресуди је наведена њихова одговорност за сексуално насиље због учешћа у заједничком криминалном удружењу (Joint Criminal Enterprise), али пресуда по овој оптужби није донета. Такође, на суђењима пред МКТЈ до сада се појавило између 70 и 110 жртава сексуалног насиља, али највећи број њих је као починиоце навео припаднике паравојних формација.

Колико је жена на АП КиМ било жртва сексуалног насиља током конфликта 1998. и 1999. године и ко су били починиоци вероватно никада нећемо сазнати, али манипулисање њиховим осећањима у дневнополитичке сврхе представља озбиљан преседан. Додатно, стављање сексуалног насиља у контекст конфликта представља озбиљну претњу. Сексуално насиље повезано са конфликтом имплицира да су снаге безбедности Р. Србије организовано и систематски користиле силовање као метод вођења оружаног сукоба и у том случају би оно, у складу са чланом 8, параграф 2 Римског статута Међународног кривичног суда, могло да представља ратни злочин, злочин против човечности или чак конститутивни чин геноцида и зато се сваки покушај стављања сексуалног насиља у контекст конфликта мора најозбиљније третирати. Сви аргументи и релевантни докази до којих се у последњих 20 година дошло говоре у прилог томе да се овде ради о покушајима привремених институција у Приштини, али и одређеног дела академске заједнице, да манипулишу, обмањују и спекулишу у дневнополитичке сврхе. На основу тога, неопходно је стално указивати на чињенице, пре свега због жртава којих је било на свим странама, али и због нас, а посебно због генерација које долазе.¹

Откривено спомен-
обележје генералу
Драгиши Масалу

ВОЈНИК СУДБИНЕ

Сви заједно урадили смо велику ствар. Спасили смо народ од масовног страдања и створили своју државу с ове стране Дрине. Драгиша Масал је у тој историјској мисији Војске Републике Српске имао веома значајну улогу и због тога ће бити део нашег вечног сећање – рекао је председник Борачке организације Републике Српске Миломир Савчић

Спомен-биста српском генералу Драгиши Масалу откривена је 25. августа у његовом селу Горњем Вардишту, код Вишеграда. Након свечане церемоније и освештања спомен-бисте, коју је донирао хуманитарни активиста Војкан Крстић, присутним гостима обратили су се председник Борачке организације Републике Српске и локалне подружнице тог удружења Миломир Савчић и Александар Савић, начелник општине Вишеград Младен Ђуревић, генералова ћерка Зорица и донатор обележја. Говорећи о биографији Драгише Масала, за ког је рекао да је био узорни војник своје отаџбине, председник Борачке организације Вишеграда Александар Савић рекао је да ће спомен-обележје генералу, који је као високи официр Војске Републике Српске одликован Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом рада

са сребрним венцем и Орденом Карађорђевог звезде другог реда, бити одржавано с дужном пажњом. Он је посебну захвалност изразио донатору Војкану Крстићу „због мноштва добрих дела која чини”.

Председник Борачке организације Републике Српске Миломир Савчић истакао је да је Масал све поверене дужности обављао предано и успешно.

– Сви заједно урадили смо велику ствар. Спасили смо народ од масовног страдања и створили своју државу с ове стране Дрине. Драгиша Масал је у тој историјској мисији Војске Републике Српске имао веома значајну улогу и због тога ће бити део нашег вечног сећања – рекао је председник Борачке организације Републике Српске.

Војкан Крстић, донатор и начелник Спасилачког центра Србије, рекао је да историју можемо волети или не волети, али је увек морамо поштовати.

– Ја сам Србин, а по националности сам човек и верујем да споменици морају стајати као чувари најопаснијег друма и стражари најсудбоносније капије – рекао је Крстић и истакао да је на данашњи дан срећан и због одлуке брачног пара Шкобић да са троје мале деце настави свој живот на селу. Том приликом уручио им је и кључеве од куће коју им је купио и поручио да ће помоћи и свим другим

КАРИЈЕРНИ ОФИЦИР

Генерал Масал рођен је 20. новембра 1951. године у селу Горњем Вардишту, општина Вишеград. Завршио је Војну академију Копнене војске, смер артиљерија у Београду и Задру, Командно-штабну школу тактике Копнене војске и Школу националне одбране. Обављао је дужност начелника артиљерије Ужичког корпуса, команданта Трећег артиљеријског пука у Војсци Републике Српске у Бијељини, начелника артиљерије у Органу родова Главног штаба Војске Републике Српске на Хан Пијеску, начелника Сектора за организацију, мобилизацију и персоналне послове Генералштаба Војске Републике Српске у Бијељини и Бањалуци. Преминуо је 2017. године након кратке и тешке болести на Војномедицинској академији у Београду у 66. години.

људима који одлуче да своју судбину вежу за село.

Организатор свечаности у селу Горње Вардиште била је Борачка организација Вишеграда, а у културно-уметничком делу програма наступили су чланови фолклорног друштва „Краљ Петар Први Ујединитељ”, док је „Пркосну песму” Добрице Ерића казивала Јелена Сарић из Вишеграда. | в. в.

Пробој Солунског фронта

СРПСКИ ВОЈНИК ИСТИНСКИ ХЕРОЈ ВЕЛИКОГ РАТА

Пише Александар ЖИВОТИЋ

Српска војска пружила је немерљив допринос савезничкој победи у Великом рату. Сељаци који су представљали стуб српске војске учешће у одбрани земље нису схватили као принуду, већ обавезу која је проиштицала из суштине српске државе – државе слободних сељака, власника малих поседа, скромних животних навика, издржљивих и упорних, спремних на искушења, уверених да бране себе, своје породице и своје куће. Издржавши тешке борбе с војскама империја, суочавајући се с епидемијама, хладноћом, глађу и суровом природом, бранећи себе, своје најближе и своју државу, српски војник постао је истински херој Великог рата

Краљевина Србија је по својим просторним и демографским капацитетима представљала једну од најмањих, а у економском смислу једну од најсиромашнијих земаља које су у Првом светском рату учествовале на страни Антанте. По завршетку два балканска рата и Албанске побуне, која је по свим карактеристикама имала обресе ратног сукоба, територијално увећана, овећана славом ратних победа с неизмерним угледом у европским оквирима и местом Пијемонта у јужнословенском свету, Краљевина Србија и њена војска биле су на ивици људских и материјалних снага.

Почетак Првог светског рата затекао је Србију у тешкој политичкој и финансијској кризи, с недовољним војним потенцијалима сконцентрисаним углавном у безбедносно несигурним новоослобођеним крајевима и тек започетим процесом интеграције Нових области у српски државни организам. Упркос свим тешкоћама, њена војска је током прве две године заједно с црногорском војском готово самостално и уз минималну савезничку материјалну помоћ успешно одолевала аустроугарским офанзивама, побеђујући у главним окршајима и носећи знатне губитке аустроугарским војним снагама. Зато се намеће питање: Колико је Краљевина Србија својим свеукупним војним потенцијалом, људским и материјалним напорима утицала на савезничку победу и у којој мери је њена војска поднела заједнички терет Антанте у Великом рату? Посматрано у оквирима војног значаја Србије и њене војске унутар табора Антанте, чији она није била формални члан, али је своју политику и вођење војних операција чврсто везала уз њене интересе, постављају се питања демографског напрезања становништва Краљевине Србије, посебно „преткумановске Србије”, стратегијског значаја Србије за савезнике и оперативног утицаја њене војске у борбеним дејствима.

СКОРО СВАКИ СРБИН БИО ЈЕ ВОЈНИК

Колико је Краљевина Србија имала становника на почетку Првог светског рата није могуће са сигурношћу утврдити. Посебно не постоји начин да се прецизно одреди колико је становника било на простору оног дела територије Србије који је у њен састав укључен након балканских ратова. Процене укупног броја становника крећу се од 4.150.000 до 4.500.000, односно од два и по до три милиона становника у старим границама, ода-

**Са простора
„преткумановске
Србије”
мобилисано
је преко 90%
припадника
војноспособне
мушке
популације**

кле је потицао највећи део мобилисаног људства, до 1.100.000–1.500.000 становника у новоослобођеним крајевима. Према послератним проценама Министарства војске и морнарице Краљевства СХС, активно мушко становништво закључно с 1918. износило је око 1.200.000 људи. У тај број укључена је мушка популација старости између 18 и 58 година, пошто од 1912. није извођено превођење међу позивима, па су у рату ангажовани и они који су по годинама били, гледано у законским оквирима, престарели за војну службу. Ако се узме у обзир да је различитим облицима ангажовања мобилисано око 837.000 људи, углавном у војсци на разним дужностима, а затим у војној индустрији, државној администрацији, железници, пошти... произилази да је мобилизацијом обухваћено око 70% мушког ста-

новништва. С тим што је на врхунцу мобилизације 1915. тај проценат износио 76%. Ако се од тог броја одузме око 60.000 мобилисаних из новоприсвојених области, долази се до закључка да је с простора „преткумановске Србије” мобилисано преко 90% припадника војноспособне мушке популације. Слично је било и у другој српској држави – Црној Гори, где је мобилизацијски обухват мушке популације током прве две ратне године на приближно истом нивоу као у Србији.

Бројно стање српске војске на почетку рата износило је око 250.000 људи у саставу оперативних групација и нешто више од 120.000 на располагању Штаба Врховне команде. Интензитет борбених дејстава у јесен 1914. потреба за попуном губитака и стварање неопходне резерве утицали су на образовање Резервних трупа, строгу мобилизацију, убрзану регрутацију и обуку људства с простора Нових области, које до тада није било војно обучено. Резултат тога била је бројност српске војске пред трипартитну инвазију на Србију 1915, кад је под оружјем било око пола милиона људи – односно, пред проглашење читаве државне територије Србије за оперативну војшину просторију у оперативној војсци било је 340.000 људи, у Новим областима више од 90, а у наредним данима пристигло је и нешто више од 56.000 регрута. На тај начин Србија је исцрпла свој демографски потенцијал, ставивши под оружје и генерације које нису стасале да носе оружје.

Шта је то значило у савезничким оквирима? Ако се узме у обзир да је Француска мобилисала 59, Италија 46, Велика Британија 59% (само острво), а САД 13,5% мушке популације, види се колики је напор Краљевине Србије. Треба имати у виду да је Србија извукла апсолутни максимум и не треба да чуде, збуњују или звуче претерано речи страних сведока српског страдања који су писали да је у Србији скоро сваки Србин војник, или је у заробљеништву, или у гробу. На другој страни, њени велики савезници располагали су готово непресушним изворима популе у својим ко-

лонијама, одакле су већ од друге године рата њихови становници били масовно ангажовани на различитим фронтима. У односу на противнике где је Немачка мобилисала око 64%, а Аустроугарска 55%, Србија је такође била инфериорна, посебно ако се има у виду да Аустроугарска због материјалних проблема није мобилисала расположиво људство, па је њена „ерзац резерва“ представљала извор брзе попуње, на шта Србија није могла да рачуна.

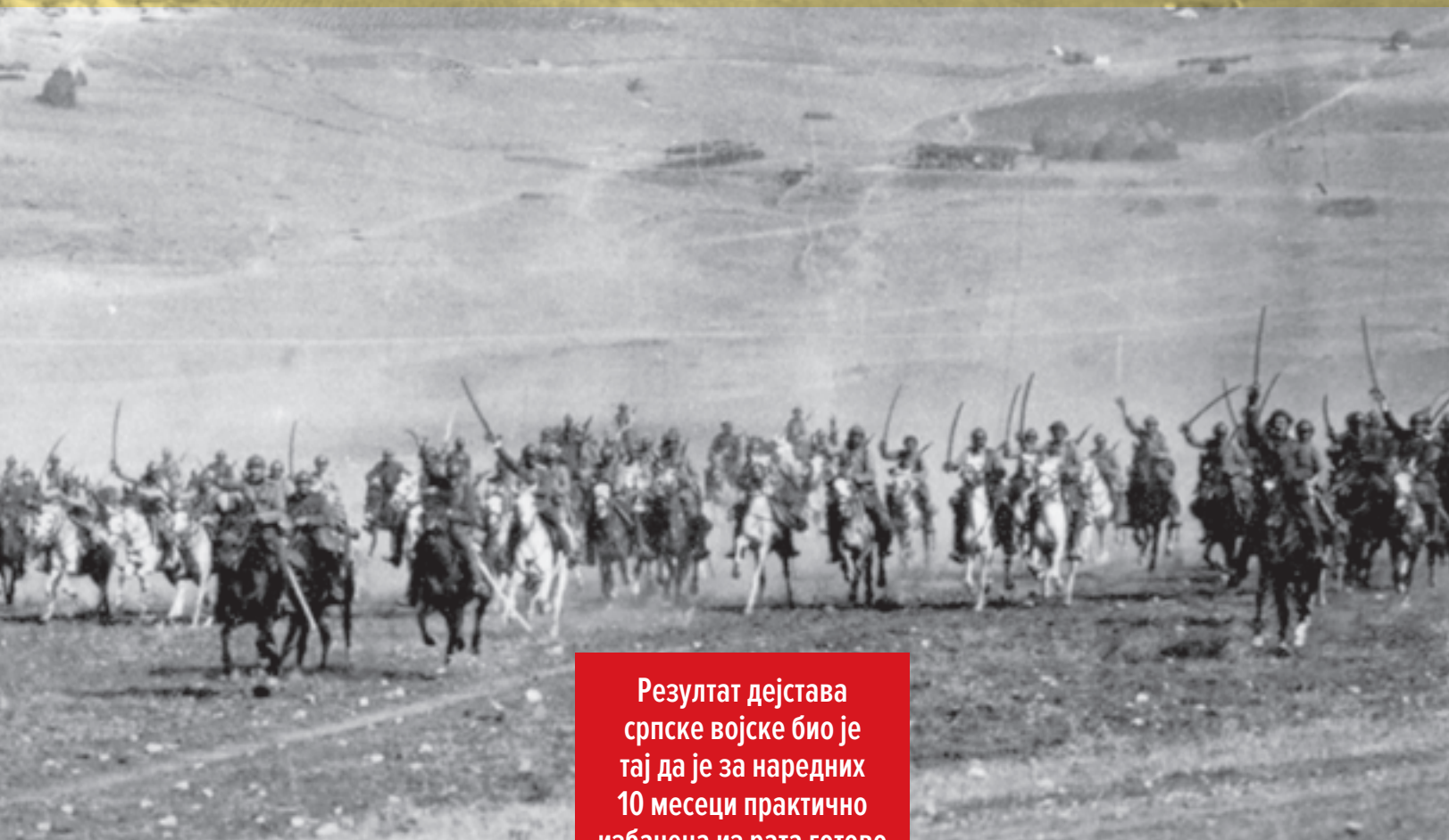
Што се тиче ратних губитака, југословенске војне власти су након рата изнеле да је Србија, заједно с Црном Гором, имала 365.219 погинулих војних лица у Првом светском рату и најмање 19.000 признатих инвалида неспособних за рад и привређивање. Касније су војни органи те податке оспорили, наређено је ново евидентирање, које никад није приведено крају, тако да тачан број погинулих српских војника није утврђен. Увидом у прикупљени материјал јасно је да читави срезови и градови нису до-

ставили тражене податке, тако да тај посао није приведен крају. Надамо се да ће новија истраживања спроведена у Војном архиву ускоро дати прецизније резултате. Уколико би нова истраживања приближно потврдила податке припремљене за Конференцију мира, претпоставка о трећини изгубљене војноспособне мушке популације била би и емпиријски потврђена, што је неколико пута више у односу на Француску – чијих је 10,5% војноспособних мушкараца страдало, Немачку са 9,8, Аустроугарску са 9,6, Велику Британију са 5,15% и САД са 0,8% укупне мушке војноспособне популације.

ДОПРИНОС СРПСКЕ ВОЈСКЕ САВЕЗНИЧКИМ ПОБЕДАМА

Српска и црногорска војска су у лето 1914. на себе преузеле обавезу да на европском тлу држе отвореним посебан фронт од Јадранског мора до Ђердапа, који је Аустроугарску присилио да води ратни сукоб на два фронта. До

краја те године Аустроугарска је против војски обе српске државе употребила око 711.000 људи, односно око 30% расположивих војних ефектива. Од укупно шест армија и једне армијске групе, две комплетне и делови једне армије били су ангажовани на Балкану. Гледано на оперативном и тактичком нивоу, од укупно 17 аустроугарских корпуса, пет је било у борби против Србије и Црне Горе, а од 49 пешадијских дивизија чак 12, затим свих 14 брдских бригада намењених искључиво за ратовање на Балкану и већи део ландштурмских јединица. У борбеним дејствима до краја године, према званичним аустроугарским подацима, из строја је избачено 271.000, па је крај године аустроугарска балканска војска дочекала само са 176.000 ефективних пушака. Поред огромних губитака у наоружању и војној опреми, заробљено је око 57.000 њених војника и официра, од чега је половина припадала српској и хрватској популација. Резултат дејстава српске војске био је тај

Резултат дејстава српске војске био је тај да је за наредних 10 месеци практично избачена из рата готово трећина расположивих аустроугарских ефектива. Исто тако, српске победе утицале су на савезнике да озбиљније приступе сагледавању Србије као реалног војног фактора, задовољењу њених ратних и материјалних, као и финансијских потреба.

да је за наредних 10 месеци практично избачена из рата готово трећина расположивих аустроугарских ефектива. На стратегијском нивоу спречено је намеравање неутралисање Србије и Црне Горе као реалних фактора у рату, онемогућено отварање копнене везе с Турском, која је тих дана ушла у рат на страни Централних сила и, према оценама бугарске историографије, добрим делом подстакло неутрално држање те земље, што је и за Србију и за савезнике имало огроман значај. На другој страни, обиман аустроугарски војни ангажман на Балкану добрим делом утицао је и на италијанску владу и генералштаб да почетком наредне године донесе коначну одлуку о уласку у рат на страни Антанте. Исто тако, српске победе утицале су на савезнике да озбиљније приступе сагледавању Србије као реалног војног фактора, задовољењу њених ратних и материјалних, као и финансијских потреба.

Значајан број утицајних француских генерала предвођених Франше

Д'Епереом сматрао је да је на крају 1914. на Балкану створена повољна стратегијска ситуација по силе Антанте и да то треба искористити у сврху јачања српске војне позиције, слања значајнијег савезничког контингента на њену територију и предузимања снажне офанзиве на територију Аустроугарске, посебно у правцу Будимпеште. Коришћење повољних војних, политичких, али и географских околности појачало би, како се проце-

њивало, позицију Румуније и Италије, охрабрило их да уђу у рат на страни Антанте, а тиме би пресудно било одређено и будуће понашање Бугарске у правцу очувања неутралности или уласка у рат на страни Антанте. Тиме би се борбена дејства у тренуцима кад су се снаге Централних сила налазиле на државним територијама земаља чланица Антанте пренела на територију Аустроугарске и с могућношћу коришћења офанзивног духа српске војске резултирале избацивањем Аустроугарске из рата. Такво гледиште је на крају одбачено.

Такође, својим положајем и вођењем упорне активне одбране, српска војска омогућила је савезницима да користе њену државну територију, железничке и речне комуникације за снабдевање Русије специфичним потребама (од Солунске луке, железницом до Прахова, па Дунавом за Русију). Просечно је тим путем до октобра 1915. дневно отправљано 14 вагона терета за Русију, а потом и седам за Румунију. ➤

КЉУЧНИ ОСЛОНАЦ САВЕЗНИКА НА БАЛКАНУ

Почетком октобра 1915. на Србију је извршена тројна аустроугарско-немачко-бугарска инвазија. Српска војска јачине око 440.000 људи нашла се на удару готово милион војника супротне стране. Српских 11 пешадијских, једна коњичка и две импровизоване пешадијске дивизије, уз трупе трећег позива су током три месеца одолевале и за себе везивале 10 немачких, шест бугарских и четири аустроугарске пешадијске дивизије, као и једну бугарску коњичку дивизију, при чему треба имати у виду да су немачке и аустроугарске дивизије од српских биле знатно јаче у артиљерији, а бугарске за 50% у пешадији и артиљерији од дивизија првог и 100% од дивизија другог позива. Треба имати у виду и да се радило о нападу с готово кружне оперативне основице и без икакве помоћи савезника у одбрани.

Знатно смањена српска војска на Солунском фронту није имала онај стратегијски значај за савезнике какав је имала у моментима док је самостално с Црном Гором држала посебан фронт. Ипак, она је са својих 150.000 људи, од чега је готово ре-

Треба имати у виду да је Србија извукла апсолутни максимум и не треба да чуде, збуњују или звуче претерано речи страних сведока српског страдања који су писали да је у Србији скоро сваки Србин војник или је у заробљеништву или у гробу.

довно на фронту ангажовано просечно око 120.000, одржала након губитка државне територије Краљевину Србију као реални фактор у рату и пред савезницима представљала један од кључних гараната остварења ратних циљева српске владе на крају рата. Њених шест пешадијских и једна коњичка дивизија биле су формиране готово у потпуности по угледу на француске, с нешто слабијом артиљеријом, али је њена ватрена моћ увођењем нових средстава вишеструко увећана. Доласком добровољаца из Русије и САД, који су 1918. године чи-

нили 10–12% њеног састава, она није само ојачана млађим људима, већ је парадоксално у својим редовима имала једну слабију дивизију војника – својих сународника које је „отргла” из редова противника.

Свеукупан значај српске војске за савезнике показао се у моментима пробоја Солунског фронта и експлоатације победе остварене на Добром пољу. Иако је српска војска тада бројала око 20% свеукупних савезничких ефектива, до пробоја фронта дошло је управо на њеном сектору, који је по својим топографским карактеристикама био изузетно неповољан за наступање. Брзом експлоатацијом пробоја и силаском у вардарску долину српска војска постала је носилац савезничког наступања тим правцем, гонећи главнину немачких и аустроугарских снага након капитулације Бугарске. Поред избацивања Бугарске из рата и заробљавања готово 80.000 њених војника и официра, она је суштински носила савезничку офанзиву, практично повукла за собом француске и италијанске снаге у Албанији, принудиле аустроугарске трупе на брзо напуштање Црне Горе и упркос захтевима савезника заузела Скадар, а

Бугаре принудила на повлачење и омогућила потученим британским трупма да крену у гоњење бугарских снага, које су биле принуђене на повлачење како не би пале у окружење. Савезничке снаге, које су дејствовале на њеном десном крилу, преузеле су на себе улогу заузимања простора источне Србије, углавном напуштеног од бугарских и аустроугарских снага, трудећи се да створе својеврсну тампону-зону између српске војске и бугарске границе. У наредној фази заробила је главнину аустроугарске флоте усидрене у Боки и након ослобођења државне територије Краљевине Србије ступила на тло Аустроугарске. Наступајући брзо, прешавши око 600 километара под борбом за око 45 дана, српска војска је бројчано нарасла на преко 200.000 људи под оружјем, чиме је

постала кључни ослонац савезника на Балкану. Тиме је након дубоког процеса отворен процес распада Аустроугарске, с којом је 13. новембра 1918. године у Београду потписано примирје.

Српска војска је пружила немерљив допринос савезничкој победи у Великом рату. Сељаци који су представљали стуб српске војске учешће у одбрани земље нису схватили као принуду, већ обавезу која је проистацала из суштине српске државе – државе слободних сељака, власника малих поседа, скромних животних навика, издржљивих и упорних, спремних на искушења, уверених да бране себе, своје породице и своје куће. Политичке и социјалне слободе, широко распрострањено учешће српских сељака у политичком животу, као и њихово право да бирају, али и да буду

бирани, учинили су да за разлику од становника многих европских држава, државу којој су припадали прихвате као своју. Ударци Аустроугарске и притисци на Краљевину Србију, њени покушаји да је економски угуше, додатно су хомогенизовали српски народ и учинили да њену политику сваки српски сељак схвати као претњу сопственој egzистенцији. Иако се српска влада трудила да своју војску опреми најквалитетнијим оружјем и војном опремом, њега није било ни у довољним, ни у потребним количинама током прве две године рата. Издржавши тешке борбе с војскама империја, суочавајући се с епидемијама, хладноћом, глађу и суровом природом, бранећи себе, своје најближе и своју државу, српски војник постао је истински херој Великог рата.¹

Ненад Јанковић – др Неле Карајлић

ЗАБОРАВ ЈЕ ЛЕК ЗА СТИД

Пише Владимир ВЈЕШТИЋ

Газећи путем чије су неке од географских, идеолошких и временских одредница Сарајево, Југославија, маршал, Надреалисти, Забрањено пушење, Но смокинг оркестра, Београд – од својеврсног дисидента др Нелета Карајлића до књижевника Ненада Јанковића, овогодишњег добитника Награде „Момо Капор“, легендарни уметник је научио да у овом лудом времену комфор не постоји: „Ни Бил Гејтс нема простора да се опусти. Сваки дан осећам како ме време гази, како 'не разумем' нови свет око себе. Нема више ни меинстрима, а ни алтернативе. Данас се све помешало. Или си жив, па те чују кроз буку коју праве друштвене мреже, или си умро, нечујан. Зрео за музеј”

Д а смо овај разговор водили пре нешто мање од три деценије, започео бих га знатижељом да ли су Пишоња и Жуга ипак видели море, и ако нису кад ће. И прича ли још Моке клинцима из краја о догађајима у Заострогу у кампу. Данас је, пак, свима јасно да их је локални херој из махале све време само „ложио” о странкињама *доброј срца*, а да два јунака, која су у хиту „Забрањеног пушења” отели аутобус и запутили се на море – никад нису ни имали шансе.

Лето је 2019. и теме су потпуно другачије. Поводи такође.

Крајем маја, веома посећеном свирком на Ташу, др Неле Карајлић је с новим бендом започео концертну сезону и „нову музичку младост”. Нешто пре тога за роман „Солунска 28” овенчан је Наградом „Момо Капор”, а пролетос је виђен и на изложби Министарства одбране и Војске Србије „Одбрана 78”, на промоцији обновљеног издања књиге „Леп дан за умирање” Моме Капора, коју је чувени аутор писао 78 дана за време бомбардовања Београда 1999. године.

Том приликом, у Музеју града Београда, рекли сте да сте потресени, а спомињете се и као неко ко је дао свој глас да би та поставка требало да постане трајна. Како сте и где провели то тешко време 1999. године?

– Био сам разапет између Београда и Републике Српске. У Србији смо имали наступе по трговима, који су, на неки посебан и величанствен начин,

показивали пркос сили и неправди, а у Републици Српској смо се припремали за нашу прву велику турнеју по Италији, која је и одржана лета 1999. године. Имала је назив „Колатерална штета”.

Како вам бомбардовање СРЈ изгледа данас, с дистанце од две деценије?

– Један безумни и беспредметни чин силе, и ништа више. Данас се види да је то била агресија на правни поредак, на људско достојанство. Чак се ни у западним земљама о томе више много не прича. Да су поносни на оно што су нам учинили, вероватно би имали прославе, параде, весеља, с обзиром на то да је цела акција планирана за обележавање педесет година НАТО-а. То што то не помињу знак је да желе да забораве, а заборав је лек за стид. Данас се види и то да је то била, малтене, приватна акција пар моћних људи на планети. Зачуђује и чињеница да та читава апокалиптична представа није донела никакве политичке резултате. Косово није део УН, а Србија се притиска да призна нешто што је под оружјем изгубила. Зашто се притиска, ако је изгубила? Или ствар није доведена на прави начин до краја, или Србија није изгубила.

Колико „верно” вас је изложена поставка „Одбрана 78” вратила у те тешке дане НАТО агресије?

– Изложба ме је заиста дубоко дирнула, потресла. Признајем, нисам се надао тако софистицираном уметничком делу. Направљена је са мером, по светским стандардима концептуалне уметности, лишена беспотребне

ИЗЛОЖБА ГОВОРИ ВИШЕ О НАШЕМ ХЕРОЈСКОМ ОТПОРУ ОД МИЛИОН РЕЧИ, ГОВОРА, РЕЗОЛУЦИЈА. ОНА ЋЕ НА КРАЈУ ОСТАТИ КАО СВЕДОК. ШТО ПРЕ КУЛТУРУ ВРАТИМО НА ПРАВО МЕСТО, ЛАКШЕ ЋЕМО СЕ ОДБРАНИТИ ОД СВАКОЈАКИХ ЗАЛА. ЗАПАМТИТЕ, ПРВО ЈЕ БИО БЕТОВЕН, ПА ОНДА „МЕРЦЕДЕС“. ОБРНУТО ЈЕ НЕМОГУЋЕ.

патетике, лоше пропаганде. Напротив, на посебан, ретко леп уметнички начин показује сва осећања која су нас обузимала у оно доба. Достојанствена је, никога не вређа, али код гледаоца мами сузе.

Добитник сте годишње награде „Момо Капор“ за роман „Солунска 28“. Одлуку је једногласно донео жири који су чинили писац Мухарем Баздуљ, главна и одговорна уредница „Одбране“ Драгана Марковић и писац Вуле Журић. Какви су утисци због тог ласкавог признања? – Велика ми је част да се са Момом Капором нађем у истој реченици, а камоли да добијем награду са његовим именом. Далеко сам ја од Моме и његовог непревазиђеног стила. Испред мене је дуг пут, али изгледа да нисам лоше кренуо.

Да ли сте Ви то дефинитивно ушли у књижевност, и то на велика врата? И осећате ли се уопште као књижевник? – Осећам се као неко ко има истинску потребу да пише. Нисам је осећао раније, док су ми музика и телевизија била главне преокупације, али како човек сазрева, тако га и најслојевитија уметност, а то књижевност јесте – дозива себи. Уживам у писању, то схватам као неку врсту медитације, ослобађања духа од тела.

Јесте ли књижевношћу, уз све друго, заокружили свој уметнички израз, или

можемо очекивати још неке уметничке форме?

– Код мене се никад не зна. Телевизија и филм ми увек стоје као мач над главом, музика, као прва љубав, позориште као нешто што је најапстрактније и коме се радо враћам, а књижевност као нешто чему се у потпуности предајем. Једино што никада нећу бити је – сликар. За тај таленат сам закинут, али не буним се. И ово што ми је дато је превише за један живот.

Роман „Солунска 28“ је, како пише на корицама те књиге, „прича о једној кући, једном граду и два света“. Реч је о књижевном приступу и стилу који се знатно разликује од „Фајронта у Сарајеву“...

– Ја сам један од оних који ради искључиво по властитом нахођењу, нипошто по модним трендовима и по ономе што тражи тржиште. Тако сам радио целог живота. Наравно, лагао бих када бих рекао да ми успех не прија, али нипошто није основни разлог мог деловања. Штавише, нико од нас, ни издавач, а ни ја, нисмо очекивали такав успех „Фајронта у Сарајеву“. Изненадио нас је у сваком смислу, и по томе како га је дочекала критика, и по томе колико га је публика заволела. Енглези имају реч – Хит! Ударац! „Фајронт“ је био хит. Наравно, то је био велики подстрек за даљи рад, али писао бих „Солунску“ и да „Фајронт“ није био оволико успешан.

Откуд тај стваралачки немир, мотив и инспирација, али и време за једну овакву књигу, иза које стоји и озбиљно истраживање?

– Ех, тај немир је главни подстрек сваког уметника. Ако га имаш, ништа није немогуће, а ако не постоји, тешко је направити било шта. У мени још постоји. И надам се да ће ме дуго пратити.

У светлу знања да сте књигу посветили родитељима, да још једном, за оне који не знају, осветлимо каква је у стварности Ваша веза с кућом у Солунској 28.

– Нема неке велике везе са догађајима описаним у књизи. Постоји само та мала аналогија да је мој прадеда почетком двадесетог века на Дорћолу, на тој адреси, подигао кућу. Ово остало плод је моје имажинације. У другом наставку, којег припремам, јунаци ће носити много више особина које су красиле моје претке. Али о том потом.

Којим речима, каквом „удицом“ бисте ту књигу представили будућим читаоцима?

– Представио бих је као узбудљиво штиво које нећете умети да оставите док не дођете до последње странице. А кад завршите, биће вам жао.

На једној од промоција Дејан Папић, директор „Лагуне“, рекао је да је реч о књизи која ће разочарати све оне који

очекују нешто на шта су навикли у „Топ листи надреалиста”, који очекују комедиографа и комедијаша. Највише на озбиљан роман, јер Неле Карајлић, који је Сарајлија, прича о Београду боље од већине Београђана које је имао прилике да упозна. Како Вам ово звучи?

– Идеја да неко ко није из Београда не може да пише о Београду спада у оне све ређе остатке провинцијалног менталитета, који се још увек скрива у нашој метрополи. По тој логици Виктор Иго никада није требало да пише о Паризу, нити је Дикенс смео да напише једну реч о Лондону. Ја сам писао о Београду, јер ми је велика инспирација. Да сам отишао са породицом у Торонто, вероватно бих писао о том канадском граду. Узгред буди речено, најлепши „биограф” Београда је Момо Капор, такође Сарајлија. Што се тиче комедиографског у мени, то још увек није излапело. Напротив, Солунска у себи има онолико хумора колико је, у складу са Његошевим стиховима, потребно да се горка прича попије с лакоћом. С друге стране, „Топ листа” је била комедија која је говорила о озбиљним стварима.

О књизи (и Вама) рекли су још и да „Спајајући најбоље састојке јужноамеричког магијског реализма и сарајевског новог надреализма, Карајлић приповеда историју једне куће у дорћолској улици и води са друге стране огледала у простор који се налази на самој троме-

ђи живота, смрти и вечности”. Издавач у тексту којим представља књигу каже да је „Солунска 28” „пунокрвни” роман о „златном добу” модерне Србије. Какве Ви везе имате с Јужном Америком?

– Ја сам припадник оне генерације која је одрасла уз јужноамеричке писце. Тврдим да су управо они књижевност двадесетог века уздигли на највиши ниво. Не само Маркес и Борхес, већ и Кортасар, Сабатро, Љоса. Ту је негде „критичар” „Солунске 28” видео тајну везу. Утицај латиноамеричке књижевности је несумњив. С друге стране, период у коме се догађа главна радња „Солунске 28” је прилично заповестан не само у нашој књижевности већ и у уметности уопште. Прве две деценије двадесетог века вероватно су најузбудљивије деценије у историји српског народа, у коме су се велики историјски догађаји ређали као на филмској траци, од убиства краља Александра, преко Царинског рата, два балканска рата, па све до Првог светског рата, и то све у мање од двадесет година. Отуда моје интересовање за тај период, јер поставити причу у такав један историјски мизансцен представљало ми је право задовољство.

Многи једва чекају наставак књиге. Када да га очекујемо?

– Наставак је при крају. Требало би да изађе на јесен. Како је прву генерацију становника „Солунске 28” обележио Први светски рат, другу је сачекао

онај гори – Други. Доминантни део радње догађа се у окупираном Београду. Мене као уметника страшно интересују ти „ванредни историјски периоди”, а окупација то јесте. У тим помереним условима човек покаже своје право лице.

Прилика је да чујемо коју и о Вашем још једном „музичком камбеку”. Концерт на Ташмајдану десио се 25. маја, па сте наступали и у Нишу, Крагујевцу... Какве су емоције испливале пред београдском публиком?

– Концерт на Ташмајдану је нека врста прекретнице у мојој каријери, баш као што је то био и онај из 1996. године. У оба случаја концерти су били антологијски. Од овога последњег још увек ми се јежи кожа. Емоције на које сам наишао никога не могу да оставе равнодушним. И ми на сцени, али и публика, изгледали смо као стари другари који после много година славе живот.

А да ли је у свирачком смислу „Осиромашени уранијум” раван „Пушењу”?

– Данашње генерације су музички много поткованије од оних од пре тридесет година. Није ту само питање технологије, већ и начина на који данас деца уче да свирају. Нама је то била љубав, а њима пасија.

Који Вас сензибилитет најаутентичније представља: данашњи – награђен „Ка-

КОНЦЕРТ НА ТАШМАЈДАНУ ЈЕ НЕКА ВРСТА ПРЕКРЕТНИЦЕ У МОЈОЈ КАРИЈЕРИ, БАШ КАО ШТО ЈЕ ТО БИО И ОНАЈ ИЗ 1996. ГОДИНЕ. У ОБА СЛУЧАЈА КОНЦЕРТИ СУ БИЛИ АНТОЛОГИЈСКИ. ОД ОВОГА ПОСЛЕДЊЕГ ЈОШ УВЕК МИ СЕ ЈЕЖИ КОЖА. ЕМОЦИЈЕ НА КОЈЕ САМ НАИШАО НИКОГА НЕ МОГУ ДА ОСТАВЕ РАВНОДУШНИМ.

пором”, онај из „Фајронта”, „Пушења”, „Но смокинг оркестра”, или пак „над-реалиста”?

– То је питање за моју публику. То са којом ме је радошћу дочекала поново на сцени, говори да им је Неле на сцени „онај Неле којег највише воле”. Али верујем да би ме, кад бих снимио неку нову хумористичку серију, исто тако заволели. Ја увек уживам у ономе шта тренутно радим. Том пројекту сам у потпуности предан, а онда, кад дође крај, понашам се скоро као онај италијански неимар из Андрићевог „Моста на Жепи”, који кад подигне мост, ни не окрене се да га види како изгледа. Зато, након великог броја година, враћам се мојим радовима и гледам их с временске дистанце и с осећањем да то нисам учинио ја, већ неко други. Тако данас гледам и на прве песме „Пушења”, и на „Топ листу надреалиста”, и на сарадњу са Емиром и „Но смокинг оркестром”.

Некад сте били „жешћа алтернатива”. Ето, током друге трећине живота постали сте озбиљни меинстрим. Потвр-

**ИДЕЈА ДА НЕКО КО НИЈЕ
ИЗ БЕОГРАДА НЕ МОЖЕ
ДА ПИШЕ О БЕОГРАДУ
СПАДА У ОНЕ СВЕ РЕЂЕ
ОСТАТКЕ ПРОВИНЦИЈАЛНОГ
МЕНТАЛИТЕТА, КОЈИ СЕ
ЈОШ УВЕК СКРИВА У НАШОЈ
МЕТРОПОЛИ**

ђени и овенчани. Како се осећате у тој зони. Да ли је то зона комфора?

– Комфор не постоји у овоме лудом времену. Ни Бил Гејтс нема простора да се опусти. Сваки дан осећам како ме време гази, како „не разумем” нови свет око себе. Нема више ни меинстрима, а ни алтернативе. Данас се све помешало. Или си жив, па те чују кроз буку коју праве друштвене мреже, или си умро, нечујан. Зрео за музеј.

А како Вам данас изгледа култура на овим просторима?

– Култура је потиснута на маргину, скрајнута с пута. Око ње је бука. Чудно! Јер, испоставило се да је култура кроз историју увек била најјаче оруж-

је. То наша политичка елита не види, или нема времена да види. Па Запад је добио хладни рат културом, а не бомбама. Дobili су га зато што су имали „Битлсе”, Боба Дилана, Холивуд. Ту је Исток поклекао. Изложба о којој смо говорили говори више о нашем херојском отпору од милион речи, говора, резолуција. Она ће на крају остати као сведок. Што пре културу вратимо на право место, лакше ћемо се одбрани од свакојакх зала. Запамтите, прво је био Бетовен, па онда „Мерцедес”. Обрнуто је немогуће.

Ко су данас идоли младим људима? Каква је ваш став о ријалити звездама и има ли наде за младе људе чији су родитељи слушали „Пушење” и знали да је то добра подлога за зрело промишљање о животу, људима и појавама...

– Има једна Његошева која каже „што народ воли то и време трпи”. И та питања везана су за културу. Са уздизањем културе нестаје оно што нам је данас највећи непријатељ – апатија.

Фото: Александар Срдић

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ

Сектор за људске ресурсе

На основу члана 13. став 1. Правилника о условима и начину стипендирања за потребе Војске Србије и о поступку утврђивања и повраћаја трошкова стипендирања („Службени војни лист”, број 9/19),

расписује

КОНКУРС

за доделу ученичких, односно студентских стипендија за школску 2019/2020. годину

СТИПЕНДИЈЕ ЗА УЧЕНИКЕ СРЕДЊИХ ШКОЛА

Назив организационе јединице Министарства одбране која је исказала потребе за стипендирањем:

Универзитет одбране:

1. 1 ученик који се школује на четвртој години средње школе машинско-металске струке. Ученик ће по завршетку школе бити примљен у радни однос у месту службовања Београд, у својству цивилног лица.

Управа за војно здравство:

1. 6 ученика средње школе медицинске струке. Ученици ће по завршетку школе бити примљени у радни однос у месту службовања Београд, у својству цивилних лица.

Војска Србије:

1. 14 ученика који се школују на четвртој години средње школе машинске струке;
2. 2 ученика који се школују на трећој години средње школе машинске струке (трогодишње);
3. 2 ученика који се школују на четвртој години средње школе хемијске струке;
4. 2 ученика који се школују на трећој години средње школе хемијске струке (трогодишње);
5. 1 ученик који се школује на четвртој години средње школе електроструке.

Ученици на редном броју 1 по завршетку школе биће примљени у радни однос у места службовања Београд (2), Панчево (2), Лозница (1), Ваљево (2), Зајечар (1), Горњи Милановац (1), Врање (1), Ниш (1), Чачак (2) и Никинци (1), у својству цивилних лица. Ученици на редном броју 2 по завршетку школе биће примљени у радни однос у месту службовања Београд (2), у својству цивилних лица.

Ученици на редном броју 3 по завршетку школе биће примљени у радни однос у места службовања Краљево (1) и Ниш (1), у својству цивилних лица. Ученици на редном броју 4 по завршетку школе биће примљени у радни однос у месту службовања Београд (2), у својству цивилних лица.

Ученик на редном броју 5 по завршетку школе биће примљен у радни однос у месту службовања Нови Сад, у својству цивилног лица.

I УСЛОВИ ЗА ДОДЕЛУ УЧЕНИЧКИХ СТИПЕНДИЈА

Право на ученичку стипендију имају ученици средњих школа чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, који су први пут уписани у одређени разред у текућој школској години чије се школовање финансира из буџета Републике Србије, који имају држављанство Републике Србије, који стално по-

стижу најмање врло добар успех у учењу и одличан успех у владању и чији родитељ или старатељ има пребивалиште на територији Републике Србије.

Стипендија се додељује ученику под условом да прихвати да ступи у службу у Војску Србије и остане у служби најмање двоструко време трајања школовања или стипендирања.

Поред општих услова, лица морају да испуњавају и посебне услове:

- да су здравствено способни за службу у Војсци Србије;
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности и да нису осуђивани за кривично дело на безусловну казну затвора од најмање шест месеци или казном малолетничког затвора или им није изрицана заводска мера;
- да су уписали школу која одговара наведеним стручним образовним профилима;
- да су стипендирање лица из грађанства ради пријема у Универзитет одбране на редном броју 1: да је ученик четврте године средње школе машинско-металске струке; за стипендирање лица из грађанства ради пријема у Управу за војно здравство на редном броју 1: да су ученици средње медицинске школе профила медицински техничар општег смера; за стипендирање лица из грађанства ради пријема у Војску Србије на редном броју 1: да су ученици четврте године средње школе машинске струке (14); за стипендирање лица из грађанства ради пријема у Војску Србије на редном броју 2: да су ученици треће године трогодишње средње школе машинске струке (2); за стипендирање лица из грађанства ради пријема у Војску Србије на редном броју 3: да су ученици четврте године средње школе хемијске струке (2); за стипендирање лица из грађанства ради пријема у Војску Србије на редном броју 4: да су ученици треће године трогодишње средње школе хемијске струке (2); за стипендирање лица из грађанства ради пријема у Војску Србије на редном броју 5: да је ученик четврте године средње школе електроструке.

Висину ученичке стипендије одређује министар одбране за школску 2019/2020. годину у износу од 25.000,00 динара на месечном нивоу.

II ПОТРЕБНА ДОКУМЕНТА

Ученик приликом пријављивања на конкурс подноси следећа документа:

- пријаву (образац)
- уверење о држављанству Републике Србије (не старије од шест месеци);
- потврду о пребивалишту родитеља, односно старатеља;
- сведочанства о свим завршеним претходним разредима средње школе
- потврду да је уписао четврту годину средње школе у текућој школској години;
- машинско-металске струке (ради пријема у Универзитет одбране на редном броју 1);
- медицинске струке профил медицински техничар општег смера (ради пријема у Управу за војно здравство на редном броју 1);
- потврду да је уписао четврту, односно трећу годину средње школе у текућој школској години:

- машинске струке (ради пријема у Војску Србије на редном броју 1 и 2);
 - хемијске струке (ради пријема у Војску Србије на редном броју 3 и 4);
 - електроструке (ради пријема у Војску Србије на редном броју 5);
 - уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
 - уверење надлежног органа МУП да кандидат није кривично осуђиван за кривично дело на безусловну казну затвора од најмање шест месеци или казном малолетничког затвора или им није изрицана заводска мера (не старије од шест месеци);
 - уверење о просечном месечном приходу по члану породице ученика за период јануар–јун текуће године;
 - потврду одговарајуће школске установе да не остварује право на ученичку стипендију или кредит по другом основу.
- Поднета конкурсна документа се не враћају.

III РОК ЗА ПОДНОШЕЊЕ ДОКУМЕНАТА И ОДЛУЧИВАЊЕ О ДОДЕЛИ СТИПЕНДИЈЕ

Рок за пријављивање на конкурс и подношење потребних докумената је до **30. септембра 2019. године**.

Образац пријаве за конкурс може се преузети са сајта Министарства одбране на адреси: www.mod.gov.rs, у рубрици „Конкурси, огласи, јавне набавке”.

Пријаве на конкурс доставити на адресу: Сектор за људске ресурсе Министарства одбране, Немањина 15, Београд, са назнаком „Пријава за Конкурс за доделу ученичких стипендија”.

Неблаговременом пријавом сматра се пријава која је предата након истека рока за пријављивање и таква се неће разматрати.

Непотпуном пријавом сматра се пријава која не садржи сву потребну документацију која је наведена у конкурс и која ће се одбацити као неисправна.

Одлуку о додели ученичке стипендије за текућу школску годину доноси министар одбране на основу коначне ранг-листе.

IV КРИТЕРИЈУМИ ЗА УТВРЂИВАЊЕ РЕДОСЛЕДА

Редослед пријављених кандидата за доделу ученичке стипендије утврђује се на основу:

- 1) успеха оствареног у претходном школовању, и то:
 - (1) општег успеха од I до III разреда средње школе, односно општег успеха у I и II разреду трогодишње средње школе;
 - (2) уписаног разреда средње школе;
- 2) социјално-економског статуса породице.

Општи успех из претходно завршеног разреда средње школе исказује се бројем бодова у висини општег успеха из претходно завршеног разреда средње школе (од 3,50 до 5,00 бодова).

Број бодова за уписани IV разред средње школе износи 1,00 бодова,

Број бодова за уписани III разред средње школе износи 0,60 бодова.

Социјално-економски статус породице исказује се бројем бодова за просек укупних месечних прихода по члану породице ученика за период јануар–јун текуће године, и то:

 1. до 20% просечне месечне зараде по запосленом у Републици Србији без пореза и доприноса – 0,30 бодова;

2. од 20% до 40% просечне месечне зараде по за-
посленом у Републици Србији без пореза и до-
приноса – 0,15 бодова;
3. више од 40% просечне месечне зараде по за-
посленом у Републици Србији без пореза и до-
приноса – 0 бодова.

Просечна месечна зарада рачуна се према по-
дацима републичког органа надлежног за посло-
ве статистике.

Кандидати се рангирају према укупном броју бо-
дова оствареном по свим основама које се вредну-
ју за доделу ученичке стипендије.

Рангирање се врши на основу достављене до-
кументације.

Приликом рангирања првенство под једнаким
условима има кандидат који је члан породице поги-
нулог професионалног припадника Војске Србије,
погинулог или умрлог од последица повреда задо-
бијених у вршењу службе у Војсци Србије и профе-
сионалног припадника Војске Србије премештеног
из једног места у друго место службовања.

V ПОСТУПАК

Кандидат за добијање ученичке стипендије под-
носи пријаву са потребном конкурсном докумен-
тацијом Сектору за људске ресурсе Министарства
одрбране.

Комисију за разматрање пристиглих молби и
рангирање кандидата образује организациона је-
диница Министарства одбране надлежна за ка-
дрове.

На основу извршеног рангирања кандидата
Управа за кадрове Сектора за људске ресурсе
Министарства одбране утврђује предлог ранг-
листе кандидата за ученичку стипендију и објављу-
је је на интернет адреси Министарства одбране.

Кандидат незадовољан предлогом ранг-листе
има право приговора у року од 10 (десет) дана од
дана његовог објављивања на интернет адреси Ми-
нистарства одбране.

Кандидат подноси приговор Министарству од-
бране – Комисији за решавање по приговору на
предлог ранг-листе, коју формира министар одбра-
не, преко Управе за кадрове Сектора за људске ре-
сурсе Министарства одбране.

Комисија разматра приговоре и утврђује конач-
ну ранг-листу кандидата за ученичку стипендију,
која се објављује на интернет адреси Министар-
ства одбране.

Министар одбране доноси одлуку о додели уче-
ничке стипендије на основу коначне ранг-листе.

На основу коначне одлуке министра одбране о
додели ученичке стипендије ученик, односно роди-
тељ или старатељ закључује уговор о стипендији
са Министарством одбране којим се ближе уређују
права и обавезе у вези са коришћењем стипендије.

VI ИСПЛАТА СТИПЕНДИЈА

Ученику се исплаћује ученичка стипендија у де-
сет једнаких месечних рата, до 15. у месецу за прет-
ходни месец.

СТИПЕНДИЈЕ ЗА СТУДЕНТЕ ВИСОКОШКОЛСКИХ УСТАНОВА

Назив организационе јединице Министарства
одрбране која је исказала потребе за стипендира-
њем:

Универзитет одбране:

1. 1 студент четврте године Филозофског факул-
тета (група за педагогију);
2. 1 студент четврте године Правног факултета и

3. 1 студент четврте године Грађевинског факул-
тета (студијски програм грађевинарство).

Студенти ће по завршетку студија бити примље-
ни у радни однос у месту службовања Београд, у
својству цивилних лица.

Сектор за материјалне ресурсе:

1. 25 студената студија другог степена.
Студенти ће по завршетку студија бити примље-
ни у радни однос у месту службовања Београд, у
својству цивилних лица.

I УСЛОВИ ЗА ДОДЕЛУ СТУДЕНТСКИХ СТИПЕНДИЈА

Право на студентску стипендију имају студенти
високошколских установа чији је оснивач Републи-
ка Србија, аутономна покрајина или јединица локал-
не самоуправе, који су уписани први пут у текућој
школској години на студије првог, другог или тре-
ћег степена, чије се школовање финансира из бу-
џета Републике Србије, који имају држављанство
Републике Србије, који нису губили ниједну годину
током студија, који су према наставном програму
високошколске установе на којој студирају положи-
ли све испите из претходних година студија и пости-
гли просечну оцену најмање 8,00 (осам) и који има-
ју пребивалиште на територији Републике Србије.

Стипендија се додељује студенту под условом
да прихвати да ступи у службу у Војску Србије и
остане у служби најмање двоструко време траја-
ња школовања или стипендирања.

Поред општих услова, лица морају да испуња-
вају и посебне услове:

- да су здравствено способни за службу у Војсци
Србије;
- да се против њих не води кривични поступак за
кривично дело за које се гони по службеној дуж-
ности и да нису осуђивана за кривично дело
на безусловну казну затвора од најмање шест
месеци или казном малолетничког затвора или
им није изрицана заводска мера;
- да су уписали студије које одговарају наведе-
ним стручним образовним профилима;
за стипендирање лица из грађанства ради при-
јема у Универзитет одбране на редном броју 1:
- да је студент четврте године Филозофског фа-
култета (група за педагогију);
за стипендирање лица из грађанства ради при-
јема у Универзитет одбране на редном броју 2:
- да је студент четврте године Правног факулте-
та;
за стипендирање лица из грађанства ради при-
јема у Универзитет одбране на редном броју 3:
- да је студент четврте године Грађевинског фа-
култета студијски програм грађевинарство.

За стипендирање лица из грађанства ради
пријема у Сектор за материјалне ресурсе на ред-
ном броју 1. могу конкурисати кандидати следећих
стручних, односно образовних профила:

1. 4 студента мастер академских студија модул
ваздухопловство на Машинском факултету са
претходно завршеним основним академским
студијама;
2. 4 студента мастер академских студија модул си-
стемска наоружања на Машинском факултету са
претходно завршеним основним академским
студијама;
3. 2 студента мастер академских студија модул тер-
мотехника на Машинском факултету са претход-
но завршеним основним академским студијама;
4. 2 студента мастер академских студија модул мо-
торна возила или модул аутомобилско инже-

њерство на Машинском факултету или Факул-
тету инжењерских наука са претходно заврше-
ним основним академским студијама;

5. 2 студента мастер академских студија модул
војноиндустријско инжењерство на Факултету
инжењерских наука са претходно завршеним
основним академским студијама;
6. 1 студент мастер академских студија модул ин-
форматика или модул информационе техноло-
гије или модул информациони системи и техно-
логије на Математичком факултету или Факул-
тету организационих наука или Природно-мате-
матичком факултету;
7. 3 студента мастер академских студија модул
електроника или модул примењена електро-
ника на Електротехничком факултету, Факулте-
ту техничких наука или Електронском факултету
са претходно завршеним основним академским
студијама;
8. 1 студент мастер академских студија модул сиг-
нали и системи на Електротехничком факулте-
ту са претходно завршеним основним академ-
ским студијама;
9. 1 студент мастер академских студија модул елек-
троенергетика или модул енергетски системи
или модул електроенергетски системи на Елек-
тротехничком факултету, Факултету техничких
наука или Електронском факултету са претход-
но завршеним основним академским студијама;
10. 1 студент мастер академских студија модул ра-
чунарска техника и информатика или модул ра-
чунарство и информатика, или модул информа-
циони инжењеринг или модул рачунарско инже-
њерство на Електротехничком факултету, Фа-
култету техничких наука или Електронском фа-
култету са претходно завршеним основним ака-
демским студијама;
11. 1 студент мастер академских студија модул те-
лекомуникације или модул телекомуникацио-
ни системи или модул системско инжењерство
и радио-комуникације на Електротехничком фа-
култету, Факултету техничких наука или Елек-
тронском факултету са претходно завршеним
основним академским студијама;
12. 2 студента мастер академских студија модул хе-
мијско инжењерство, изборно подручје орган-
ска хемијска технологија и изборно подручје
полимерно инжењерство на Технолошко-ме-
талуршком факултету са претходно завршеним
основним академским студијама;
13. 1 студент мастер академских студија модул ме-
талуршко инжењерство на Технолошко-ме-
талуршком факултету са претходно завршеним
основним академским студијама.

Висину стипендија одређује министар одбра-
не за школску 2019/2020. годину у износу од
35.000,00 динара за студенте основних академ-
ских студија и 50.000,00 динара за студенте мастер
академских студија на месечном нивоу.

II ПОТРЕБНА ДОКУМЕНТА

Студент приликом пријављивања на конкурс
подноси следећа документа:

- пријаву (образац)
- уверење о држављанству Републике Србије (не
старије од шест месеци);
- уверење о уписаним студијама другог степена,
за студенте мастер академских студија;
- уверење о дипломирању на основним академ-
ским студијама (оверена фотокопија), за студен-
те мастер академских студија;

- потврду да је уписан у четврту годину основних академских студија, за студенте основних академских студија;
 - потврду о оствареном успеху са претходних година студија;
 - штампане податке са електронске личне карте или фотокопију важеће личне карте (без чипа);
 - уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
 - уверење надлежног органа МУП да кандидат није кривично осуђиван казном затвора од најмање шест месеци или казном малолетничког затвора или им није изрицана заводска мера (не старије од шест месеци);
 - потврду одговарајуће високошколске установе да не остварује право на студентски кредит или стипендију по другом основу.
- Поднета конкурсна документа се не враћају.

III РОК ЗА ПОДНОШЕЊЕ ДОКУМЕНТА И ОДЛУЧИВАЊЕ О ДОДЕЛИ СТИПЕНДИЈЕ

Рок за пријављивање на конкурс је до **31. октобра 2019. године**.

Образац пријаве на конкурс може се преузети на сајту Министарства одбране на адреси: www.mod.gov.rs, у рубрици „Конкурси, огласи, јавне набавке“.

Пријаве на конкурс доставити на адресу: **Сектор за људске ресурсе Министарства одбране, Немањина 15, Београд, са назнаком „Пријава за Конкурс за доделу стипендија студентима високошколских установа“**.

Неблаговременом пријавом сматра се пријава која је предата након истека рока за пријављивање и такве се неће разматрати.

Непотпуну пријаву сматра се пријава која не садржи сву потребну документацију која је наведена у конкурс и која ће се одбацити као неисправна.

Одлуку о додели студентске стипендије за текућу школску годину доноси министар одбране на основу коначне ранг-листе.

IV КРИТЕРИЈУМИ ЗА УТВРЂИВАЊЕ РЕДОСЛЕДА

Редослед пријављених кандидата за доделу студентске стипендије утврђује се на основу:

- 1) успеха оствареног у претходном школовању;
- 2) ефикасности студирања.

Успех остварен у претходном школовању исказује се бројем бодова у висини просечне оценое положених испита током студирања (од 8,00 до 10 бодова).

Ефикасност студирања исказује се бројем бодова према години студија у коју је студент уписан:

- 1) за IV годину – 4,50 бодова,
- 2) за V годину – 5,00 бодова.

Кандидати се рангирају према укупном броју бодова оствареном по свим основама које се вреднују за доделу студентске стипендије.

Рангирање се врши на основу достављене документације.

Приликом рангирања првенство под једнаким условима има кандидат који је члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрлог од последица повреда задобијених у вршењу службе у Војсци Србије и професионалног припадника Војске Србије премештеног из једног места у друго место службовања.

V ПОСТУПАК

Студент за добијање студентске стипендије подноси пријаву са потребном конкурсном докумен-

тацијом Сектору за људске ресурсе Министарства одбране уз потврду одговарајуће школске установе да не остварује право на стипендију по другом основу.

Комисију за разматрање пристиглих молби, образује организациона јединица Министарства одбране надлежна за кадрове.

На основу извршеног рангирања кандидата Управа за кадрове Сектора за људске ресурсе Министарства одбране утврђује предлог ранг-листе кандидата за студентску стипендију и објављује је на интернет адреси Министарства одбране.

Кандидат незадовољан предлогом ранг-листе има право приговора у року од 10 (десет) дана од дана његовог објављивања на интернет адреси Министарства одбране.

Кандидат подноси приговор Министарству одбране – Комисији за решавање по приговору на предлог ранг-листе, преко Управе за кадрове Сектора за људске ресурсе Министарства одбране.

Комисија разматра приговоре и утврђује коначну ранг-листу кандидата за студентску стипендију која се објављује на интернет адреси Министарства одбране.

Министар одбране доноси коначну одлуку о додели студентске стипендије на основу коначне ранг-листе.

На основу одлуке министра о додели студентске стипендије, студент закључује уговор о стипендији с Министарством одбране којим се ближе уређују права и обавезе у вези са коришћењем стипендије.

VI ИСПЛАТА СТИПЕНДИЈА

Студенту се исплаћује студентска стипендија у десет једнаких месечних рата, до 15. у месецу за претходни месец.

Студенту завршне године студија се непарним бројем семестара стипендија се исплаћује у пет једнаких месечних рата.

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

за пријем лица у својству цивилних лица на служби у Војсци Србије

у радни однос на неодређено време ради попуне радних места

I Назив установе Војске Србије у којој се попуњавају радна места:

Управа за обавештајно-извиђачке послове (Ј-2) ГШ ВС:

1. референт (2 извршиоца), ССС,
2. радник за спремање просторија (1 извршилац), ПКВ/ОШ,
3. помоћни радник (1 извршилац), ПКВ;
Управа за логистику (Ј-4) ГШ ВС:
4. столар (1 извршилац), ВКВ,
5. инсталтер водовода и канализације – возач (1 извршилац), КВ,
6. електроинсталтер (1 извршилац), КВ;
Управа за планирање и развој (Ј-5) ГШ ВС:
7. виши истраживач (1 извршилац), С2С,
8. виши истраживач (1 извршилац), С2С,
9. виши истраживач (1 извршилац), С2С,

10. виши истраживач (1 извршилац), С2С

11. водећи истраживач (1 извршилац), С2С;

Управа за телекомуникације и информатику (Ј-6) ГШ ВС:

12. механичар за радио-уређаје и системе – возач (1 извршилац), ВКВ,

13. чувар – водич паса (1 извршилац), КВ,

14. механичар за возила точкаше – возач (1 извршилац), ВКВ;

Команда Гарде:

15. радник за спремање просторија (2 извршиоца), ПКВ,

16. поткивач (1 извршилац), КВ,

17. возач (2 извршиоца), ССС,

18. помоћни радник (2 извршиоца), КВ,

19. механичар за возила точкаше – возач (1 извршилац), ВКВ,

20. механичар за возила точкаше (1 извршилац), КВ,

21. електромеханичар за возила точкаше – возач (1 извршилац), ВКВ,

22. ауто-лимар (1 извршилац), КВ,

23. електромеханичар за клима и расхладне уређаје (1 извршилац), ВКВ,

24. кувар (1 извршилац), КВ,

25. руковалац пољопривредних машина – чувар (2 извршиоца), КВ;

Копнена војска:

26. механичар за возила точкаше (1 извршилац), КВ,

27. електроинсталтер (1 извршилац), ВКВ,

28. механичар за возила точкаше – возач (1 извршилац), КВ,

29. електромеханичар за возила гусеничаре (1 извршилац), ВКВ,

30. електроинсталтер (1 извршилац), ВКВ,

31. механичар за возила точкаше – возач (1 извршилац), ВКВ,

32. руковалац (1 извршилац), ССС,

33. руководилац радова уједно возач (1 извршилац), ССС,

34. механичар за клима и расхладне уређаје (1 извршилац), КВ,

35. електромеханичар за интендантске машине (1 извршилац), ВКВ,

36. електроинсталтер (1 извршилац), ВКВ;

Ратно ваздухопловство и противваздухопловна одбрана:

37. возач аутобуса (1 извршилац), ВКВ,

38. руковалац машина за прање посуђа (1 извршилац), КВ,

39. хемијски лаборант (1 извршилац), ССС,

40. електромеханичар за возила точкаше (1 извршилац), ВКВ,

41. авио-лимар (1 извршилац), КВ,

42. механичар за возила точкаше (1 извршилац), ВКВ,

43. механичар за возила точкаше (1 извршилац), ВКВ,

44. механичар за возила точкаше – возач (1 извршилац), ВКВ,

45. противпожарац (1 извршилац), ССС;

Команда за обуку:

46. самостални референт за књиговодство – благајник (1 извршилац), ССС,

47. механичар за возила точкаше – возач (1 извршилац), ВКВ,

48. електромеханичар за возила точкаше (1 извршилац), ВКВ,

49. инсталтер водовода и канализације (1 извршилац), КВ,

- 50. кувар (1 извршилац), KB,
- 51. возач (1 извршилац), KB,
- 52. инсталтер водовода и канализације (1 извршилац), KB,
- 53. електроинсталтер (1 извршилац), KB,
- 54. електромеханичар за возила точкаше – возач (1 извршилац), KBV,
- 55. кувар – вођа смене (1 извршилац), KBV.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА :

- да су кандидати пунолетни држављани Републике Србије,
- да су здравствено способни за рад у Министарству одбране и Војсци Србије,
- да имају одговарајућу стручну спрему за радно место за које конкуришу,
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа,
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест (6) месеци,
- да су безбедносно проверени и да нема безбедносних сметњи за пријем на радна места на која конкуришу.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- **за радно место под редним бројем 1:**
- завршена средња стручна школа геодетског усмерења и познавање рада на рачунару;
- **за радно место под редним бројем 2 и 3:**
- завршена основна школа;
- **за радно место на редном броју 4:**
- средња школа у трајању од четири године, образовни профил столар,
- специјализација (на основу стручности средњег образовања), образовни профил столар;
- **за радно место на редном броју 5:**
- средње образовање из грађевине, образовни профил из водоводних и канализационих инсталација,
- возачка дозвола Ц категорије;
- **за радно место на редном броју 6:**
- средње образовање, образовни профил електроинсталтер;
- **за радно место на редном броју 7:**
- да кандидат има звање дипломирани инжењер електротехнике (ВСС) или мастер инжењер електротехнике и рачунарства (С2С),
- да кандидат има завршен одговарајући факултет, смер/модул: електроника и телекомуникације, или микроталасна техника, или системско инжењерство и радио-комуникације, или телекомуникације, или телекомуникациони системи и електроника, или електроника, или сигнали и системи, или обрада сигнала, или електроника и микросистеми, или микроелектроника, или примењена електроника, или аутоматско управљање;
- **за радно место на редном броју 8:**
- да кандидат има звање дипломирани инжењер електротехнике (ВСС) или мастер инжењер електротехнике и рачунарства (С2С),
- да кандидат има завршен одговарајући факултет, смер/модул: физичка електроника или наноелектроника или оптоелектроника и ласерска техника или оптоелектроника или фотоника или термовизијски системи или ласерски системи или електроника или сигнали и системи или електроника и микросистеми или микроелектроника или примењена електроника или аутоматско управљање:

лектроника или примењена електроника или аутоматско управљање:

- **за радно место на редном броју 9:**
- да кандидат има звање дипломирани инжењер технологије (ВСС) или мастер инжењер технологије (С2С),
- да кандидат има завршен одговарајући факултет, смер/модул: биохемијско инжењерство, биотехнологије, инжењерство заштите животне средине, хемијске технологије, хемијско инжењерство, електрохемијско инжењерство;
- **за радно место на редном броју 10:**
- да кандидат има звање дипломирани инжењер електротехнике (ВСС) или мастер инжењер електротехнике и рачунарства (С2С),
- да кандидат има завршен одговарајући факултет, смер/модул: микроталасна техника, електроника, телекомуникације, сигнали и системи, управљање системима, физичка електроника или сродни;
- **за радно место на редном броју 11:**
- да кандидат има звање дипломирани инжењер машинства (ВСС) или мастер инжењер машинства (С2С),
- да кандидат има завршен одговарајући факултет, смер/модул: термотехника или мотори;
- **за радно место на редном броју 12:**
- завршена средња школа за KBV раднике – смер електротехнички (V степен),
- возачка дозвола Ц категорије;
- **за радно место на редном броју 13:**
- завршена средња школа (III степен);
- **за радно место на редном броју 14:**
- завршена средња техничка школа за KBV раднике (V степен),
- возачка дозвола Ц категорије;
- **за радно место на редном броју 15 и 18:**
- завршен 1. и 2. разред средње школе.
- **за радно место на редном броју 16:**
- 3. степен стручне спреме;
- **за радно место на редном броју 17:**
- 4. степен стручне спреме,
- возачка дозвола Ц категорије;
- **за радно место на редном броју 19:**
- 4. степен стручне спреме и специјализација за механичара за возила точкаше,
- возачка дозвола Ц категорије;
- **за радно место на редном броју 20:**
- 3. степен стручне спреме – смер механичара за возила точкаше;
- **за радно место на редном броју 21:**
- 4. степен стручне спреме и специјализација за електромеханичара за возила точкаше,
- возачка дозвола Ц категорије;
- **за радно место на редном броју 22:**
- 3. степен стручне спреме – смер ауто-лимар;
- **за радно место на редном броју 23:**
- 4. степен стручне спреме и специјализација за електромеханичара за клима и расхладне уређаје;
- **за радно место на редном броју 24:**
- 3. степен стручне спреме – смер куварски;
- **за радно место на редном броју 25:**
- 3. степен стручне спреме,
- возачка дозвола Ф категорије;
- **за радно место на редном броју 26:**
- завршена средња школа машинске струке, занимање ауто-механичар KB;
- **за радно место на редном броју 27:**

- завршена средња школа електротехничке струке, положен специјалистички испит електротехничке струке – специјалиста KBV;
- **за радно место на редном броју 28:**
- завршена средња школа машинске струке, занимање ауто-механичар,
- возачка дозволе Ц категорије;
- **за радно место на редном броју 29:**
- завршена средња школа, смер машински, занимање механичар за инжењеријске машине – специјалиста KBV;
- **за радно место на редном броју 30:**
- завршена средња школа електротехничке струке,
- положен специјалистички испит електротехничке струке – специјалиста KBV;
- **за радно место на редном броју 31:**
- завршена средња школа машинске струке, занимање ауто-механичар,
- положен специјалистички испит машинске струке или аутомеханичар – специјалиста KBV,
- возачка дозвола Ц категорије;
- **за радно место на редном броју 32:**
- завршена средња школа грађевинске струке – смер нискоградња;
- **за радно место на редном броју 33:**
- завршена средња грађевинска школа – смер високоградња,
- возачка дозвола Ц категорије;
- **за радно место на редном броју 34:**
- завршена школа за KB раднике – смер електро-механичар;
- **за радно место на редном броју 35:**
- завршена средња техничка школа за KBV радника, занимање механичар за расхладну и белу технику – специјалиста;
- **за радно место на редном броју 36:**
- Завршена средња електротехничка школа за KBV радника, смер електромонтер или други смер јаке струје – специјалиста;
- **за радно место на редном броју 37:**
- завршена средња школа и специјализација саобраћајне струке (KBV),
- поседовање возачке дозволе Д категорије;
- **за радно место на редном броју 38:**
- 3. степен стручне спреме;
- **за радно место на редном броју 39:**
- 4. степен стручне спреме, средња хемијска школа – смер хемијски лаборант;
- **за радно место на редном броју 40:**
- 4. степен стручне спреме и специјалистичко образовање KBV, образовни профил електро-механичар за машине и опрему,
- поседовање возачке дозволе Ц категорије;
- **за радно место на редном броју 41:**
- 3. степен стручне спреме за занимања металске струке;
- **за радно место на редном броју 42:**
- 3. или 4. степен стручне спреме за занимања машинске струке, специјалистичко образовање KBV,
- возачка дозвола Ц категорије;
- **за радно место на редном броју 43:**
- 3. или 4. степен стручне спреме за занимања машинске струке, специјалистичко образовање KBV,
- возачка дозвола Ц категорије;
- **за радно место на редном броју 44:**
- 3. или 4. степен стручне спреме за занимања машинске струке, специјалистичко образовање KBV,

- возачка дозвола Ц категорије;
за радно место на редном броју 45:
- 4. степен стручне спреме,
- положен стручни испит из области заштите од пожара;
за радно место на редном броју 46:
- 4. степен стручне спреме, економске струке;
за радно место на редном броју 47:
- 5. степен стручне спреме, смер аутомеханичар,
- возачка дозвола Ц категорије;
за радно место на редном броју 48:
- 5. степен стручне спреме, смер електромеханичар;
за радно место на редном броју 49:
- 3 или 4. степен стручне спреме, машинске струке и одговарајући сертификат или потврда за водоинсталатера;
за радно место на редном броју 50:
- 3. или 4. степен стручне спреме, смер куварски;
за радно место на редном броју 51:
- 3. степен стручне спреме,
- возачка дозвола Ц категорије;
за радно место на редном броју 52:
- 3. степен стручне спреме, водоинсталатер;
за радно место на редном броју 53:
- 3. степен, смер електроинсталатер или школа за КВ радника електроинсталатера;
за радно место на редном броју 54:
- 5. степен стручне спреме, смер електромеханичар и возачка дозвола Б и Ц категорије или школа за КВВ радника електромеханичара за возила точкаше и возачка дозвола Б и Ц категорије;
за радно место на редном броју 55:
- 5. степен стручне спреме, смер куварски или школа за КВВ радника куvara.

Заједничко за сва радна места:

II Изборни поступак:

У изборном поступку биће примењени критеријуми прописани Одлуком о критеријумима за пријем цивилних лица на служби у Војсци Србије јавним конкурсом и без јавног конкурса („Службени војни лист”, број 13/19), и то:

- за радно место под редним бројем 1: обухвата просек оцена са последњег нивоа школовања које је прописано за пријем на радно место (30% од укупног броја бодова), проверу знања и способности (20% од укупног броја бодова) психолошку процену кандидата (40% од укупног броја бодова), разговор са кандидатом (10% од укупног броја бодова), медицинско-здравствену процену и безбедносна провера;
- за радна места на осталим редним бројевима: обухватају просек оцена са последњег нивоа школовања које је прописано за пријем на радно место (40% од укупног броја бодова), психолошку процену кандидата (40% од укупног броја бодова) и разговор са кандидатом (20% од укупног броја бодова), медицинско-здравствену процену и безбедносна провера.

Тест знања и вештина састојаће се из два дела, стручно геодетски и информатички део. Тестови су састављени од питања која се решавају заокруживањем једног или више понуђених одговора.

Кандидати са више од 50% тачних одговора могу да учествују у даљем току селекције – разговор са кандидатом;

- за радна места на редном броју 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25: просек оцена са нивоа школовања које је прописано за пријем на радно место

(30% од укупног броја бодова), психолошку процену кандидата (40% од укупног броја бодова), разговор са кандидатом (10% од укупног броја бодова), провера знања и способности (20% од укупног броја бодова), медицинско-здравствену процену и безбедносна провера.

Кандидати чије су пријаве благовремене, допуштене, разумљиве, потпуне и уз које су приложени сви докази и који испуњавају све услове за запошлење на формацијским местима за која конкуришу биће упућени на психолошку процену капацитета у надлежне војноздравствене установе. Наведена процена врши се путем стандардизованих тестова. О датуму, времену и месту обављања процене психолошких капацитета кандидати ће бити обавештени писаним путем на адресе наведене у пријави.

Кандидати који не задовоље на психолошкој процени губе право на даље учешће у изборном поступку.

Такође, за кандидате који испуњавају услове конкурса, уз њихову писану сагласност биће извршена безбедносна провера у складу са Правилником о безбедносним проверама лица које обавља Војнобезбедносна агенција.

Кандидати који се не одазову позиву у било којој фази изборног поступка губе право на даље учешће о изборном поступку.

Кандидати који уђу у најужи избор, пре пријема у радни однос доставиће лекарско уверење о општој здравственој способности.

Место рада:

- Београд (за радна места на редном броју: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 19, 20, 21, 22, 23 и 24),
- Батајница (за радна места на редном броју: 3, 37, 38, 39 и 45),
- Ниш (за радна места на редном броју: 13, 33 и 34),
- Карађорђево (за радна места на редном броју: 16, 17 и 18),
- Добановци (за радно место на редном броју: 25),
- Сремска Митровица (за радна места на редном броју: 26 и 27),
- Бачка Топола (за радна места на редном броју: 28 и 29),
- Нови Сад (за радна места на редном броју 30 и 44)
- Рашка (за радно место на редном броју: 31),
- Нови Пазар (за радно место на редном броју: 32),
- Врање (за радна места на редном броју: 35 и 36)
- Сомбор (за радно место на редном броју: 46),
- Јаково (за радна места на редном броју: 47, 48, и 43)
- Зајечар (за радно место на редном броју: 49),
- Ваљево (за радно место на редном броју: 50),
- Пожаревац (за радна места на редном броју: 51 и 52),
- Зрењанин (за радна места на редном броју: 53, 54 и 55),
- Лађевци (за радна места на редном броју: 40 и 41) и
- Зуце (за радно место на редном броју: 42).

III Рок за подношење пријаве на јавни конкурс:

30 (тридесет) дана и почиње да тече наредног дана од дана када је јавни конкурс оглашен у магазину „Одбрана”.

IV Лице задужено за давање обавештења о јавном конкурс:

- за радна места на редном броју 1. и 2: Станковић Саша, телефон 011/3205-007, 011/3205-196 или на сајту Војногеографског института www.vgi.mod.gov.rs и слањем e-mail на адресу vgi@vs.rs;
- за радно место на редном броју 3: Јелић Дејан, телефон 011/3074-513 и 011/3074-486;
- за радна места на редном броју 4, 5 и 6: Игор Миладиновић, телефон: 011/3205-361 или 064/8329-514;
- за радна места на редном броју 7, 8, 9, 10, 11: Велимир Ћосовић, телефон 011/3401-069 и Никола Васиљевић, телефон 011/3401-007;
- за радна места на редном броју 12, 13 и 14: Басти Сања, телефон: 011/3603-546;
- за радна места на редном броју 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 и 25: Бојан Симеуновић и Иван Перић, телефон 011/2064-374;
- за радна места на редном броју 26, 27, 28, 29 и 30: Чабан Прец, телефон: 021/4835-016;
- за радна места на редном броју 31 и 32: Небојша Ристовић, тел. 036/308-422;
- за радна места на редном броју 33 и 34: Жељко Гајевић, тел. 018/508-554;
- за радна места на редном броју 35 и 36: Драган Николић, тел. 017/414-102, локал 051;
- за радна места на редном броју од 37 до 45: Александар Ћираковић, телефон 011/3074-008;
- за радно место на редном броју 46: Жељко Ђурђевић и Милош Нинић, телефон 025/43-88-99 локал 58-167 и локал 58-091;
- за радна места на редном броју 47 и 48: Мишо Маџарац, телефон 011/8416-660, локал 767;
- за радно место на редном броју 49: Маријан Станковић и Игор Стефановић, телефон 019/426-388;
- за радно место на редном броју 50: Дејан Миловановић и Иван Арсић, телефон 014/296-017 и 014/296-022;
- за радна места на редном броју 51. и 52: Ђорђевић Владислав и Сретен Спасић, телефон 012/223-666, локал 49-101;
- за радна места на редном броју 53, 54. и 55: Никола Торњански, телефон 021/4835-723.

V Адреса на коју се подноси пријава за јавни конкурс са назнаком „за јавни конкурс”:

За радна места на редном броју 1. и 2:
Војногеографски институт, Мије Ковачевића 5, 11000 Београд.

Лична достава пријава може се извршити у деловодству Војногеографског института, улица Мије Ковачевића 5, 11000 Београд.

За радно место на редном броју 3:

Војна пошта 4522 Батајница, Насеље 13. мај, 11186 Галеника.

За радна места на редном броју 4, 5 и 6:

Централна логистичка база, Мије Ковачевића 5, 11000 Београд.

Лична достава пријава може се извршити на деловодство ВП 9808 Београд, Мије Ковачевића 5, Београд.

За радна места на редном броју 7, 8, 9, 10, 11:
Технички опитни центар – Београд, Војводе Степе 445, 11000 Београд.

Лична достава пријава може се извршити у деловодству Техничког опитног центра, Војводе Степе 445, 11000 Београд.

За радна места на редном броју 12, 13 и 14:
ВП 5542 Београд, Рашка 2, 11000 Београд.

Лична достава пријава може се извршити на деловодство ВП 5542 Београд, Рашка 2, Београд.
За радна места на редном броју 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 и 25:

ВП 4795 Београд, Јована Маринковића бб, 11000 Београд.

Лична достава пријава може се извршити у деловодству ВП 4795 Београд, 11000 Београд.

За радна места на редном броју 26, 27, 28, 29 и 30:

ВП 1414 Нови Сад, Дунавска 33, 21000 Нови Сад.

За радна места на редном броју 31 и 32:

ВП 3720 Краљево, IV Црногорска бб, Рибница, 36000 Краљево.

За радна места на редном броју 33 и 34:

ВП 4666 Ниш, Чегарска бб, 18000 Ниш.

За радна места на редном броју 35 и 36:

ВП 4976 Врање, Пролетерских бригада бб, 17500 Врање.

За радна места на редном броју од 37 до 45:
 Команда Ратног ваздухопловства и ПВО, Главна 1, 11080 Земун.

За радно место на редном броју 46:

ВП 1423 Сомбор, Централа бб, 25000 Сомбор.

Лична достава пријава може се извршити у деловодству ВП 1423 Сомбор, Централа бб, 25000 Сомбор.

За радна места на редном броју 47 и 48:

ВП 5004 Јаково, Армијска 1, 11276 Јаково.

Лична достава пријава може се извршити у деловодству ВП 5004 Јаково, Армијска 1, 11276 Јаково.

За радно место на редном броју 49:

ВП 6002 Зајечар, Шљиварски пут бб, 19000 Зајечар.

Лична достава пријава може се извршити у деловодству ВП 6002 Зајечар, Шљиварски пут бб, 19000 Зајечар.

За радно место на редном броју 50:

ВП 9845 Ваљево, Војводе Мишића бб, 14000 Ваљево.

Лична достава пријава може се извршити у деловодству ВП 9845 Ваљево, Војводе Мишића бб, 14000 Ваљево.

За радна места на редном броју 51. и 52:

ВП 5302 Пожаревац, 6. личке дивизије бб, 12 000 Пожаревац.

Лична достава пријава може се извршити у деловодству ВП 5302 Пожаревац, 6. личке дивизије бб, 12 000 Пожаревац.

За радна места на редном броју 53, 54. и 55:

ВП 3160 Зрењанин, Стевице Јовановића 19, 23000 Зрењанин.

Лична достава пријава може се извршити у деловодству ВП 3160 Зрењанин, Стевице Јовановића 19, 23000 Зрењанин.

VI Докази који се прилажу уз пријаву на јавни конкурс:

Уз пријаву у којој се наводе основни лични подаци, адреса становања, контакт телефон, mail адреса, редни број радног места на које се конкурише, кандидати поред кратке биографије прилажу и следеће:

- оригинал или оверена копија дипломе којом се потврђује стручна спрема, односно стечено прописано звање или занимање;
- оригинал или оверена копија сведочанства за сваки разред завршене школе — за радна места за која је прописан 3, 4. или 5. степен стручне спреме;

- копија возачке дозволе — за радна места возача;
- уверење о држављанству (не старије од шест месеци);
- извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац — не старије од шест месеци);
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест (6) месеци;
- уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да у радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа.

Сви докази се прилажу у оригиналу или у фотокопији која је оверена у општини, суду или код јавног бележника.

Напомена: Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве и пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереној у општини, суду или код јавног бележника, биће одбачене решењем.

Сагласно одредби члана 125. Закона о Војсци Србије, при избору за пријем у службу у својству цивилног лица на служби у Војсци Србије додатно се вреднује чињеница да је кандидат супружник, односно члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрлог од последица повреда задобијених у вршењу службе у Војсци Србије, дете палог борца, супружник професионалног припадника Војске Србије премештеног из једног у друго место службовања и супружник односно члан породице професионалног војног лица. Након реализације свих активности у селекцији, а пре формирања листе за избор, кандидатима који испуњавају услове члана 125. Закона о Војсци Србије укупно остварен број бодова увећава се за 5%.

Пробни рад обавезан је за све оне кандидате који први пут заснивају радни однос у државном органу. Пробни рад за радни однос заснован на неодређено време траје 6 месеци. Запосленом који не задовољи на пробном раду отказује се радни однос без права на новчану накнаду без отказа.

Јавни конкурс спроводи конкурсна комисија коју именује министар одбране.

Одредбом члана 9. и члана 103. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС”, број 18/2016) прописано је, између осталог, да у поступку који се покреће по захтеву странке орган може да оствари увид, прибавља и обрађује личне податке о чињеницама о којима се води службена евиденција када је то неопходно за одлучивање, осим ако странка изричито изјави да ће податке прибавити сама.

Потребно је да кандидат попуни изјаву којом се опредељује за једну од две могућности: да орган прибави податке о којима се води службена евиденција или да ће то кандидат учинити сам. Наведеној изјави је могуће преузети на сајту Министарства одбране или Војске Србије.

Потписану изјаву неопходно је доставити уз молбу уз напред наведене доказе како би орган могао даље да поступа.

Документа о чињеницама о којима се води службена евиденција су: уверење о држављанству; извод из матичне књиге рођених; уверење из суда и МУП-а да се против лица не води кривични посту-

пак, односно да лице није осуђивано на казну затвора у трајању од најмање 6 месеци; уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа.

Кандидати који конкуришу на више формацијских места подносе појединачне пријаве за свако формацијско место на које конкуришу.

Лице које је већ запослено у Министарству одбране или Војсци Србије, а које се пријављује на јавни конкурс, уместо уверења о држављанству и извода из матичне књиге рођених, подноси решење о распоређивању на радно место, односно формацијско место у организационој јединици у којој ради, или решење да је нераспоређено.

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

за пријем лица у својству цивилних лица на служби у Војсци Србије

у радни однос на неодређено време ради попуне радних места

I Назив организационе јединице Војске Србије у којој се попуњавају формацијска места:

КОПНЕНА ВОЈСКА

ВП 1414 Нови Сад:

1. психолог, 1 извршилац, ВСС,
2. самостални референт за књиговодство-благајник, 1 извршилац, ССС,
3. механичар за возила точкаше-возач, 1 извршилац, KB,
4. електромеханичар за возила точкаше-електромеханичар за изворе струје и елек. агрегате, 1 извршилац, KB,
5. кувар-вођа смене, 1 извршилац, KBK,
6. кувар, 1 извршилац, KB,
7. помоћни радник — руковац машине за прање посуђа, 1 извршилац, ОШ,
8. перионичар-пеглар, 2 извршиоца, ОШ,
9. руковац — референт за инфраструктуру, 1 извршилац, ВШС,
10. руковац 1 извршилац, ССС,
11. електроинсталатер 1 извршилац, KBK,
12. инсталатер водовода и канализације, 1 извршилац, KBK,
13. управник сервиса термоенергетике, 1 извршилац, KBK,
14. руковац парних котлова са АТК, 3 извршиоца, KBK,
15. руковац парних котлова са АТК, 2 извршиоца, KB,
16. монтер централног грејања — заваривач, 1 извршилац, KB,
17. аутоматичар, 1 извршилац, KBK,
18. помоћни радник, 2 извршиоца, ОШ,
19. фармацевт, 1 извршилац, ВСС,
20. лабораторијски техничар, 1 извршилац, ССС.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА :

- да су кандидати пунолетни држављани Републике Србије,

- да су здравствено способни за рад у Министарству одбране и Војсци Србије,
- да имају одговарајућу стручну спрему за радно место за које конкуришу
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа,
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест (6) месеци,
- да су безбедносно проверени и да нема безбедносних сметњи за пријем на радна места на која конкуришу.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ:

- радно место на редном броју 1:** завршен филозофски факултет, звање дипломирани психолога;
- радно место на редном броју 2:** завршена средња економска школа;
- радно место на редном броју 3:** завршена средња школа машинске струке, занимање ауто-механичар, KB и поседовање возачке дозволе Ц категорије;
- радно место на редном броју 4:** завршена електротехничка школа или машинска школа – смер механичар за изворе струје, KB;
- радно место на редном броју 5:** завршена средња школа угоститељске струке,
- положен специјалистички испит – кувар специјалиста, KBK.
- радно место на редном броју 6:** завршена средња школа угоститељске струке, занимање кувар, KB;
- радно место на редном броју 7 и 8:** завршена основна школа;
- радно место на редном броју 9:** завршена виша школа грађевинске струке, ВШС;
- радно место на редном броју 10:** завршена средња грађевинска школа, ССС;
- радно место на редном броју 11:** завршена средња електротехничка школа,
- положен специјалистички испит – занимање електроинсталатер, KBK;
- радно место на редном броју 12:** завршена средња машинска школа,
- положен специјалистички испит – занимање инсталатер водовода и канализације, KBK;
- радно место на редном броју 13:** завршена средња машинска школа,
- положен специјалистички испит – смер термоенергетика, KBK;
- радно место на редном броју 14:** завршена средња машинска школа,
- положен специјалистички испит – смер термоенергетика, KBK,
- сертификат за рад на термоенергетским постројењима са аутоматском командом;
- радно место на редном броју 15:** завршена средња машинска школа, смер термоенергетика, KB,
- сертификат за рад на термоенергетским постројењима са аутоматском командом;
- радно место на редном броју 16:** завршена средња машинска школа, занимање монтер централног грејања, KB,
- сертификат за заваривача;

радно место на редном броју 17:

- завршена средња електротехничка школа – занимање специјалиста аутоматике, KBK;
- радно место на редном броју 18:
- завршена основна школа;
- радно место на редном броју 19:**
- завршен фармацеутски факултет, BCC;
- радно место на редном броју 20:
- завршена средња медицинска школа, смер лабораторијски техничар, ССС.

II Заједничко за сва формацијска места:

II Изборни поступак:

У изборном поступку биће примењени критеријуми прописани Одлуком о критеријумима за пријем цивилних лица на службу у Војсци Србије јавним конкурсом и без јавног конкурса („Службени војни лист”, број 13/19), а који обухватају просек оцена са нивоа школовања које је прописано за пријем на радно место (40% од укупног броја бодова), психолошку процену кандидата (40% од укупног броја бодова) и разговор са кандидатом (20% од укупног броја бодова).

Кандидати чије су пријаве благовремене, допуштене, разумљиве, потпуне и уз које су приложени сви докази и који испуњавају све услове за запошлење на формацијским местима за која конкуришу биће упућени на психолошку процену капацитета у надлежне војноздравствене установе. Наведена процена врши се путем стандардизованих тестова. О датуму, времену и месту обављања процене психолошких капацитета кандидати ће бити обавештени писаним путем на адресе наведене у пријави.

Кандидати који не задовоље на психолошкој процени губе право на даље учешће у изборном поступку.

Са кандидатима који задовоље процену психолошких капацитета биће обављен разговор. О датуму, времену и месту обављања разговора кандидати ће бити обавештени писаним путем на адресе наведене у пријави.

Такође, за кандидате који испуњавају услове конкурса, уз њихову писану сагласност, биће извршена безбедносна провера у складу са Правилником о безбедносним проверама лица које обавља Војнобезбедносна агенција.

Кандидати који се не одазову позиву у било којој фази изборног поступка губе право на даље учешће у изборном поступку.

Кандидати који уђу у најужи избор, пре пријема у радни однос доставиће лекарско уверење о општој здравственој способности.

III Место рада: Лозница

IV Рок за подношење пријаве на јавни конкурс је 30 (тридесет) дана и почиње да тече од наредног дана од кад је јавни конкурс оглашен у магазину „Одбрана”.

V Лице које је задужено за давање обавештења о јавном конкурсу: Чаба Прец, телефон 021/4835-016.

VI Адреса на коју се подноси пријава за јавни конкурс:

Поштом на адресу ВП 1414 Нови Сад, Дунавска 33, 21000 Нови Сад, са назнаком „за јавни конкурс”.

VII Докази које се прилажу уз пријаву на јавни конкурс:

Уз пријаву у којој се наводе основни лични подаци, адреса становања, контакт телефон, mail адреса, редни број формацијског места на које се конкурише, кандидати поред кратке биографије прилажу и следеће:

· за сва формацијска места:

- уверење о држављанству (не старије од шест месеци);
- извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац – не старије од шест месеци);
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест (6) месеци; уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа;
- уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да у радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа;

· **за формацијско место на редном броју 1** – оригинал или оверена фотокопија дипломе којом се потврђује стечена стручна спрема и звање;

· **за формацијско место од редног броја 2 до 20** – оригинал или оверена фотокопија дипломе којом се потврђује стручна спрема и оригинал или оверена фотокопија сведочанстава за завршен сваки разред средње школе;

· **за формацијско место под редним бројем 5, 11, 12, 13, 14, 15 и 17** – оригинал или оверена фотокопија доказа о стручној оспособљености – диплома о положеном специјалистичком испиту;

· **за формацијско место под редним бројем 3** – оригинал или оверена фотокопија возачке дозволе за Ц категорију.

Сви докази се прилажу у оригиналу или у фотокопији која је оверена у општини, суду или код јавног бележника.

Напомена: Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве и пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереној у општини, суду или код јавног бележника, биће одбачене решењем.

Сагласно одредби члана 125. Закона о Војсци Србије, при избору за пријем у службу у својству цивилног лица на служби у Војсци Србије додатно се вреднује чињеница да је кандидат супружник, односно члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрог од последица повреда задобијених у вршењу службе у Војсци Србије, дете палог борца, супружник професионалног припадника Војске Србије премештеног из једног у друго место службовања и супружник односно члан породице професионалног војног лица. Након реализације свих активности у селекцији, а пре формирања листе за избор, кандидатима који испуњавају услове члана 125. Закона о Војсци Србије, укупно остварен број бодова увећава се за 5%.

Пробни рад обавезан је за све оне кандидате који први пут заснивају радни однос у државном органу. Пробни рад за радни однос заснован на неодређено време траје 6 месеци. Запосленом који не задовољи на пробном раду отказује се радни однос без права на новчану накнаду без отказа.

Јавни конкурс спроводи конкурсна комисија коју именује министар одбране.

Одредбом члана 9. и члана 103. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС”, број 18/16) прописано је, између осталог, да у поступку који се покреће по захтеву странке орган

може да оствари увид, прибавља и обрађује личне податке о чињеницама о којима се води службена евиденција када је то неопходно за одлучивање, осим ако странка изричито изјави да ће податке прибавити сама.

Потребно је да кандидат попуни изјаву којом се опредељује за једну од две могућности: да орган прибави податке о којима се води службена евиденција или да ће то кандидат учинити сам. Наведену изјаву могуће је преузети на сајту Министарства одбране или Војске Србије.

Потписану изјаву је неопходно доставити уз молбу уз напред наведене доказе како би орган могао даље да поступа.

Документа о чињеницама о којима се води службена евиденција су: уверење о држављанству; извод из матичне књиге рођених; уверење из суда и МУП-а да се против лица не води кривични поступак, односно да лице није осуђивано на казну затвора у трајању од најмање 6 месеци; уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа.

Кандидати који конкуришу на више формацијских места подносе појединачне пријаве за свако формацијско место на које конкуришу.

Лице које је већ запослено у Министарству одбране или Војсци Србије, а које се пријављује на јавни конкурс, уместо уверења о држављанству и извода из матичне књиге рођених, подноси решење о распоређивању на радно место, односно формацијско место у организационој јединици у којој ради, или решење да је нераспоређено.

Специјална бригада Војске Србије расписује ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем кандидата на селективну обуку

1 УСЛОВИ КОНКУРСА:

За пријем кандидата на селективну обуку у Специјалну бригаду могу конкурсати **професионални официри, подофицири и професионални војници свих родова и служби** из Министарства одбране и Војске Србије који испуњавају следеће опште и посебне услове:

а) општи услови:

- да испуњавају услове прописане одредбама члана 39. Закона о Војсци Србије;
- да су здравствено способни за војну службу без ограничења;
- да нису осуђивани;

б) посебни услови:

- да нису старији од 28 година;
- да су он и чланови његове уже породице (брачни друг и деца) држављани Републике Србије;
- да имају радно искуство у Војсци од најмање две године;
- да немају негативних службених оцена и да су им последње две службене оцене најмање „врло добар“;
- да су психофизички здрави и способни за рад у јединицама Специјалне бригаде, што се утврђује налазом надлежне војнолекарске комисије, психолошким тестирањем за обављање па-

добранске службе, тестом опште културе и провером физичких способности;

- да испуњавају критеријуме безбедносне провере;
- да су пливачи.

II НАЧИН КОНКУРИСАЊА:

- кандидати подносе молбе за пријем на селективну обуку у Специјалну бригаду (ВП 8486 Панчево) преко својих матичних команди;
- уз молбу, кандидати обавезно прилажу: кратку биографију, извод из матичне књиге рођених, уверење о држављанству за њега и чланове његове уже породице, оверени образац КОЛП из програмског пакета КаИС, изјаву да жели да обавља падобранску службу, уверење о извршеној провери физичких способности са натуралним показатељима и мишљење команданта ранга батаљона или вишег старешине;
- по пристизању молби и њихове анализе кандидати који задовоље опште услове конкурса добиће позив преко претпостављене команде, са тачним датумом и временом ради упућивања на лекарски преглед за падобранца (преглед се реализује на ВМИ Земун, а позив представља уједно и упутницу за преглед); преглед траје 3 (три) дана;
- кандидати који буду здравствено способни за падобранца и који испуњавају све услове конкурса, долазе на селективну обуку (привремени рад) у Специјалну бригаду (ВП 8486 Панчево). Конкурс је отворен до **30. септембра 2019. године**.

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ Управа за телекомуникације и информатику (Ј-6) ГШ ВС расписује ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству официра на неодређено време

Бригада везе:

1. референт за односе са јавношћу у Команди Бригаде везе, ВЕС 31801, место службовања Београд, 1 извршилац,
2. командир вода везе у 4. батаљону везе Бригаде везе, ВЕС 31801, место службовања Београд, 1 извршилац,
3. референт за информатичку подршку у 1. батаљону везе Бригаде везе, ВЕС 33211, место службовања Београд, 1 извршилац;

Центар за командно-информационе системе и информатичку подршку:

4. програмер у Одељењу за командно-информационе системе, ВЕС33218, место службовања Београд, 1 извршилац,
5. програмер у Одељењу за командно-информационе системе, ВЕС 33218, место службовања Београд, 1 извршилац,
6. аналитичар у Одељењу за информационе технологије, ВЕС 33214, место службовања Београд, 1 извршилац.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати професионални припадници Војске Србије који испуњавају следеће услове:

а) општи услови:

- да је држављанин Републике Србије,
- да је здравствено и психофизички способни за службу у Војсци Србије,
- да има стечено високо образовање – завршене основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или основне академске студије у трајању од најмање четири године или основне струковне студије са завршеним струковним специјалистичким студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или интегрисане академске студије,
- да му раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа,
- да није старији од 40 година, односно ако је у својству подофицира да није старији од 43 године,
- да је безбедносно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране (ова провера обухвата и проверу да лице није осуђивано на казну затвора од најмање шест месеци),
- да је одслужио војни рок са оружјем;

б) посебни услови:

- да је подофицир на неодређено време, подофицир на одређено време, професионални војник или цивилно лице,
- да у током службе није негативно оцењено и да има просек службених оцена најмање „истиче се”,
- да има препоруку старешине на положају команданта батаљона–дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- **за формацијско место под редним бројем 1:** завршена ВСС (С2С) односно основне академске студије у трајању од најмање 4 године (ЕСП 240 бодова) – смер друштвено-хуманистички или смер из области људских ресурса,
- потребно познавање енглеског језика на нивоу СТАНАГ 2-2-2-2 или на нивоу 2. степена по критеријуму Војне академије;
- **за формацијско место под редним бројем 2:** завршена ВСС (С2С) односно основне академске студије у трајању од најмање 4 године (ЕСП 240 бодова) – смер из области телекомуникација, електротехнике или електронике;
- **за формацијска места под редним бројевима 3, 4, 5 и 6:** завршена ВСС (С2С) односно основне академске студије у трајању од најмање 4 године (ЕСП 240 бодова) – смер из области рачунарске науке или електротехничког и рачунаског инжењерства, поседовање стручног назива дипломирани инжењер електротехнике и рачунарства, специјалиста струковни инжењер електротехнике и рачунарства, дипломирани информатичар или специјалиста струковни информатичар.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА:

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и наглашено формацијско место на које конкурише, кандидати подносе јединицама–установама у којима се налазе на служби. Уз пријаву кандидат прилаже следећа документа:

- оверену копију дипломе о завршеном високом образовању.
- потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно пописана изјава и оверена од надлежног старешине).
- попуњен и оверен образац и сагласност за извршење безбедносне провере (исти тражити у команди јединице у којој се налазе на служби). Команде јединица–установа, уз пријаву кандидата, прибављају и прилажу следећа документа:
- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности подофицира, професионалног војника или цивилног лица, у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена у току службе;
- препоруку старешине на положају команданта батаљона–дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- оверени образац КОЛП из програмског пакета КаИС.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица–установа службеном поштом доставља Команди Бригаде везе или Центру за командно-информационе системе и информатичку подршку, појединачно у затвореној коверти са назнаком „За конкурсни комисију по интерном конкурс”.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је 8 (осам) дана од дана објављивања конкурса.

Напомена: Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији оверену код јавног бележника–нотара, биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКИХ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија. Надлежни старешина формираће конкурсну комисију која ће спроводити поступак за кандидате који испуњавају услове конкурса, за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на тестирање психолошких капацитета и проверу физичких способности.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери–процени искључује упућивање на даље провере–процене.

Ради вршења психолошке процене, кандидати за попуну формацијских места биће упућени у надлежну војноздравствену установу (у Београду, Нишу или Новом Саду), према распореду који ће израдити и о којем ће их упознати председник конкурсне комисије.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

- 1) просек оцена на основним студијама – до 50 бодова (производ оцене и броја 5);
- 2) провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);

- 3) психолошка процена кандидата – до 20 бодова (1. категорија 20, 2. категорија 10, 3. категорија 0 бодова);
- 4) разговор – до 10 бодова (производ коначне оцене и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу, ради утврђивања здравствене способности за професионалну војну службу.

За кандидате биће извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војску Србије.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене и упућивања на медицинско-здравствену процену, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности кандидати су дужни да са собом понесу личну карту или војну легитимацију.

Све евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа, ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, сноси кандидати који су се пријавили на конкурс за попуну формацијских места официра.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије.

Конкурсна документација неће се враћати кандидатима.

Све информације везане за конкурс могу се добити на сајту Војске Србије www.vs.rs или на телефоне у Бригади везе 290-928 и 40-537 и у Центру за командно-информационе системе и информатичку подршку 23-428 и 23-151.

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ расписује **ЈАВНИ КОНКУРС** За избор у звање сарадника

Расписује се конкурс за избор у звање сарадника:

1. једног сарадника за ужу научну област интерна медицина подобласт реуматологија у звању асистента.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- 1) да је кандидат професионални припадник Војске Србије.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- 1) да је кандидат завршио одговарајућу здравствену специјализацију,
- 2) да је кандидат уписао докторске академске студије или му је као магистру наука одобрена тема за израду докторске дисертације,
- 3) да је кандидат студије завршио са просечном оценом најмање осам (8),
- 4) да кандидат има најмање један рад *in extenso*, као први аутор у часопису са рецензијом.

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

Уз пријаву на конкурс кандидати треба да приложе:

1. биографске податке и доказе о испуњености услова конкурса;
2. библиографију објављених научних и стручних радова са копијама примерака научних радова и других публикација.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА

Пријаве на конкурс за избор у звање сарадника подносе се на адресу Медицинског факултета Војномедицинске академије Универзитета одбране Црнотравска 17, Београд, са назнаком „конкурс за избор у звање сарадника”. У пријави обавезно навести адресу и телефон, ужу научну област и звање за коју се пријава подноси.

Непотпуне и неблаговремено поднете пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документација се неће враћати кандидату.

Конкурс је отворен 30 дана рачунајући од првог наредног дана од дана објављивања.

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ СЕКТОР ЗА МАТЕРИЈАЛНЕ РЕСУРСЕ УПРАВА ЗА ОДБРАМБЕНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ Војнотехнички институт расписује расписује **ИНТЕРНИ КОНКУРС**

за пријем у професионалну војну службу у својству официра службе телекомуникација на неодређено време

Ради попуне формацијског места

Истраживач, у месту службовања Београд – 1 извршилац.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати професионални војници, подофицири и цивилна лица на служби у Војсци Србије и државни службеници и намештеници запослени у Министарству одбране који испуњавају следеће услове:

Општи услови:

- да су држављани Републике Србије;
- да су здравствено и психофизички способни за службу у Министарству одбране и Војсци Србије;
- да имају завршене основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или основне академске студије у трајању од најмање четири године или основне струковне студије са завршеним струковним специјалистичким студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ, модул телекомуникације или електротехничко и рачунарско инжењерство;
- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности;

- да није старији од 40 година ако је у својству професионалног војника, односно да није старији од 43 године ако је у својству подофицира;
- да су безбедносно проверени и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;
- да су одслужили војни рок са оружјем.

Посебни услови:

- да су студије завршили са просечном оценом 8,00 и више;
- да познају енглески језик на нивоу првог степена према критеријуму Војне академије;
- да у току службе нису негативно оцењени и да имају просек службених оцена најмање „истиче се“;
- да имају препоруку старешине на положају команданта батаљона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца.

НАЧИН КОНКУРСИЊА

Пријаву на конкурс, кандидат подноси у јединици–установи у којој се налази на служби. Уз пријаву, која треба да садржи основне личне податке, адресу и контакт телефон, кандидати прилажу следећа документа:

- оверену копију дипломе о завршеном високом образовању;
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног органа МУП да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест месеци;
- изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно пописана и оверена од надлежног старешине);
- попуњен и оверен образац и сагласност за вршење потпуне безбедносне провере (тражити у команди јединице–установе у којој се налазе на служби) и
- уверење о одслуженом војном року са оружјем. Команда јединице–установе, уз пријаву кандидата, прибавља и прилаже следећа документа:
 - уверење о држављанству;
 - извод из матичне књиге рођених;
 - потврду о статусу кандидата, времену provedеном у служби, да кандидат није негативно оцењиван и просеку службених оцена;
 - препоруку старешине на положају команданта батаљона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
 - потписан и оверен образац КОЛП из програмског пакета КаИС.

Пријаву кандидата са неопходном документацијом команда јединице – установе службеном поштом доставља Војнотехничком институту, са назнаком „За интерни конкурс“.

Рок за подношење пријаве је 8 (осам) дана од дана објављивања у магазину „Одбрана“.

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази на тражени начин, неће се узимати у разматрање и биће одбачене решењем.

Одредбама члана 9. и члана 103. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС“,

број 18/2016) прописано је, између осталог, да у поступку који се покреће по захтеву странке орган може да оствари увид, прибавља и обрађује личне податке о чињеницама о којима се води службена евиденција када је то неопходно за одлучивање, осим ако странка изричито изјави да ће податке прибавити сама.

Потребно је да кандидат попуни изјаву којом се опредељује за једну од две могућности: да орган прибави податке о којима се води службена евиденција или да ће кандидат учинити сам. Потписану изјаву неопходно је доставити уз напред наведене доказе како би орган који је примио молбу могао даље да поступа у складу са прописима.

Документа о чињеницама о којима се води службена евиденција су: уверење о држављанству, извод из матичне књиге рођених, уверење од суда и МУП-а да се против лица не води кривични поступак, односно да лице није осуђивано на казну затвора у трајању од најмање 6 месеци и уверење о регулисању војне обавезе са оружјем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКИХ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија између кандидата који испуњавају услове (опште и посебне) конкурса.

Са кандидатима који испуњавају услове конкурса и чије су пријаве благовремене, допуштене, разумљиве, потпуне и уз које су приложени сви докази, биће спроведене следеће активности у изборном поступку:

- провера физичких способности,
- провера теоријских знања,
- провера знања страног језика,
- разговор са кандидатом,
- психолошка процена,
- медицинско-здравствена процена и
- безбедносна провера.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације. Кандидат који се не одазове позиву ради обављања провере физичке способности, провере теоријских знања, провере знања страног језика, разговора, психолошке процене или медицинско-здравствене процене, губи право на даље учешће у изборном поступку.

Уколико кандидат не испуни минимално прописане вредности критеријума на претходној провери–процени, губи право на даље учествовање у процесу селекције.

О датуму, времену и месту обављања сваке од наведених активности кандидати ће бити благовремено обавештени телефоном на бројеве које су навели у својим пријавама или на e-mail адресе наведене у пријави.

Приликом доласка на сваку од наведених активности кандидати са собом обавезно треба да поносу личну карту, војну легитимацију или идентификациону картицу, а за проверу физичких активности спортску опрему (патике, тренерку, мајицу).

Све евентуалне трошкове путовања ради реализације селекције, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, носе кандидати који су се пријавили.

Резултат пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерилу за избор:

- просек оцена са основних студија (30% од укупног броја бодова);
- провера физичких способности (20% од укупног броја бодова);

- провера теоријских знања (10% од укупног броја бодова);
- провера знања страног језика (10% од укупног броја бодова);
- разговор са кандидатима (10% од укупног броја бодова);
- психолошка процена (20% од укупног броја бодова).

За кандидате који задовоље све активности у процесу селекције, уз њихову писану сагласност, биће извршена безбедносна провера у складу са Правилником о безбедносним проверама лица које обавља Војнобезбедносна агенција.

Кандидати који са најбољим резултатима испуне мерилу за избор биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу, ради утврђивања здравствене способности за професионалну војну службу.

Лице примљено у професионалну војну службу остварује сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије.

Конкурсна документација се неће враћати кандидатима.

Кандидат који је учествовао у изборном поступку има право да у року од 15 дана од дана пријема одлуке о избору кандидата изјави жалбу, ако сматра да је у изборном поступку било неправилности. Све информације везане за конкурс могу се добити на веб-страници Министарства одбране Републике Србије или на телефон 011/2051-527 или 2051-317.

ВОЈСКА СРБИЈЕ

Команда за обуку

расписује

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству официра на неодређено време, у:

Команду за обуку:

1. референт за правне послове, ВЕС 32901, 1 извршилац,
2. командир Одељења мобилне лабораторијске станице, ВЕС 31901, 1 извршилац,
3. референт ветеринарске службе, ВЕС 32601, 1 извршилац.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати професионални војници, подофицири и цивилна лица која испуњавају следеће услове:

а) општи услови:

- да је пунолетан,
- да је држављанин Републике Србије,
- да је здравствено и психофизички способан за службу у Војсци Србије,
- да има стечено високо образовање – завршене основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или основне академске студије у трајању од најмање четири године или основне струковне студије са завршеним струковним специјалистичким студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или интегрисане академске студије из области медицинских или ветеринарских наука,
- да му раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа,

- да није осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци,
- да није старији од 40 година ако је у својству професионалног војника, односно да није старији од 43 године ако је у својству подофицира, да је безбедносно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем у да је безбедносно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране,
- да је одслужио војни рок са оружјем;

б) посебни услови:

- да је подофицир на неодређено време, подофицир на одређено време, професионални војник или цивилно лице,
 - да током службе није негативно оцењиван и да има просек службених оцена најмање „истиче се”,
 - да има препоруку старешине на положају команданта батаљона–дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца.
- За формацијска места под редним бројем 1:**
- завршен Правни факултет.
- За формацијска места под редним бројем 2:**
- завршене основне академске студије на природно-математичком факултету, смер хемија, у трајању од најмање четири године.
- За формацијска места под редним бројем 3:**
- стечено високо образовање на основним академским студијама у обиму од најмање 360 ЕСПБ бодова, односно на основним студијама у трајању од шест година (завршен Ветеринарски факултет – смер ветеринарска медицина) и положен државни испит.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и наглашено формацијско место на које конкурише, кандидати подносе јединицама–у становама у којима се налазе на служби. Уз пријаву кандидат прилаже следећа документа:

- оверену копије дипломе о завршеном високом образовању;
- потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно пописана изјава и оверена од надлежног старешине);
- попуњен и оверен образац и сагласност за извршење безбедносне провере (тражити у команди јединице у којој се налазе на служби). Команде јединица–установа, уз пријаву кандидата, прибављају и прилажу следећа документа:
- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности подофицира, професионалног војника или цивилног лица, у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена у току службе;
- препоруку старешине на положају команданта батаљона–дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;

- оверени образац КОЛП из програмског пакета КаИС.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица–установа службеном поштом доставља Команди за обуку, појединачно у затвореној коверти са назнаком „За конкурсни комисију по интерном конкурс”.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је 8 (осам) дана од дана објављивања конкурса.

Напомена: Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереној код јавног бележника–нотара, биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКИХ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија, коју формира надлежни старешина, међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на тестирање психолошких капацитета и проверу физичких способности.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери–процени искључује упућивање на даље провере–процене.

Ради вршења психолошке процене кандидати за попуњу формацијских места биће упућени у надлежну војноздравствену установу (у Београду, Нишу или Новом Саду), према распореду који ће издати и о којем ће их информисати председник конкурсне комисије.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерилу за избор:

- 1) просек оцена на основним студијама – до 50 бодова (производ оцена и броја 5);
- 2) провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцена и броја 4);
- 3) психолошка процена кандидата – до 20 бодова (1. категорија 20, 2. категорија 10, 3. категорија 0 бодова);
- 4) разговор – до 10 бодова (производ коначне оцена и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерилу за избор биће упућени на медицинско–здравствену процену у надлежну војноздравствену установу, ради утврђивања здравствене способности за професионалну војну службу.

За кандидате ће бити извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војску Србије.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене и упућивања на медицинско–здравствену процену, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности кандидати са собом обавезно носе личну карту или војну легитимацију.

Све евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа, ради реализације селекције, психолошке и медицинско–здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, сноси кандидати који су се пријавили за попуњу формацијских места официра.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије.

Конкурсна документација се неће враћати кандидатима.

Све информације у вези са конкурсом могу се добити на сајту Војске Србије www.rs.rs или на тел. локал 330-733.

ВОЈСКА СРБИЈЕ

Копнена војска

расписује

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству официра на неодређено време, у:

Копнену војску:

1. командир вода, ВЕС 31101, 6 извршилаца,
2. старешина ватреног положаја у воду, ВЕС 31101, 2 извршиоца,
3. командир вода, ВЕС 31201, 6 извршилаца,
4. командир вода, ВЕС 31401, 2 извршиоца,
5. командир вода, ВЕС 31701, 1 извршилац,
6. командир вода, ВЕС 31301, 2 извршиоца,
7. командир вода, ВЕС 33801, 1 извршилац,
8. технолог, ВЕС 32157, 3 извршиоца,
9. технолог, ВЕС 32144, 1 извршилац,
10. референт за телекомуникације и информатику, ВЕС 31801, 1 извршилац,
11. командир вода, ВЕС 31801, 1 извршилац,
12. командир вода, ВЕС 31828, 1 извршилац,
13. командир вода, ВЕС 32701, 1 извршилац,
14. референт за снабдевање, ВЕС 32401, 1 извршилац,
15. референт за инфраструктуру, ВЕС 32804, 3 извршиоца,
16. командир Командног вода, ВЕС 31001, 1 извршилац.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати професионални припадници који испуњавају следеће услове:

а) општи услови:

- да је држављанин Републике Србије,
- да је здравствено и психофизички способан за службу у Војсци Србије,
- да има стечено високо образовање – завршене основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или основе струковне студије са завршеним струковним специјалистичким студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова,
- да му раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа,
- да није осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци,
- да није старији од 40 година ако је у својству професионалног војника, односно да није старији од 43 године ако је у својству подофицира, да је безбедносно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране,
- да је одслужио војни рок са оружјем;

б) посебни услови:

- да је подофицир на неодређено време, подофицир на одређено време, професионални војник или цивилно лице,

- да током службе није негативно оцењиван и да има просек службених оцена најмање „истиче се“;
- да има препоруку старешине на положају команданта батаљона–дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
за формацијска места под редним бројем 1 и 2:
- да има завршен ШРО/КСРО у роду пешадије;
за формацијска места под редним бројем 3:
- да има завршен ШРО/КСРО у роду артиљерије;
за формацијска места под редним бројем 4:
- да има завршен ШРО/КСРО у роду оклопних јединица;
за формацијско место под редним бројем 5:
- да има завршен ШРО/КСРО у роду инжењерије;
за формацијска места под редним бројем 6:
- да има завршен ШРО/КСРО у роду АРЈ за ПВД;
за формацијско место под редним бројем 7:
- да има завршен ШРО/КСРО у служби ВОЈ;
за формацијска места под редним бројем 8 и 9:
- да има завршен технички факултет (машински или електротехнички смер),
- да поседује важећи ECDL сертификат;
за формацијска места под редним бројем 10, 11 и 12:
- да има завршен:
- електротехнички факултет (смер телекомуникација или информатика) или
- технички факултет (смер телекомуникација или информатика) или
- електронски факултет (смер телекомуникација или информатика) или
- саобраћајни факултет (смер телекомуникација) или
- факултет организационих наука (смер информационе технологије);
за формацијско место под редним бројем 13:
- да има завршен саобраћајни факултет;
за формацијско место под редним бројем 14:
- да има завршен економски факултет;
за формацијска места под редним бројем 15:
- да има завршен грађевински или архитектонски факултет;
за формацијско место под редним бројем 16:
- да има завршен ШРО/КСРО у роду речних јединица.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

- Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и наглашено формацијско место на које конкурише, кандидати подносе јединицама–установама у којима се налазе на служби. Уз пријаву кандидат прилаже следећа документа:
- оверену копију дипломе о завршеном високом образовању;
 - потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно пописана изјава и оверена од надлежног старешине);
 - попуњен и оверен образац и сагласност за извршење безбедносне провере (тражити у команди јединице у којој се налазе на служби). Команде јединица–установа, уз пријаву кандидата, прибављају и прилажу следећа документа:
 - уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
 - извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);

- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности подофицира, професионалног војника или цивилног лица, у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена у току службе;
- препоруку старешине на положају команданта батаљона–дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- оверени образац КОЛП из програмског пакета КаИС.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица–установа службеном поштом доставља Команди Копнене војске, појединачно у затвореној коверти са назнаком „За конкурсну комисију по интерном конкурс“.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је 8 (осам) дана од дана објављивања конкурса.

Напомена: Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији оверену код јавног бележника–нотара, биће одбачене закључком.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКИХ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија, коју формира надлежни старешина, међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на тестирање психолошких капацитета и проверу физичких способности.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери–процени искључује упућивање на даље провере–процене.

Ради вршења психолошке процене кандидати за попуњу формацијских места биће упућени у надлежну војноздравствену установу (у Београду, Нишу или Новом Саду), према распореду који ће издати и о којем ће их упознати председник конкурсне комисије.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

- 1) просек оцена на основним студијама – до 50 бодова (производ оцене и броја 5);
- 2) провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);
- 3) психолошка процена кандидата – до 20 бодова (1. категорија 20, 2. категорија 10, 3. категорија 0 бодова);
- 4) разговор – до 10 бодова (производ коначне оцене и броја 2).

Кандидати, који са најбољим резултатом испуне мерила за избор, биће упућени на медицинско–здравствену процену у надлежну војноздравствену установу, ради утврђивања здравствене способности за професионалну војну службу.

За кандидате ће бити извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војску Србије.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене и упућивања на медицинско–здравствену процену, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности кандидати са собом обавезно носе личну карту или војну легитимацију.

Све евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа, ради реализације селекције, психолошке и медицинско–здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, сnose кандидати који су се пријавили за попуњу формацијских места официра.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије.

Конкурсна документација се неће враћати кандидатима.

Све информације везане за конкурс могу се добити на сајту Војске Србије www.vs.rs или на тел. локал 57-333.

ИНФОРМАЦИЈА

о потписаном уговору са „ЈАТ апартманима” Копеоиник доо Рашка

На основу уговора о пословној сарадњи између „ЈАТ апартмана” Копеоиник доо Рашка и Министарства одбране, који је потписан 1. јула 2019, за посленима у Министарству одбране и Војсци Србије и члановима њихових породица омогућено је да користе капацитете и услуге „ЈАТ апартмана” по повољнијим условима. То се односи на услуге пансиона и полупансиона у објекту „ЈАТ апартмани”, уз могућност плаћања на 12 месечних рата путем административне забране.

Запослени у Министарству одбране и Војсци Србије дужни су да се приликом плаћања идентификују давањем на увид војне легитимације/идентификационе картице или оверене потврде о запослењу, уз два примерка овереног решења о административној забрани, које покрива целокупни износ. Уколико услуге користе чланови уже породице без пратње запосленог у МО и ВС, они су дужни да доставе потписану и оверену потврду коју издаје надлежна организациона целина у којој је запослен члан породице припадник МО и ВС, као и унапред оверене и потписане административне забране.

ИНФОРМАЦИЈА

о потписаном уговору са Индустијом меса „Матијевић” доо

На основу уговора о сарадњи Министарства одбране са Индустијом меса „Матијевић” доо, који је потписан 29. јула 2019. године, запосленима у МО и ВС омогућени су посебни услови продаје у свим њиховим малопродајним објектима. Посебни услови односе се на ниже цене у односу на важећи малопродајни ценовник и то за: куповину меса по 2 % нижеј цени, куповину месних прерађевина по 10 % нижеј цени, те на куповину трговачке робе по 5 % нижеј цени.

Наведени попусти остварују се приликом готовинског плаћања и не примењују се на већ снижене акцијске цене. Запослени у Министарству и Војсци дужни су да приликом куповине пруже на увид војну легитимацију/идентификациону картицу или оверену потврду о запослењу.

19

RATA
BEZ KAMATE
UZ ADMINISTRATIVNU
ZABRANU

Beograd: • **Arena** - Bulevar Arsenija Čarnojevića 97a • **Outlet Arena** - Bulevar Arsenija Čarnojevića 97v • **Banjica** - Crnotravska 7-9 • **Buzz Ada Mall** - Radnička 9 • **Buzz BIG BG** - Višnjička 84 • **Buzz DC** - Jurija Gagarina 16 • **Buzz Knez** - Knez Mihajlova 21 • **Buzz Usce** - Bulevar Mihajla Pupina 4 • **Champion Ušće** - Bulevar Mihajla Pupina 4 • **Extra Sports Arena** - Bulevar Arsenija Čarnojevića 97 • **Extra Sports Borča** - Shoppi Park, Zrenjaninski put bb • **Extra Sports Deram** - Bulevar kralja Aleksandra 168 • **Extra Sports Novi Beograd** - Omladinskih brigada 100 • **Extra Sports Požeška** - Požeška 67a • **Immo Centar** - Gandijeva 21 • **Kids DC** - Jurija Gagarina 16 • **Megastore** - Jurija Gagarina 16 • **Megastore Ada Mall** - Radnička 9 • **Megastore BIG BG** - Višnjička 84 • **Megastore Ušće** - Bulevar Mihajla Pupina 4 • **TC Stadion** - Zaplanska 32 • **Outlet Banjica** - Crnotravska 4 • **Outlet Bulevar** - Bulevar kralja Aleksandra 391 • **Outlet Buzz** - Bulevar kralja Aleksandra 391 • **Outlet Galenika** - Batajnički drum 1/1 • **Outlet Sajam** - Bulevar Vojvode Mišića 10 • **Run 'n More** - Uzun Mirkova 10 • **Novi Sad:** • **Buzz** - Zmaj Jovina 2 • **Kids centar** - Pozorišni trg 5 • **Megastore TC BIG CEE** - Sentandrejski put 11 • **Centar** - Zmaj Jovina 20 • **TC Promenada-Buzz**, **Extra**, **Sport Vision**, **Kids** - Bulevar oslobođenja 119 • **Bačka Topola** - Boljai Farkaša 2 • **Buzz Kragujevac** - Bulevar Kraljice Marije 56 • **Megastore Kragujevac Plaza** - Bulevar Kraljice Marije 56 • **Outlet Kragujevac** - Dr. Zorana Đinđića 10 • **Buzz Kraljevo** - Miloša Velikog 7 • **Kraljevo** - Trg srpskih ratnika 5 • **Buzz Kruševac** - Vidovdanska 10 • **Kruševac** - Mirka Tomića 18; Krfska 3 (Retail Park) • **Extra Sports Kruševac** - Mirka Tomića 26; Krfska 3 (Retail Park) • **Buzz Novi Pazar** - 28. Novembra bb • **Novi Pazar** - Cerkez mahala 2 • **Buzz Zrenjanin** - Bagljaš zapad 5 • **Zrenjanin** - Bagljaš zapad 5 • **Buzz Subotica** - Rudić 1 • **Megastore Subotica** - TC Stop Shop, Segedinski put 88 • **Čačak** - Skadarska 12 • **PJ Extra Sports Lazarevac** - Železnička bb • **Extra Sports Pirot** - Dragoševa bb • **Extra Sports Požarevac** - Đure Đakovića bb • **Požarevac** - Trg oslobođenja 1 • **Extra Sports Sombor** - Kralja Petra I 32 • **Sombor** - Kralja Petra I, broj 12 • **Extra Sports Valjevo** - Pop Lukina 1 • **Valjevo** - Uzun Mirkova 28 • **Extra Sports Sremska Mitrovica** - Bulevar Konstantina Velikog BB • **Jagodina VIVO** - Stevana Ivanovića bb • **Kikinda** - Trg srpskih dobrovoljaca 30 • **Leskovac** - Trg revolucije 33 • **Loznica** - Vojvode Mišića 1 • **Buzz Niš** - Obrenovićeve bb • **Megastore Medijana Niš** - Bulevar Medijana 21 • **Megastore Niš** - Obrenovićeve 42 • **Mladenovac** - Braće Badžaka 2 • **Obrenovac** - Miloša Obrenovića 36 • **Pančevo** - Miloša Obrenovića 12 • **Ruma** - Glavna 141 • **Šabac** - Zapadna transversala 4 • **Smederevo** - TC Stop Shop, Šalinačka 58 • **Užice** - Trg partizana 1 • **Buzz Užice** - Dimitrija Tucovića 99 • **Zlatibor** - Miladina Pečinara 145, TC Zlatibor • **Vranje** - Kralja Stefana Prvovenčanog 68, prizemlje • **Vršac** - Stepe Stepanovića bb • **Zaječar** - Trg oslobođenja 20 • **Outlet Indija** - Vojvode Putnika bb

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ

Промоција најмлађих официра Војске Србије

14. септембар 2019. у 11.00 часова испред Дома Народне скупштине

www.mod.gov.rs